

WÓJT GMINY ŻMUDŹ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŻMUDŹ

CZĘŚĆ I

UWARUNKOWANIA

*Tekst jednolity
uwzględniający treść Studium przyjętego Uchwałą Nr II/12/2002 Rady Gminy Żmudź
z dnia 12 grudnia 2002r., zmienionego Uchwałą Nr XLI/354/2014 Rady Gminy Żmudź
z dnia 13 czerwca 2014 r.*

LUBLIN, 2014R.

Spis treści

1. POŁOŻENIE	3
1.1. Położenie i powiązania przyrodnicze.....	3
1.2. Powiązania funkcjonalno - przestrzenne.....	3
2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	4
2.1. Rzeźba terenu.....	4
2.2. Budowa geologiczna i warunki geologiczno-inżynierskie.....	5
2.4. Wody powierzchniowe.....	6
2.5. Wody podziemne.....	7
2.6. Klimat.....	7
2.7. Gleby.....	8
2.8. Szata roślinna.....	10
2.9. Prawna ochrona przyrody.....	10
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STRUKTURY EKOLOGICZNEJ.....	13
4. ZMIANY I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.....	14
4.1. Odporność środowiska na degradację.....	14
4.2. Zanieczyszczenie i zagrożenia dla powietrza.....	14
4.3. Zanieczyszczenie i zagrożenia dla wód.....	15
4.4. Zagrożenia dla gleb.....	16
5. ZASOBY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO I KRAJOBRAZU.....	18
5.1 Archeologia.....	18
5.2. Osadnictwo.....	32
5.3. Budownictwo wiejskie.....	37
5.4. Architektura rezydencjonalna.....	38
5.5. Architektura sakralna.....	39
5.6. Obiekty użyteczności publicznej.....	40
5.7. Architektura przemysłowa.....	40
5.8. Cmentarze i miejsca pamięci.....	41
5.9. Spis zabytków.....	43
6. Stosunki ludnościowe.....	47
6.1. Ludność.....	47
6.2. Struktura zatrudnienia.....	47
6.3. Bezrobocie.....	48
7. FUNKCJE MIESZKANIOWO - USŁUGOWE.....	48
7.1. Mieszkalnictwo.....	48
8. Funkcje stanowiące podstawy gospodarcze gminy	51
8.1 Rolnictwo.....	51
8.2. Leśnictwo.....	66
8.3. Przemysł, składy.....	68
8.4. Funkcja turystyczno - rekreacyjna.....	68
9. KOMUNIKACJA.....	69
9.1. Komunikacja drogowa.....	69
10. GOSPODARKA KOMUNALNA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.....	71
10.1. Urządzenia i organizacja gospodarki komunalnej.....	71
10.2. Systemy infrastruktury technicznej.....	72

1. POŁOŻENIE

Gmina Żmudź położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego, we wschodniej części powiatu chełmskiego, do którego należy. Powierzchnia administracyjna gminy wynosi 13,583 ha, co stanowi 0,54 % powierzchni województwa lubelskiego oraz 7,6 powierzchni powiatu chełmskiego.

Gmina Żmudź graniczy z następującymi gminami: Kamień, Dorohusk, Dubienka, Białopole, Wojsławice, Leśniowice.

1.1. Położenie i powiązania przyrodnicze

Gmina Żmudź położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego w powiecie chełmskim.

W podziale Polski na regiony fizyczno- geograficzne omawiana gmina znajduje się w dwóch różnych prowincjach. Część wschodnia, około 3/4 obszaru gminy leży w Europie Wschodniej na Niżu Wschodnioeuropejskim, w prowincji - Niż Wschodnio- Bałtycko- Białoruski, podprowincji - Polesie, makroregionie - Polesie Wołyńskie i mezoregionie - Obniżenie Dubienki. Natomiast zachodnia część gminy w prowincji - Wyżyny Polskie, podprowincji -Wyżyna Lubelsko-Lwowska, makroregionie - Wyżyna Lubelska i mezoregionie - Działy Grabowieckie. (Kondracki 1988).

W regionalizacji przyrodniczo - leśnej gmina Żmudź położona jest w krainie Mazowiecko-Podlaskiej, dzielnicy - Wyżyny Wschodnio-Lubelskie i mezoregionie - Polesie Wołyńskie. (Zasady ... 1988).

W północno -zachodniej części omawianej gminy znajduje się Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu a w części południowej niewielki fragment Grabowiecko -Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Główną rzeką w gminie jest Udal – lewobrzeżny dopływ Bugu. Dolina tej rzeki pełni funkcję korytarza ekologicznego o znaczeniu regionalnym. Korytarz ten łączy ekosystemy Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu z doliną Bugu, która jest korytarzem ekologicznym o znaczeniu międzynarodowym.

1.2. Powiązania funkcjonalno - przestrzenne.

Powiązania komunikacyjne

Powiązania komunikacyjne gminy z obszarem województwa obejmują: powiązania regionalne -

poprzez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 844 łącząca Chełm z granicą państwa; powiązania subregionalne - przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe łączące gminę z ośrodkami gminnymi gmin ościennych.

Powiązania infrastrukturalne

Gmina posiada powiązania infrastrukturalne z -gminą Rejowiec- Fabryczny. Gmina ma powiązania z gminami wchodzącymi w skład związku komunalnego gmin Ziemi Chełmskiej dotyczące budowy wspólnego wysypiska.

W wyniku przeprowadzonych analiz obsługi ludności należy stwierdzić, że gmina znajduje się w zasięgu oddziaływania miasta Chełma (siedziba powiatu) i w mniejszym stopniu Krasnegostawu i Hrubieszowa.

2. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

2.1. Rzeźba terenu.

Na obszarze gminy Żmudź występują następujące typy rzeźby:

1. Typ rzeźby przedplejstoceńskiej ukształtowanej w trzeciorzędzie, częściowo przemodelowanej w czwartorzędzie poprzez procesy denudacyjne i akumulacyjne.
2. Typ rzeźby plejstoceńskiej charakteryzujący się obecnością form denudacyjno-akumulacyjnych i form akumulacji jeziorzyskowo- rzecznej.
3. Typ rzeźby holoceniowej z licznymi formami erozyjnymi, krasowymi oraz formami akumulacji bagiennej, aluwialnej i deluwialnej. (PGFGB 1985).

Typ rzeźby przedplejstoceńskiej stanowi wyżyna denudacyjna w południowo-zachodniej części gminy. Wyżyna dominuje nad pozostałą częścią gminy, zbudowana jest z wyniesionych garbów kredowych w postaci wąskich, równoległych grzbietów przeciętnych dolinami o zróżnicowanym nachyleniu zboczy, przeważnie 5-10%. Grzbiety wyżyny są płaskie i tworzą kilka poziomów zrównań denudacyjnych. Wyżyna leży na wysokości od 195,0 do 260,0 m n.p.m., a wysokości względne dochodzą do 20-60 m.

Typ rzeźby plejstoceńskiej reprezentują:

- zdenudowana wysoczyzna w środkowej i południowo- wschodniej części gminy, położona na wysokości 190-210 m n.p.m., wysokość względne 10-20 m. Powierzchnia wysoczyzny

jest płaska lub falista o spadkach do 5%, lokalnie od 5-10%, w części wschodniej urozmaicona licznymi występującymi zagłębieniami krasowymi,

- równina akumulacji rzecznej i jeziorzyskowej w północnej części gminy. Powierzchnia równiny jest płaska lub lekko falista urozmaicona licznymi zagłębieniami pochodzenia krasowego, rozległymi obniżeniami i dolinkami. Bardzo licznie występują formy wklęsłe w rejonie wsi Kol. Klesztów, Ksawerów i Lipinki. (PGFGB 1985).

Typ rzeźby holocenińskiej obejmuje dna dolin rzecznych, rozległe obniżenia terenu wypełnione holocenińską akumulacją oraz wąwozy i jary a także zagłębienia krasowe. Najwyraźniej w rzeźbie terenu zaznaczają się doliny rzek Udalu i Krzywólki i ich dopływów oraz dna dolin Kanałów - Żmudzkiego i Lipienieckiego. Duże nagromadzenie zagłębień pochodzenia krasowego występuje w północnej i częściowo środkowej części gminy. W południowej części na obszarze wyżyny znajdują się wąwozy i jary stanowiące małe formy dolinne bez stałych cieków.

Niewielkie formy antropogeniczne stanowią wyrobiska po eksploatacji surowców mineralnych.

2.2. Budowa geologiczna i warunki geologiczno-inżynierskie.

Pod względem geologicznym gmina Żmudź położona jest w obrębie Wyniesienia Zrębowego Podlasko-Lubelskiego leżącego na krystalicznej platformie wschodnio-europejskiej. (PGFGB 1985). Głębokie podłoże budują skały paleozoiczne obejmujące kompleks skał osadowych wykształcone jako wapienie, dolomity, margle i piaskowce. Główną rolę w budowie geologicznej odgrywają skały mezozoiku — kredy górnej (mastrychtu) wykształcone jako margle, opoki, wapienie lub kreda pisząca. Skały te posiadają miąższość od 350-1400 m. (PGFGB 1985). Skały piętra kredowego różnią się między sobą zawartością węgla wapnia i krzemionki i różna też jest ich odporność na wietrzenie. Skały o zwiększonej zawartości krzemionki- margle i opoki są odporne i tworzą formy wyżyn i ostańców denudacyjnych. Natomiast skały o dużej zawartości węgla wapnia a małej ilości krzemionki - kreda pisząca i wapień odznaczają się małą odpornością i ulegając degradacji, tworząc obniżenia z aktywnymi procesami krasowymi. W południowo-wschodniej i środkowej części gminy skały kredowe występują na powierzchni terenu lub na niewielkiej głębokości (1,0-4,5 m). Natomiast w północnej części gminy kreda zalega pod większym nadkładem utworów czwartorzędowych (plejstocenijskich i holocenijskich).

Plejstocenijskie osady akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej występują wyspowo w środkowej części gminy. Są to gliny, gliny piaszczyste lub pylaste lokalnie piaski gliniaste o miąższości od 1-3,0 m przeważnie twardoplastyczne. Występują one na większych

powierzchniach w rejonie wsi Żmudź, Dryszczów, Wólka Leszczańska, Pobołowice oraz Kalinówka i Stanisławów. Piaski o miąższości od 1,0-3,0 m w zwartych kompleksach zalegają w okolicy wsi Stanisławów, na zachód od Pobołowic. W rejonie wsi Wólka Leszczańska i Leszczany występują piaski gliniaste i pylaste oraz gliny piaszczyste i pylaste o miąższości około 2,0 m. Utwory holoceny reprezentowane są przez osady bagienne, aluwialno-bagienne i deluwialne. Wypełniają one współczesne dna dolin i zagłębień terenu. Wykształcone są jako torfy, namuły, piaski humusowe w dolinach i zagłębieniach i jako pyły piaszczyste, piaski pylaste, piaski gliniaste i gliny w suchych, nieckowatych dolinkach. Torfy zajmują stosunkowo duże powierzchnie w dolinach rzek i obniżeniach. Miąższość torfów waha się od 0,5-4,5 m. (PGFGB 1985).

Warunki geologiczno - inżynierskie na obszarze omawianej gminy są bardzo zróżnicowane. Nośność utworów kredowych jest na ogół dobra, uzależniona jest jednak od stopnia skrasowienia skał. Osady czwartorzędowe są na ogół nośne, jest to podłoże o zróżnicowanych parametrach geotechnicznych uzależnionych od stopnia ich zagęszczenia i nawodnienia. Lokalnie mogą występować utrudnione warunki dla budownictwa ze względu na płytkie wody gruntowe. Niekorzystne warunki dla posadawiania budynków posiadają grunty nieskonsolidowane, nawodnione w dolinach i obniżeniach terenu.

Na terenie gminy znajduje się udokumentowane złożo wapieni i margli Leszczany, oznaczone na rysunku studium. Na potrzeby lokalne eksploatowane są piaski w rejonie wsi Pobołowice i Wólka Leszczańska.

2.4. Wody powierzchniowe.

Gmina Żmudź pod względem hydrograficznym położona jest w zlewni Wisły, w dorzeczu Bugu. Główną rzeką w gminie jest Udał, lewobrzeżny dopływ Bugu i jego dopływ - Krzywólka. Udał ma długość 31,9 km i odwadnia północną część gminy, a na pewnym odcinku stanowi jej północną granicę. Jest to rzeka uregulowana o szerokości koryta około 2-3 m. Roczna amplituda wahań stanu wody wynosi maksymalnie 172 cm, wysokie stany wody występują na wiosnę (II, III, IV), a stany niskie latem i jesienią. (PGFGB 1985).

Krzywólka odwadnia zachodnią część gminy.

Kanały Żmudzki i Lipieniecki odwadniają środkową i wschodnią część gminy i prowadzą wody do Udału. W północnej części gminy znajdują się mniejsze ciek bez nazwy, które są dopływami Kanału Żmudzkiego i Lipienieckiego i pełnią rolę rowów melioracyjnych. W bezodpływowych zagłębieniach krasowych w północnej i wschodniej części gminy występują podmokłości, a niekiedy małe zbiorniki wody.

Dorzecze Udału zostało uznane w Planie zagospodarowania przestrzennego woj. lubelskiego (2002) za zlewnię deficytową. W gminie Żmudź znajduje się kilka zbiorników

wodnych. W miejscowości Leszczany są dwa stawy hodowlane o powierzchni 25 ha i 30 ha. W dolinie Krzywólki w Kol. Pobołowice jest zbiornik o powierzchni 9,5 ha i w Kol. Wołkowiany o powierzchni 37,5 ha. W dolinie Kanału Żmudzkiego znajduje się zbiornik wodny we wsi Wołkowiany o powierzchni 6,24 ha i we wsi Puszcza o powierzchni 12 ha.

2.5. Wody podziemne.

Wody podziemne w gminie Żmudź występują w utworach czwartorzędowych i kredowych. Zwierciadło pierwszego poziomu wód podziemnych kształtuje się w dużej zależności od budowy geologicznej i rzeźby terenu. Można wyróżnić dwie strefy o odmiennych warunkach występowania wód podziemnych:

I. Obszary dolinne

W dnach dolin i obniżeni następuje koncentracja wód powierzchniowych i gruntowych. Pierwszy poziom wodonośny o zwierciadle swobodnym występuje w utworach przepuszczalnych czwartorzędowych. Poziom ten zalega stale lub okresowo płycej niż 1,0 m p.p.t. Roczne wahania poziomu tych wód są duże do ok. 2,0 m i są uzależnione od stanów wody w ciekach i od intensywności opadów atmosferycznych. Są to wody złej jakości, często zanieczyszczone bakteriologicznie.

II. Obszary pozadolinne.

Znajdują się tu zróżnicowane warunki występowania wód podziemnych. Ciągłość poziomu zwierciadła wody może ulegać zakłóceniom ze względu na występowanie w podłożu gruntów trudnoprzepuszczalnych o zmiennych warunkach infiltracyjnych. Poziom wody jest napięty lub swobodny. (PGFGB 1985).

Wzrost głębokości od pierwszego poziomu wód podziemnych następuje w kierunku południowym. Związane jest to ze wzrostem wysokości terenu nad poziom morza oraz z występowaniem krasowięjących, kredowych skał węglanowych trudniej przepuszczalnych. Główny poziom wód podziemnych w utworach kredowych znajduje się na głębokości 30-50 m lub 50-80 m p.p.t. (PGFGB 1985). Są to wody typu szczelinowego charakteryzujące się często napiętym zwierciadłem.

Gmina Żmudź położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 407 Chełm-Zamość.

2.6. Klimat.

W podziale Polski na regiony klimatyczne W. Okołowicza gmina Żmudź położona jest w lubelskim regionie klimatycznym. Dominują dwie masy powietrza: polarno-morska i polarno-kontynentalna. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,0°, średnia temperatura lipca 18,1°, a stycznia -4,0°. Średni czas trwania zimy od 100-110 dni, lata do 100 dni. Długość

okresu wegetacyjnego wynosi 200-210 dni. Dość długi czas trwania lata i zimy oraz znaczna amplituda średniej rocznej temperatury wynosząca 23,9° świadczy o znacznym wpływie kontynentalizmu na klimat. Średnia roczna suma opadów atmosferycznych ma wartość 579 mm i jest wyższa w stosunku do średniej krajowej (ok. 500 mm). Na okres wegetacyjny przypada 384 mm opadu, co stanowi około 66% sumy rocznej.

Przeważają wiatry z południowego-zachodu i południowego-wschodu. Najrzadziej obserwuje się wiatry z północy i północnego-wschodu. Średnia prędkość wiatru wynosi 4,8 m/sek. (PGFGB 1985).

Warunki klimatyczne są okresowo modyfikowane lokalnymi warunkami fizjograficznymi, głównie rzeźbą terenu. Największe zróżnicowanie klimatu lokalnego występuje w okresach pogody bezchmurnej i bezwietrznej. Niekorzystne warunki klimatyczne panują w dolinach Udału, Krzywólki i ich dopływach oraz w obniżeniach terenu. Następuje tu akumulacja chłodnego powietrza i jego spływ w kierunku północno-wschodnim oraz inwersje termiczne, częste przymrozki radiacyjne, duża wilgotność powietrza i częste zamglenia.

Korzystne warunki klimatyczne (uzależnione od ekspozycji terenu) występują na terenach wyniesionych w południowej części gminy. Największe ilości promieniowania słonecznego otrzymują zbocza wzgórz kredowych o ekspozycji południowej. Są tu korzystne warunki solarne, termiczne i wilgotnościowe. Obszary te są wskazane do lokalizacji budownictwa mieszkaniowego oraz dla upraw ciepłolubnych. Korzystne na ogół warunki klimatu lokalnego są na zboczach o ekspozycji wschodniej i zachodniej, a mniej korzystne na zboczach o ekspozycji północnej (mniejszy dopływ energii słonecznej).

2.7. Gleby.

Użytki rolne stanowią 70,4% powierzchni gminy Żmudź, w tym grunty orne 53,6%, a użytki zielone 16,5%. Gleby wykształcone zostały z utworów czwartorzędowych - plejstocenijskich i holocenijskich oraz z utworów kredowych. Udział poszczególnych klas bonitacyjnych w procentach w omawianej gminie przedstawia się następująco:

Kl.	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	VIa
% pow. gruntów ornych	1,4	11,3	27,6	31,7	15,2	10,7	2,1	-

Najlepszymi glebami są rędziny oraz gleby brunatne wytworzone z glin. Rędziny występują dużymi, zwartymi kompleksami w południowej i środkowej części gminy. Gleby

utworzone z glin zalegają głównie w części środkowej i południowo-wschodniej w okolicy wsi: Żmudź, Wołkowiany, Stanisławów, Lipinki. Gleby te zostały zakwalifikowane do klasy IIIa i IIIb, lokalnie do kl. II, do kompleksu pszenno dobrego, pszenno żytniego z niewielkim udziałem kompleksu pszenno bardzo dobrego. Są to gleby o bardzo korzystnych warunkach do produkcji rolnej. Gleby o podobnym składzie mechanicznym z dużym udziałem rędzin, lecz o niekorzystnych stosunkach wodnych (okresowo za suche lub nadmiernie wilgotne) należą do klasy IIIb, IVa i IVb. Są to gleby pszenne wadliwe w południowo-zachodniej części gminy. W skład ich wchodzi rędziny lekkie i średnie, głównie mieszane średniogłębokie oraz gleby brunatne i bielcowe utworzone z glin zalegające na wapieniach. Przy odpowiedniej uprawie i optymalnym rozkładzie opadów w sezonie wegetacyjnym dają wysokie plony. (PGFGB 1985).

W północnej i południowo-wschodniej części gminy znajdują się gleby posiadające średnio korzystne warunki do produkcji rolnej. Są to gleby brunatne lub bielcowe utworzone z piasków gliniastych lub podścielonych gliną, a lokalnie skałą wapienną. Należą one do klasy IVa, rzadziej IVb gruntów ornych i są przydatne raczej do upraw roślin z grupy żytnio-ziemniaczanych. Gleby bielcowe i brunatne żytnio-ziemniaczane słabe utworzone z piasków słabogliniastych lub gliniastych lekkich w IVb kl. gruntów ornych są ubogie w składniki pokarmowe (okresowo zbyt suche). Wy stępują większymi płatami w rejonie wsi Lipink, Borysławiec. Kol. Roztoka, Wołkowiany, Kol. Syczów. Gleby o podobnym składzie mechanicznym jak omówione wyżej, lecz nadmiernie wilgotne należą do kompleksu zbożowo-pastewno słabego w klasie bonitacyjnej V. Występują niewielkimi płatami w północnej części gminy w rejonie wsi Wołkowiany, Kol. Pobołowice, Gałęzów. Gleby utworzone ze słabogliniastych piasków, płytko zalegających na piaskach luźnych znajdują się w VI klasie bonitacyjnej. Charakteryzują się bardzo małą zasobnością w składniki pokarmowe i dużą przepuszczalnością. Występują lokalnie w rejonie Roztoki, Bielina, Gałęzowa, Puszczy i Kol. Pobołowice. (PGFGB 1985).

Użytki zielone wykształcone zostały w dolinach rzek: Udału i Krzywólki oraz Kanału Żmudzkiego i Lipienieckiego. Wartość bonitacyjna tych gleb przedstawia się następująco:

Kl.	II	III	IV	V	VI	VIz
% pow. gruntów ornych	-	16,2	45,1	32,0	6,5	0,2

W dolinach rzek i kanałów występują użytki zielone III i IV kl. o korzystnych warunkach wodnych i pokarmowych dla roślin. W zagłębieniach bezodpływowych przeważają użytki

zielone słabej jakości - V i VI kl. Panują tu mniej korzystne warunki dla produkcji paszy.

2.8. Szata roślinna.

Szata roślinna uległa w gminie Żmudź daleko idącym przeobrażeniom. Ogółem ponad 70% powierzchni gminy zajmują użytki rolne, a więc sztuczne agrocenozy. Charakteryzują się one względną krótkotrwałością, brakiem równowagi ze środowiskiem i małą zdolnością do samoregulacji. Przeważają ą agrocenozy polne stanowiące około 54% powierzchni gminy. Elementem urozmaicającym i wzbogacającym biotopy polne są wszelkiego rodzaju zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne. Zadrzewienia śródpolne występują głównie na miedzach, przy drogach gruntowych oraz na cmentarzach. Bardzo korzystny dla środowiska jest udział zadrzewień przyzagrodowych obejmujących niemal całe ciągi wiejskiej zabudowy.

Agrocenozy łąkowe obejmują 16,5% powierzchni gminy i występują głównie w północnej i zachodniej części gminy. Charakteryzują się one znacznym bogactwem puli genowej organizmów flory i fauny oraz zróżnicowaniem fitosocjologicznym.

Lasy zajmują ok. 21% powierzchni gminy. Większość stanowią lasy państwowe. Lasy prywatne zajmują niewielki odsetek ogólnej powierzchni leśnej i występują w dużym rozdrobnieniu. (PGFGB 1985). W lasach dominują siedliska lasu mieszanego i świeżego, następnie boru mieszanego świeżego, natomiast bór świeży występuje lokalnie. Dość duże obszary zajmują siedliska wilgotne: bór wilgotny i mieszany wilgotny, las wilgotny i ols. W zachodniej i południowej części gminy występują lasy świeże z dużym udziałem gatunków liściastych. Roślinność runa i podszytu jest bujna i zróżnicowana. W zachodniej części gminy w sąsiedztwie lasów świeżych znajdują się lasy mieszane. W drzewostanie przeważa sosna lub dąb, runo i podszyt są uboższe niż w lasach świeżych.

W dużym kompleksie leśnym położonym w północnej części gminy na północ od Roztoki występują siedliska boru mieszanego świeżego. Przeważają tu drzewostany sosnowe z niewielkimi domieszkami gatunków liściastych, a runo i podszyt są znacznie uboższe od poprzednio omówionych siedlisk. Bory świeże znajdują się lokalnie w rejonie wsi Ksawerów i Pobołowice. Dominują w nich drzewostany sosnowe.

Siedliska wilgotne na większych powierzchniach występują w północnej części gminy. Są to lasy na siedliskach boru wilgotnego i boru mieszanego wilgotnego oraz lasu wilgotnego i olsu o zróżnicowanym składzie gatunkowym drzewostanów. (PGFGB 1985).

2.9. Prawna ochrona przyrody.

Rezerwat przyrody.

Na obszarze gminy Żmudź znajduje się jeden rezerwat przyrody – stepowy- Żmudź o

powierzchni 5,81 ha utworzony Zarządzeniem MLiPD z dnia 15.12.1980. (MP nr 30, póź. 171). Rezerwat położony jest na terenie Nadleśnictwa Chełm - Leśnictwo Podlaski. Celem ochrony jest zachowanie unikalnych form erozyjnych na stokach zbudowanych ze skał kredowych i najbogatszego w Polsce stanowiska *Inu złocistego*. Znajdują się tu także inne gatunki stepowe jak: oman wąskolistny, aster gawęda, storczyk, kukawka i miłek wiosenny. Projektowane jest powiększenie rezerwatu o 40,22 ha. Celem ochrony jest zachowanie unikalnych form erozyjnych na stokach zbudowanych ze skał kredowych oraz stanowisk roślin kserotermicznych.

Natura 2000 - Specjalny Obszar Ochrony PLH060075 „Żmudź”

„Obszar obejmuje teren rezerwatu przyrody „Żmudź” położony nieopodal wsi Kol. Żmudź wraz z przylegającym do niego rozległym kompleksem częściowo zalesionych muraw kserotermicznych w obrębie planowanego powiększenia rezerwatu.

*Na omawianym terenie występuje populacja obuwika pospolitego (*Cypripedium calceolus*) rosnącego przede wszystkim w luźnych zaroślach jałowca pospolitego w granicach rezerwatu. Znajduje się tutaj także największa krajowa populacja *Inu złocistego* (*Linum flavum*) a także szereg innych rzadkich i chronionych gatunków roślin, w tym łącznie 5 gatunków storczykowatych.”*

Obszary chronionego krajobrazu.

W południowej części gminy znajduje się niewielki fragment Grabowiecko-Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Obszar ten funkcjonuje aktualnie na mocy *Rozporządzenia Nr 50 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 lutego 2006r. w sprawie Grabowiecko-Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2006r. nr 69, poz. 1288).*

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu rozciąga się w północno-zachodniej części gminy i obejmuje kompleks leśny na północ od Kol. Pobołowice, dolinę Krzywólki i Udal. Obowiązującym obecnie aktem prawnym na podstawie którego funkcjonuje ChOCK jest *Rozporządzenie Nr 49 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 lutego 2006r. w sprawie Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. z 2006r. nr 69, poz. 1287).*

Pomniki przyrody.

1. dąb szypułkowy	obw. 527 cm	we wsi Podlaski,
2. lipa drobnolistna	obw. 290 we	wsi Bielin,
3. dąb szypułkowy ³	obw. 520 cm	we wsi Puszcza,
4. dąb szypułkowy ⁴	obw. 533 cm	we wsi Andrzejów,

¹ Natura 2000. Standardowy formularz danych dla obszarów specjalnej ochrony (OSO) dla obszarów spełniających kryteria obszarów o znaczeniu wspólnotowym (OZW) i dla specjalnych obszarów ochrony (SOO).

5. jesiony wyniosłe4	obw. 380 cm	we wsi Kol. Pobołowice,
6. dąb szypułkowy4	obw. 425 cm	we wsi Pobołowice,
7. dąb szypułkowy4	obw. 427 cm	we wsi Pobołowice,
8. dąb szypułkowy4	obw. 421 cm	we wsi Żmudź,
9. 2 modrzewie	obw. 286 i 332 cm	we wsi Wólka Leszczańska

1. Podstawa prawna: Obwieszczenie Wojewody Chełmskiego z dnia 30 maja 1981 w sprawie uznania za pomniki przyrody (Dz.Urz.W.R.N. z 20.08.1981 nr 2 póź. 11)
2. Podstawa prawna: Zarządzenie nr 28 Wojewody Chełmskiego z dnia 20 grudnia 1988 w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej położonych na terenie woj. Chełmskiego.
3. Podstawa prawna: Zarządzenie nr 15 Wojewody Chełmskiego z dnia 4 lipca 1989 w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej, położonych na terenie woj. chełmskiego
4. Podstawa prawna: Rozporządzenie Wojewody Chełmskiego z dnia 31 lipca 1992 w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej położonych na terenie woj. Chełmskiego (Dz.Urz.Woj.Ch. Nr 7, poz.49)
5. Podstawa prawna: Rozporządzenie Wojewody Chełmskiego z dnia 31 lipca 1992 w sprawie uznania za pomniki przyrody obiektów przyrody ożywionej i nieożywionej położonych na terenie woj. Chełmskiego (Dz.Urz.Woj.Ch. Nr 7, poz.49)

Parki podworskie.

W gminie Żmudź znajdują się 4 parki podworskie, w: Wólce Leszczańskiej, Kolonii Leszczany, Klesztowie i Żmudzi. Park w Wólce Leszczańskiej został wpisany do rejestru zabytków pod numerem A107/13. Jest to zespół dworsko-parkowy z XIX w. - własność dawnego PGR-u. Wszystkie pozostałe parki pozostają w rękach prywatnych i są w znacznym stopniu zniszczone.

Lasy ochronne.

Na obszarze gminy Żmudź znajdują się lasy ochronne. Kompleks leśny Las Pobołowicki jest w całości lasem ochronnym - jako las położony w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców. W środkowej części tego lasu są niewielkie fragmenty lasu ochronnego - wodochronnego. W lesie leżącym na południowy-zachód od wsi Ksawerów znajdują się fragmenty zakwalifikowane jako lasy wodochronne.

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA STRUKTURY EKOLOGICZNEJ.

Przy charakterystyce funkcjonowania systemu ekologicznego gminy Żmudź oparto się na koncepcji T. J. Chmielewskiego (1988, 1992). Jest to konstrukcja modelowania fizjocenozy (krajobrazu) jako poliekosystemowego układu strefowo-węzłowego. Zgodnie z tym modelem ekosystemy układają się w krajobrazie w trojakiemu rodzaju podukłady:

- rozległe - płatowe – strefowe,
- wydłużone — pasmowe,
- skupione - węzłowe.

Pod pojęciem - strefa ekologiczna rozumie się rejon, gdzie wyraźnie dominuje określona grupa komponentów i procesów ekologicznych. Węzłami ekologicznymi nazwano obszary odgrywające szczególnie ważną rolę w funkcjonowaniu większego układu ekologicznego. Pomiędzy węzłami a strefami zachodzą wzajemne oddziaływania przejawiające się przepływem materii, energii i informacji zachodzących wzdłuż określonych tras charakterystycznych dla poszczególnych gatunków i komponentów środowiska biotycznego. (Chmielewski 1987). Trasy te nazwano korytarzami i ciągami ekologicznymi. Dla prawidłowego funkcjonowania przyrody niezbędne jest zachowanie ekologicznej ciągłości związków funkcjonalno-przestrzennych pomiędzy różnymi grupami ekosystemów. Chodzi tu głównie o zapewnienie swobodnej migracji gatunków, wzajemnego wzbogacania i zasilania poszczególnych ekosystemów i ich grup w materię i informację biologiczną. (Chmielewski 1992). Obszar gminy Żmudź charakteryzuje się dużą mozaikowością krajobrazu. Występuje tu przeplatanie się wzajemne pól uprawnych, łąk, zarośli i lasów. Wyróżniają się jednak obszary wykazujące wspólny ekologiczny charakter jako strefy ekologiczne. Generalnie można wyróżnić następujące strefy ekologiczne:

- I. strefa leśno-łąkowa, największą powierzchnię zajmuje w północno- zachodniej części gminy; obejmuje dolinę Krzywólki, Kanału Żmudzkiego, Kanału Lipienieckiego i dolinę dopływu Krzywólki bez nazwy wypływającego z okolic wsi Leszczany oraz mniejsze i większe kompleksy leśne ciągnące się równoleżnikowym pasmem w północnej części gminy,
- II. strefa leśno-polna, w południowej części gminy leżąca na północ od Wólki Leszczańskiej i Stanisławowa,
- III. strefa polna zajmująca pas równoleżnikowy od Leszczan przez Wólkę Leszczańską- Rudno i Annopol,
- IV. strefa łąkowa, rozciągająca się od Żmudzi na wschód i północny- wschód do wsi Roztoka i Bielin,
- V. strefa leśna, obejmuje największy kompleks leśny – Las Pobołowicki leżący na północ od Kol. Pobołowice.

Ze względu na walory przyrodnicze północno-zachodnia część gminy została włączona do Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Las Pobołowicki dzięki wysokiemu potencjałowi ekologicznemu stanowi leśny węzeł ekologiczny.

Korytarze ekologiczne zapewniają migrację gatunków flory i fauny i zasilają ekosystemy, przez które przechodzą. Na obszarze gminy Żmudź znajduje się korytarz ekologiczny doliny rzeki Udał o znaczeniu regionalnym, łączący ekosystemy Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu z doliną Bugu, która stanowi korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym. Ciągami ekologicznymi o znaczeniu lokalnym są: dolina rzeki Krzywólki, Kanału Żmudzkiego i Kanału Lipienieckiego. Ciągłość korytarzy nie jest w pełni zachowana, barierę ekologiczną stanowi droga Chełm- Hrubieszów.

Niekorzystnym zjawiskiem dla funkcjonowania systemu ekologicznego w omawianej gminie jest obniżenie zdrowotności lasów przez przemysł (Las Pobołowicki i las leżący na południe od wsi Ksawerów).

4. ZMIANY I ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA.

4.1. Odporność środowiska na degradację.

Najmniej odpornym komponentem środowiska na degradację w gminie Żmudź są wody. Przyczyną małej odporności wód podziemnych na zanieczyszczenie jest brak izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu. Zanieczyszczenia z powierzchni ziemi łatwo infiltrują do wód podziemnych. Ze względu na istniejący kontakt hydrauliczny poziomów wodonośnych czwartorzędowego i kredowego zanieczyszczenia mogą przemieszczać się z płytkich wód gruntowych do poziomu kredowego i migrować na duże odległości. Zanieczyszczenia wód podziemnych na tym obszarze są trwałe, ponieważ procesy samooczyszczania się wód w skałach szczelinowych nie zachodzą lub przebiegają na małą skalę.

Małą odporność na erozję posiadają gleby, szczególnie rędziny. Erozją słabą i średnią zagrożone jest około 26,5% użytków rolnych.

Podatny na degradację jest krajobraz. Urbanizacja prowadzi do przekształceń krajobrazowych wprowadzających dysharmonię krajobrazu.

4.2. Zanieczyszczenie i zagrożenia dla powietrza.

Stan warunków aerosanitarnych w gminie Żmudź jest dobry ze względu na brak dużych źródeł emitujących zanieczyszczenia do atmosfery. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z terenu gminy w 1996r wynosiła od 0,05-0,2 Mg/km, a emisja zanieczyszczeń gazowych od 0,1-0,5 Mg/km . (PIOS-WIOS 1997). Lokalne tło zanieczyszczeń tworzą emisje z gospodarstw domowych,

małych kotłowni użyteczności publicznej, obiektów hodowlanych i produkcyjnych. Obiekty te są rozproszone na obszarze gminy i nie stanowią zagrożenia dla warunków higieny atmosfery, tym bardziej, że na obszarze gminy panują w większości dobre warunki rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń. Nie należy spodziewać się więc dużych stężeń zanieczyszczenia powietrza.

Wyniki badań czystości powietrza w gminie prowadzone w ramach monitoringu regionalnego w 1996 r są następujące:

- stężenie średnioroczne dwutlenku siarki wynosiło 13,4 u,g/m³, a dwutlenku azotu 6,1 u.g/m³ (wartość dopuszczalna stężenia SO₂ i NO₂ wynosi 40 ug/m³),
- opad pyłu miał wartość 42 g/m³/rok (wartość dopuszczalna opadu pyłu - 200 g/m³/rok). (PIOŚ-WIOŚ 1997).

Z przedstawionych danych wynika, że warunki higieny atmosfery w omawianej gminie są korzystne.

Składową tła zanieczyszczeń w gminie Żmudź są emisje zanieczyszczeń z emitorów wysokich z cementowni w Chełmie i Rejowcu. Przy wiatrach północnych mogą one negatywnie wpływać na warunki aerosanitarne. Problemem z zakresu higieny atmosfery jest szybko rozwijająca się motoryzacja. W gminie Żmudź głównym źródłem emisji zanieczyszczenia powietrza, gleby oraz hałasu są pojazdy mechaniczne kursujące po drodze Chełm-Hrubieszów. Najbardziej zagrożony jest pas terenu o szerokości kilkunastu metrów wzdłuż drogi.

4.3. Zanieczyszczenie i zagrożenia dla wód.

W gminie Żmudź programem monitoringu powierzchniowych wód płynących w 2000r objęta była rzeka Udał oraz ujścia rzek: Krzywólki i Kanału Żmudzkiego do Udału.

Udał w klasyfikacji ogólnej posiadał odcinek źródłowy długości 21,2 km w II klasie czystości, a odcinek ujściowy o długości 10,7 km w III klasie. O spadku jakości wody zdecydowały podwyższone stężenia substancji organicznych i zawiesiny ogólnej oraz nieco gorszy wynik oceny stopnia zanieczyszczenia bakteriologicznego. (IOŚ 2001). Krzywólka przy ujściu do Udału (w Pobołowicach) posiadała w klasyfikacji ogólnej III kl. czystości. Decydującymi wskaźnikami czystości wody była zawiesina ogólna i miano coli. Kanał Żmudzki przy ujściu do Udału w miejscowości Puszcza zakwalifikowano również do III klasy czystości. (IOŚ 2001).

W Żmudzi znajduje się punkt badawczy sieci krajowej monitoringu wód podziemnych. W 2000r jakość wód kredowych oceniono jako wody wysokiej jakości - kl. Ib - odpowiadające wodom do celów pitnych i gospodarczych (możliwe jest ich okresowe uzdatnianie).

Gmina Żmudź położona jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 407 Chełm-Zamość. (Przeds. Geol. 1993). Zbiornik ten jest głównym źródłem wody dobrej jakości

dla celów konsumpcyjnych. Cała gmina Żmudź leży w obszarze o dużym i bardzo dużym stopniu zagrożenia wód podziemnych. (Przeds. Geol. 1993). Cała powierzchnia GZWP nr 407 objęta została projektowaną strefą ochronną (decyzja MOŚZNIŁ nr KDH 1/013/601/97 z dn. 24.07.1997). na powierzchni zbiornika wydzielono obszary, które powinny podlegać szczególnej ochronie.

Jako Obszar Wysokiej Ochrony (OWO) zakwalifikowano zachodnią część Ochrony (OWO) zakwalifikowano zachodnią część gminy (na zachód od Żmudzi). (Przeds. Geol. 1996). Na obszarze tym ochrona wód wymaga ukierunkowanego gospodarowania, a przede wszystkim likwidacji wszelkich źródeł zanieczyszczenia wód.

Zanieczyszczenie i zagrożenie degradacją wód powierzchniowych i podziemnych w omawianej gminie spowodowane jest nieuporządkowaniem gospodarki wodno-ściekowej. Niezadowalający jest stan infrastruktury ochrony środowiska. Z sieci wodociągowej korzysta około 44% mieszkańców gminy, a z sieci kanalizacyjnej 10,5%. W tej sytuacji ścieki są odprowadzane do wód i do gruntu, lub gromadzone w często nieszczelnych szambach. Szczególnie narażone na zanieczyszczenia infiltrujące z powierzchni terenu są wody gruntowe pierwszego poziomu. Zagrożeniem dla jakości wód jest również:

- brak uszczelnienia podłoża gminnego wysypiska odpadów w Żmudzi (obszar o słabej izolacji naturalnej wód podziemnych),
- niekontrolowane spływy powierzchniowe nawozów, substancji organicznych i środków ochrony roślin z terenów użytków rolnych,
- niekontrolowane spływy zanieczyszczeń z dróg (zanieczyszczenia ze spalin, substancji ropopochodnych, środków stosowanych do zimowego utrzymania dróg).

Potencjalnym zagrożeniem dla jakości wód są stacje paliw.

4.4. Zagrożenia dla gleb.

Główną przyczyną degradacji gleb w gminie Żmudź jest erozja polegająca na zmywaniu cząstek gleby przez wody lub unoszeniu przez wiatr. Podatne na erozję są gleby zbudowane z pyłów oraz rędziny. Największe nasilenie erozji występuje w okresie wiosennym (roztopy) i po ulewnych deszczach. Zagrożenie dla gleb potencjalną erozją wodną powierzchniową w omawianej gminie wynosi:

- I. stopień erozji (słaby) - 17,4% powierzchni użytków rolnych, 0,6 % powierzchni lasów,
- II. stopień erozji (średni) - 9,1% pow. użytków rolnych. (IUNG 1994).

Erozja słaba może wyraźnie zmieniać poziom ornopróchniczny i powoduje jego zmycie. Erozja średnia powoduje postępującą degradację gleby polegającą głównie na niszczeniu poziomu ornopróchniczego, a niekiedy także i głębszych poziomów profilu glebowego (IUNG

1994). Najbardziej zagrożone erozją są gleby w południowo-zachodniej części gminy, gdzie występują większe spadki terenu.

Narastającym problemem związanym z rozwojem motoryzacji jest zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi i produktami ropopochodnymi. Metale ciężkie osadzają się najintensywniej w 50-metrowym pasie drogowym. Zjawisko to dotyczy głównie gruntów przylegających do drogi Chełm- Hrubieszów. Na obszarze gminy Żmudź nie są prowadzone badania zanieczyszczenia gleb przy trasach komunikacyjnych.

5. ZASOBY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO I KRAJOBRAZU.

5.1 Archeologia

Badania archeologiczne prowadzone w ramach tzw. Archeologicznego Zdjęcia Polski potwierdziły ciągłość osadniczą na obszarze gminy Żmudź.

Analizy obszarów AZP, w obrębie których znajdują się poszczególne miejscowości terenu gminy Żmudź wskazują na korzystne warunki fizjograficzne, w tym stosunkowo dobrze rozwinięta sieć wodna, były bardzo korzystne dla rozwoju osadnictwa.

Ważną rolę odegrała rzeka Udał i cały system jej dopływów utworzony przez niewielkie cieki.

W pobliżu dobrze rozwiniętych dolin skupia się zdecydowana większość punktów osadniczych.

Pojedyncze znaleziska materiałów zabytkowych w postaci fragmentów kości ludzkich, przedmiotów krzemiennych i ceramiki dostarczają informacji o rodzaju stanowisk. Z materiałów badanych wynika, że pierwsi osadnicy pojawili się na tych terenach w środkowej epoce kamienia - w mezolicie (8000 lat p.n.e.). Penetracja osadnicza nasiliła się prawdopodobnie w młodszej epoce kamienia - w meolicie (2500 lat p.n.e.).

Najbardziej zaawansowana sieć osadnicza powstała we wczesnej epoce brązu i epoce brązu (1800 - 1200 lat p.n.e.) oraz we wczesnym średniowieczu. Poświadczona jest także obecność osadnictwa późniejszego - średniowiecznego i nowożytnego. Zarejestrowane obiekty archeologiczne to osady i osady prawdopodobne w większości o powierzchni do 1,0 ha, choć zdarzają się i większe o powierzchni 5 i 15 ha oraz kilka cmentarzysk. Bardzo często są to stanowiska wielokulturowe, co świadczyć może o intensywnej penetracji osadniczej miejsc o warunkach szczególnie sprzyjających osadnictwu w różnych okresach dziejów. Nagromadzenie tych stanowisk na terenie Gminy Żmudź jest duże.

Wiele stanowisk ulega powolnemu zniszczeniu wskutek postępujących naturalnych procesów erozyjnych, jak i podczas eksploatacji kopalni piasku. Konieczne jest ich rozpoznanie w wyniku badań ratowniczych, poprzedzających realizację inwestycji, objąć ochroną należy obiekty o własnej formie terenowej - kurhany, kopce.

Wyznacza się strefy ochrony archeologicznej dla zabytków archeologicznych – stanowisk, w granicach ich zasięgu przedstawionego na załączniku graficznym do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żmudź.

W obrębie tych obszarów wszelaka działalność inwestycyjna, związana z prowadzeniem prac ziemnych (kubaturowa, liniowa, drogowa, pozyskiwania surowców mineralnych) oraz

zmiany w użytkowaniu gruntów, wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – przed zgłoszeniem lub uzyskaniem pozwolenia na budowę.

Prace ziemne towarzyszące uzgodnionym inwestycjom, muszą być poprzedzone ratowniczymi badaniami archeologicznymi, po uprzednim uzyskaniu pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konsekratora Zabytków.

Poniżej podaje się wykazy w obszarach stanowisk szczególnie cennych badawczo, które należy uwzględnić przy planowaniu i realizacji inwestycji stosując do nich powyższy zapis. Na załączniku graficznym w skali 1:25 000 pokazano je kolorem żółtym.

(Obiekty archeologiczne o własnej formie terenowej, wpisane do rejestru zabytków, uwzględniono w dziale „Obiekty wpisane do rejestru zabytków”).

Wykazy stanowisk archeologicznych zasługujących na uwagę:

Obszar 81-91

Pobołowice - stanowiska nr 6, 7, 15, 19, 21, 24, 30, 62 (szczególnie należy zwrócić uwagę na kurhany pojedyncze nr 6 i 7) Pobołowice Stare wieś - stanowiska nr 59 i 60;

Obszar 81-92

Ksawerów - stanowiska nr 138, 139; Pobołowice Kol. - stanowisko nr 52; Puszcza - stanowiska nr 119, 130, 132, 133, 134; Roztoka - stanowiska nr 189, 196, 197, 202, 213; Wołkowiany - stanowiska nr 4, 66, 67, 75-77, 79, 80, 81, 86, 89, 92-95, 100,102,222; Obszar 81-93 Brelin - stanowisko nr 16, 18, 19, 39, 40, 41, 50;

Kazimierowka — stanowisko nr 58;

Obszar 82-92

Dryszczów - stanowiska nr 15, 16, 45,47,49,59;

Kalinówka - stanowisko nr 17;

Klesztów - stanowiska nr 18, 20, 57;

Pobołowice Kol. - stanowisko nr 31;

Wołkowiany - stanowisko nr 30;

Stanisławów - stanowisko nr 50;

Żmudź - stanowiska nr 24, 32, 36;

Obszar 82-93

Annopol - stanowisko nr 129;

Syczów Kol. - stanowisko nr 126.

Obszar 83-91

Maziarnia - stanowiska nr 23 – 27

WYKAZ KART EWIDENCYJNYCH STANOWISK ARCHEOLOGICZNYCH ZNAJDUJĄCYCH
SIĘ W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW
(NIE WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW)

Miejscowość	AZP	Nr stanowiska na obszarze	Dodatkowe informacje
<i>Annopol</i>	82-93	78	
<i>Annopol</i>	82-93	127	
<i>Annopol</i>	82-93	128	
<i>Annopol</i>	82-93	128	
<i>Annopol</i>	82-93	130	
<i>Annopol</i>	82-93	131	
<i>Annopol</i>	82-93	132	
<i>Annopol</i>	82-93	133	
<i>Bielin</i>	81-93	2	
<i>Bielin</i>	81-93	16	
<i>Bielin</i>	81-93	17	
<i>Bielin</i>	81-93	18	
<i>Bielin</i>	81-93	19	
<i>Bielin</i>	81-93	20	
<i>Bielin</i>	81-93	37	
<i>Bielin</i>	81-93	38	
<i>Bielin</i>	81-93	39	
<i>Bielin</i>	81-93	40	
<i>Bielin</i>	81-93	41	
<i>Bielin</i>	81-93	42	
<i>Bielin</i>	81-93	43	
<i>Bielin</i>	81-93	44	
<i>Bielin</i>	81-93	45	
<i>Bielin</i>	81-93	46	
<i>Bielin</i>	81-93	47	
<i>Bielin</i>	81-93	48	
<i>Bielin</i>	81-93	49	
<i>Bielin</i>	81-93	50	
<i>Dryszczów</i>	82-92	1	
<i>Dryszczów</i>	82-92	2	
<i>Dryszczów</i>	82-92	3	
<i>Dryszczów</i>	82-92	15	
<i>Dryszczów</i>	82-92	16	

<i>Dryszczów</i>	82-92	45	
<i>Dryszczów</i>	82-92	46	
<i>Dryszczów</i>	82-92	47	
<i>Dryszczów</i>	82-92	48	
<i>Dryszczów</i>	82-92	49	
<i>Dryszczów</i>	82-92	56	
<i>Dryszczów</i>	82-92	58	
<i>Dryszczów</i>	82-92	59	
<i>Dryszczów</i>	82-92	60	
<i>Gałęzów</i>	81-93	1	
<i>Gałęzów</i>	81-93	66	
<i>Gałęzów</i>	81-93	67	
<i>Gałęzów</i>	81-93	68	
<i>Gałęzów</i>	81-93	69	
<i>Gałęzów</i>	81-93	70	
<i>Gałęzów</i>	81-93	71	
<i>Gałęzów</i>	81-93	72	
<i>Kalinówka</i>	82-92	17	
<i>Kazimierówka</i>	81-93	53	
<i>Kazimierówka</i>	81-93	54	
<i>Kazimierówka</i>	81-93	55	
<i>Kazimierówka</i>	81-93	56	
<i>Kazimierówka</i>	81-93	57	
<i>Kazimierówka</i>	81-93	58	
<i>Kazimierówka</i>	81-93	50	
<i>Kazimierówka</i>	81-93	60	
<i>Klesztów</i>	81-92	107	
<i>Klesztów</i>	81-92	108	
<i>Klesztów</i>	81-92	109	
<i>Klesztów</i>	81-92	110	
<i>Klesztów</i>	81-92	113	
<i>Klesztów</i>	81-92	114	
<i>Klesztów</i>	81-92	115	
<i>Klesztów</i>	81-92	116	
<i>Klesztów</i>	81-92	179	
<i>Klesztów</i>	81-92	180	
<i>Klesztów</i>	81-92	181	
<i>Klesztów</i>	81-92	5	

<i>Klesztów</i>	<i>81-92</i>	<i>6</i>	
<i>Klesztów</i>	<i>81-92</i>	<i>18</i>	
<i>Klesztów</i>	<i>81-92</i>	<i>19</i>	
<i>Klesztów</i>	<i>81-92</i>	<i>20</i>	
<i>Klesztów</i>	<i>81-92</i>	<i>57</i>	
<i>Klesztów Kolonia</i>	<i>82-92</i>	<i>4</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>5</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>6</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>7</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>8</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>9</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>10</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>11</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>12</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>16</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>134</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>138</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>139</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>140</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>141</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>143</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>147</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>148</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>159</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>160</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>161</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>165</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>166</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>167</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>168</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>169</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>170</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>171</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>172</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>173</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>174</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>175</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>176</i>	

<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>177</i>	
<i>Ksawetów</i>	<i>81-92</i>	<i>178</i>	
<i>Ksawerynów</i>	<i>80-92</i>	<i>13</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>33</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>34</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>35</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>36</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>37</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>38</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>39</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>40</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>41</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>42</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>43</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>147</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>148</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>149</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>150</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>151</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>152</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>153</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>154</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>155</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>156</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>157</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>158</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>159</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>160</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>161</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>162</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>163</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>164</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>165</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>166</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>167</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>168</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>169</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>170</i>	

<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>171</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>172</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>173</i>	<i>Cmentarzysko?</i>
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>174</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>175</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>176</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>177</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>178</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>179</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>180</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>181</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>182</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>183</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>184</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>185</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>186</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>187</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>188</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>189</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>190</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>191</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>192</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>193</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>194</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>195</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>196</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>197</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>198</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>199</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>200</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>201</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>202</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>203</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>204</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>205</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>206</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>207</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>208</i>	

<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>209</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>210</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>211</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>212</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>213</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>214</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>215</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>216</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>217</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>218</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>219</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>220</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>221</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>222</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>223</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>224</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>225</i>	<i>?</i>
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>226</i>	<i>Kopiec-kurhan</i>
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>227</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>228</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>229</i>	<i>Kopiec-kurhan</i>
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>152</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>153</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>154</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>155</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>156</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>157</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>158</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>162</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>163</i>	
<i>Leszczany</i>	<i>82-91</i>	<i>164</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>22</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>23</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>24</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>25</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>26</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>27</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>1</i>	

<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>2</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>3</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>4</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>33</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>34</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>35</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>36</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>37</i>	
<i>Maziarnia</i>	<i>83-91</i>	<i>38</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>39</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>2</i>	<i>Cmentarzysko, C/62</i>
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>3</i>	<i>Cmentarzysko, C/61</i>
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>47</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>48</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>49</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>263</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>264</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>265</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>266</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>267</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>268</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>269</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>270</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>271</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>272</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>273</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>274</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>275</i>	
<i>Pobołowice</i>	<i>81-92</i>	<i>276</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>1</i>	<i>Cmentarzysko, C/59</i>
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>2</i>	<i>Cmentarzysko, C/60</i>
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>5</i>	<i>Cmentarzysko, C/63</i>
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>6</i>	<i>Kurhan?</i>
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>7</i>	<i>Kurhan?</i>
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>15</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>16</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>17</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>18</i>	

<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>19</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>20</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>21</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>22</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>23</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>24</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>25</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>26</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>27</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>28</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>29</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>30</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>31</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>61</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>62</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-91</i>	<i>63</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>52</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>53</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>54</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>55</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>56</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>57</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>58</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>59</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>60</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>61</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>62</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>63</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>81-92</i>	<i>64</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>82-92</i>	<i>7</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>82-92</i>	<i>29</i>	
<i>Pobołowice Kolonia</i>	<i>82-92</i>	<i>31</i>	
<i>Puszcza</i>	<i>81-92</i>	<i>1</i>	<i>Cmentarzysko – 12 kurhanów</i>
<i>Puszcza</i>	<i>81-92</i>	<i>13</i>	
<i>Puszcza</i>	<i>81-92</i>	<i>117</i>	
<i>Puszcza</i>	<i>81-92</i>	<i>118</i>	
<i>Puszcza</i>	<i>81-92</i>	<i>119</i>	

<i>Puszcza</i>	81-92	120	
<i>Puszcza</i>	81-92	121	
<i>Puszcza</i>	81-92	122	
<i>Puszcza</i>	81-92	123	
<i>Puszcza</i>	81-92	124	
<i>Puszcza</i>	81-92	125	
<i>Puszcza</i>	81-92	126	
<i>Puszcza</i>	81-92	127	
<i>Puszcza</i>	81-92	128	
<i>Puszcza</i>	81-92	129	
<i>Puszcza</i>	81-92	130	
<i>Puszcza</i>	81-92	131	
<i>Puszcza</i>	81-92	132	
<i>Puszcza</i>	81-92	133	
<i>Puszcza</i>	81-92	135	
<i>Puszcza</i>	81-92	136	
<i>Puszcza</i>	81-92	137	
<i>Radziejów</i>	81-93	15	
<i>Rostoka</i>	81-92	14	
<i>Rostoka</i>	81-92	15	
<i>Rostoka</i>	81-92	182	
<i>Rostoka</i>	81-92	183	
<i>Rostoka</i>	81-92	184	
<i>Rostoka</i>	81-92	185	
<i>Rostoka</i>	81-92	186	
<i>Rostoka</i>	81-92	187	
<i>Rostoka</i>	81-92	188	
<i>Rostoka</i>	81-92	189	
<i>Rostoka</i>	81-92	190	
<i>Rostoka</i>	81-92	191	
<i>Rostoka</i>	81-92	192	
<i>Rostoka</i>	81-92	193	
<i>Rostoka</i>	81-92	194	
<i>Rostoka</i>	81-92	195	
<i>Rostoka</i>	81-92	196	
<i>Rostoka</i>	81-92	197	
<i>Rostoka</i>	81-92	198	
<i>Rostoka</i>	81-92	199	

<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>200</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>201</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>202</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>203</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>204</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>205</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>206</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>207</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>208</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>209</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>210</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>211</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>212</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>213</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>214</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>215</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>216</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>217</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>218</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>220</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>221</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>222</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>1</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>2</i>	
<i>Rostoka</i>	<i>81-92</i>	<i>3</i>	
<i>Rudno</i>	<i>82-92</i>	<i>8</i>	
<i>Rudno</i>	<i>82-92</i>	<i>8</i>	
<i>Rudno</i>	<i>82-92</i>	<i>10</i>	
<i>Rudno</i>	<i>82-92</i>	<i>40</i>	
<i>Rudno</i>	<i>83-92</i>	<i>18</i>	
<i>Rudno</i>	<i>83-92</i>	<i>19</i>	
<i>Rudno</i>	<i>83-92</i>	<i>20</i>	
<i>Stanisławów</i>	<i>82-92</i>	<i>50</i>	
<i>Stanisławów</i>	<i>82-92</i>	<i>51</i>	
<i>Stanisławów</i>	<i>82-92</i>	<i>52</i>	
<i>Stanisławów</i>	<i>82-92</i>	<i>53</i>	
<i>Stanisławów</i>	<i>82-92</i>	<i>54</i>	
<i>Stanisławów</i>	<i>82-92</i>	<i>55</i>	

<i>Stara Wieś</i>	<i>81-91</i>	<i>58</i>	
<i>Stara Wieś</i>	<i>81-91</i>	<i>59</i>	
<i>Stara Wieś</i>	<i>81-91</i>	<i>60</i>	
<i>Syczów Kolonia</i>	<i>83-93</i>	<i>125</i>	
<i>Syczów Kolonia</i>	<i>82-93</i>	<i>126</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>4</i>	<i>Cmentarzisko popielnicowe</i>
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>66</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>67</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>68</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>69</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>70</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>71</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>72</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>73</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>74</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>75</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>76</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>77</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>78</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>79</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>80</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>81</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>82</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>83</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>84</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>85</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>86</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>87</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>88</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>89</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>90</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>91</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>92</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>93</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>94</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>95</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>96</i>	

<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>97</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>98</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>99</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>100</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>101</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>102</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>103</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>104</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>105</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>106</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>111</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>81-92</i>	<i>112</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>82-92</i>	<i>21</i>	
<i>Wołkowiany</i>	<i>82-92</i>	<i>30</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>50</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>277</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>278</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>279</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>280</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>281</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>282</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>283</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>284</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>285</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>286</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>287</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>288</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>289</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>290</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>291</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>292</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>293</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>294</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>295</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>296</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>82-91</i>	<i>297</i>	
<i>Wólka Leszczańska</i>	<i>83-91</i>	<i>15</i>	
<i>Żmudź</i>	<i>82-91</i>	<i>298</i>	

Żmudź	82-91	299	
Żmudź	82-91	300	
Żmudź	82-91	301	
Żmudź	82-91	302	
Żmudź	82-91	303	
Żmudź	82-91	304	
Żmudź	82-91	12	
Żmudź	82-91	13	
Żmudź	82-91	14	
Żmudź	82-91	22	
Żmudź	82-91	23	
Żmudź	82-91	24	
Żmudź	82-91	25	
Żmudź	82-91	26	
Żmudź	82-91	27	
Żmudź	82-91	28	
Żmudź	82-91	32	
Żmudź	82-91	33	
Żmudź	82-91	34	
Żmudź	82-91	35	
Żmudź	82-91	36	
Żmudź	82-91	37	
Żmudź	82-91	38	
Żmudź	82-91	39	

5.2. Osadnictwo.

Dzieje dziesięciu wsi gminy Żmudź sięgają czasów średniowiecza i są na ogół starsze niż źródła pisane, w których zostały odnotowane. Najwcześniej w źródłach pisanych pojawia się wieś Leszczany. Wzmiankowana po raz pierwszy w 1359 r. jako Leszczany i należała wówczas do Parafii Rzymskokatolickiej w Kumowie. W XV i XVI wieku poświadczono są na terenie wsi parafie prawosławne i istnienie cerkwi. W XVII w. właścicielem Leszczan był Andrzej Michał Kuropatnicki. W XIX wieku mieszkańcy Leszczan byli Wyznania Greckokatolickiego i Prawosławnego. Kolejne średniowieczne miejscowości to:

Roztoka - wzmiankowana w 1396 r. jako Zostoka, należała wówczas do Parafii Rzymskokatolickiej w Kumowie, aktualna nazwa wsi pojawia się w dokumentach od 1423 r. W 1970 r. Roztoka Kolonia. Od 1531 r. wieś należy do Parafii

Rozesłania Św. Apostołów w Chełmie. Od tego też roku notowane jest istnienie parafii prawosławnej. Według wykazu z 1932 r. w Roztoce wsi i Kolonii mieszkało 539 osób w tym 61 rzymsko katolików, 345 prawosławnych, 104 ewangelików augsburskich i 15 żydów.

- Pobołowice - pierwsza informacja pochodzi z 1417 r. . Około 1434 r. biskup chełmski przyłączył Pobołowice wieś do parafii Rzymskokatolickiej w Kumowie. Parafia prawosławna istnieje od 1510 r. i przez całe stulecie XVI wieku w Pobołowicach wzmiankowane są cerkwie. W 1862 r. osada młyńska Pobołowice ukazem carskim została nadana hrabiemu Aleksandrowi Luders. W 1916 r. wieś należała do gminy Żmudź. Mieszkało tam wówczas 166 osób w tym 19 żydów. W 1921 r. w miejscowości wybudowano nowy młyn o napędzie wodno - gazowym. Według wykazu z 1932 r. w Pobołowicach wsi, Kolonii, nadleśnictwie i osadzie młyńskiej mieszkało 562 osoby, w tym 322 rzymsko katolików, 239 prawosławnych i 1 żyd.
- Dryszczów - w 1420 r. wymieniony jako Drziszczow. Podobnie jak strażnice w Stołpiu i Bielawinie - Dryszczów spełniał rolę strategiczną w pierścieniu obrony miasta Chełma, leżał bowiem na ważnym szlaku komunikacyjnym wiodącym do Hrubieszowa i dalej do Lwowa i na Podole. Około 1420 r. przyłączony przez biskupa chełmskiego do parafii Rzymskokatolickiej w Kumowie. W 1531 roku miejscowość należała do Parafii Rozesłania Św. Apostołów w Chełmie.
- Klesztów - w 1432 r. znany jako Klestów, należał wówczas do Parafii Rzymskokatolickiej w Chełmie. W tym też roku biskup chełmski przyłączył Klesztów do Parafii Rzymskokatolickiej w Kumowie.
- Najstarsze dzieje Żmudzi sięgają XV w. kiedy to (...) Filip Czoplik z Klesztowa otrzymał od Władysława Warneńczyka jako podkomorzy przywilej datowany w Budzie 1442 r., który mu nadał trzy dworzyszczka we wsi Klesztów jako przyłączenie do czwartego dworzyszczka. Tenże Filip sprzedał dworzyszczka Gniewoszowi z Mościsk.
- Rejestr poborowych z 1531 r. podaje, że miejscowość należała do Parafii Rozesłania Św. Apostołów w Chełmie. W 1672 r. obraz (Matki Bożej Chełmskiej) znajdował się w obozie wojennym króla Michała Korybuta Wiśniowieckiego. Następnie przewieziono go do Chełma aż do najazdu Szwedów za panowania Augusta II. wtedy ukryto obraz i przewieziono go przez Klesztów do Zamościa. W 1750 roku w Klesztowie założony został przez Franciszka Węglińskiego ogród włoski. Dobra Klesztowa wielokrotnie zmieniały swoich właścicieli.
- Na przełomie XIX / XX wieku nie było śladów istniejącego tu dawniej dworu i ogrodu.

Według wykazu z 1932 r. w Klesztowie wsi, Kolonii Malinówka i Janinie mieszkało 471 osób, w tym 175 rzymsko katolików, 272 prawosławnych, 4 osoby wyznania ewangelicko -augsburskiego, 10 ewangelików zreformowanych, 5 baptystów i 5 żydów.

Mieszkańcy Klesztowa wdzięczni za odzyskanie wolności w 1920 r. wzniesli pomnik niepodległości.

Rudno - w 1423 roku Rudne, od 1444 roku Rudno. Po bitwie pod Grunwaldem do wsi przyjechali osadnicy z Mazur. Około 1870 r. istniała we wsi gorzelnia (...). Według wykazu z 1932 r. w Rudnie (łącznie z Podlesiem mieszkało 347 osób, w tym 220 rzymsko katolików, 7 baptystów, 4 żydów i 123 polsko katolików (kościół narodowo - katolicki).

Wołkowiany- w 1434 r. wzmiankowane jako Wolkowiany. Należały wówczas do Parafii Rzymskokatolickiej w Kumowie. W sierpniu 1920 r. w rejonie Wołkowan stacjonowały jednostki III Armii Polskiej pod dowództwem gen. Zygmunta Zielińskiego, które stoczyły tam bitwę z Armią Radziecką. Mieszkańcy Wołkowan wdzięczni za odzyskanie niepodległości usypali kopiec poświęcony Marszałkowi Piłsudskiemu. Został on zniszczony w czasie II wojny światowej. Według wykazu z 1932 r. w Wołkowanach mieszkało 377 osób, w tym 62 rzymskokatolików, 282 prawosławnych i 33 żydów. W Wołkowanach i Wolwinowie widoczne są odcinki nasypów budowanej rzekomo przez Rosjan linii kolejowej z Chełma do Hrubieszowa (tak głosi opowieść ludowa)

Żmudź - (...) jest to z pewnością nazwa miejscowa utworzona wzorem znanej prowincji Rzeczypospolitej położonej na Litwie nad dolnym Niemnem. Jak głoszą dokumenty w bitwie pod Grunwaldem brała udział chorągiew Chełmska, która wstawiła się męstwem i odwagą (...). Król Władysław w nagrodę osiedlił na naszych ziemiach rodowitych Żmudzinów, z dawnego Księstwa żmudzińskiego Stąd też prawdopodobnie wzięła się nazwa Żmudź. Udokumentowane istnienie wsi pochodzi z (1440 - 1447) 1443 r. Należała wówczas do Parafii Rzymskokatolickiej w Chełmie. W 1505 r. dzisiejsza Żmudź nazywała się Szmodey. W 1661 r. pojawia się nazwa Żmudź. Żmudź Kolonia - w 1970 r. W 1531 roku miejscowość należała do Parafii rozesłania Sw. Apostołów w Chełmie. Przed powstaniem cerkwi w Żmudzi ok. 1753 r, wieś należała zapewne już od XVI w. do parafii greko - katolickiej w Rostoce w dekanacie chełmski diecezji chełmskiej. rejestr pomiarowy z 1864 r. podaje Żmudź i Rostoka składały się z wsi: Żmudź, Dryszczówna, Kolonii Ksawerów, Stanisławów; folwarków Żmudź i Polesie, Rudno i Rostoka oraz lasów należących do dóbr Żmudź i Rostoka (...). W ostatniej ćwierci XIX wieku Żmudź

była siedzibą gminy, sądu gminnego okręgu IV, we wsi znajdował się browar i piec wapienny, stacja pocztowa była w Dryszczowie. W 112 chałupach mieszkało średnio po 4 osoby. Około 1890 roku we wsi znajdowała się szkoła początkowa, cegielnia, młyn wodny.

Zaś na początku XX w. były tu też dwa wiatraki. W 1926 r. we wsi mieszkały 472 osoby. Funkcjonował młyn oraz gorzelnia, herbaciarnia, kowal i szewc. W 1935 roku istniał majątek Żmudź i folwark Wólka Leszczańska. Ostatnim właścicielem folwarku Żmudź był Tadeusz Drzewiecki, który jako oficer W.P. został zamordowany w Katyniu.

W latach 1940 - 1942 w osadzie istniał niewielki obóz pracy. Jednorazowo przebywało w nim do 500 osób. W 1948 roku cerkiew zamieniono na kościół katolicki będący filią parafii Klesztów. W 1975 roku utworzono w Żmudzi samodzielny ośrodek duszpasterski, zaś w 1984 r. erygowano tu samodzielną parafię. W 1998 r. maja gmina otrzymała sztandar, herb i flagę.

Wólka Leszczańska datowana na 1487 r., jej dzierżawcą był Marcin Świerszcz. W tym czasie należała do Parafii rzymskokatolickiej w Kumowie. W 1531 r. używano nazwy Yolya Lyesczanska. W 1564 r. wieś nazywała się Volya a w 1737 r. Wulka Leszczanska. Od 1625 r. wchodziła w skład dóbr Leszczany i należała do Marcina Borzęckiego. do 1924 roku kolejnymi właścicielami miejscowości byli m. in. Potoccy, Miączyńscy, Kumicki (podkomorzy chełmski), Wojciech Poletyło i Tadeusz Drzewicki.

Pierwszą wzmianką stwierdzającą fakt istnienia zajazdu jest dokument z 1718 roku informujący o wystawieniu nowej karczmy. Budynek w okresie międzywojennym użytkowany był jako pomieszczenia sądu miejskiego, po II wojnie światowej budynek był wykorzystywany jako sklep i Klub Rolnika. Wieś Wólka Leszczańska od początku swego powstania wchodziła w skład majątku Leszczany, który z kolei w późniejszym okresie do II pół. XIX w. tworzył część rozległych dóbr określonych jako państwo wojsławickie. W XIX w. powstał zespół dworski, dwór Paletyłów zbudowany przez T. Drzewieckiego.

Elementy kompozycyjne parku zachowane są fragmentarycznie w postaci alej klonowych, grabowych i żywopłotów. Według wykazu z 1932 r. w Wólce Leszczańskiej wsi i folwarku mieszkało 556 osób w tym 205 wyznania rzymskokatolickiego, 328 prawosławnego i 4 babtystów. parcelacja Wólki Leszczańskiej nastąpiła w 199933 r. kiedy to Bank Ziemi w Warszawie kupił całość dóbr. W 1044 roku Skarb Państwa stał się właścicielem reszty dóbr - ta część stanowi obecnie fragment terenu używanego przez PGR.

Lipinki -

rejestr poborowych w 1531 r. podaje, że miejscowość należała

do Parafii Rozesłania Św. Apostołów w Chełmie.

Według wykazu z 1932 r. w Lipinkach mieszkało 380 osób, w tym 27 rzymskokatolików, 339 prawosławnych 1214 żydów.

Kolejne miejscowości terenu gminy wzmiankowane są dopiero w XVIII i XIX wieku.

Maziarnia - pierwsza informacja pisana o tej miejscowości pochodzi z 1787 r. W przeszłości znajdowała się w niej fabryka terpentyny i smoły. Z miejscowości tej pochodził absolwent Gimnazjum Lubelskiego w 1894 r. (...) Stanisław Brzozowski, syn ziemianina, wybitny filozof, krytyk literacki, pisarz i estetyk. Według wykazu z 1932 r. w Maziami mieszkały 263 osoby, w tym 178 rzymskokatolików, 75 polskokatolików i 10 prawosławnych. W 1943 r. Niemcy zabili 40 mieszkańców wsi.

Puszcza - po raz pierwszy wzmiankowana w 1827 r. Według wykazu z 1932 r. w Puszczy mieszkały 102 osoby, w tym 18 rzymskokatolików, 67 prawosławnych i 17 ewangelików augsburskich. Najprościej pochodzenie nazwy wsi Puszcza można tłumaczyć występującymi tutaj kiedyś olbrzymimi borami. Dowodem na to ma być kilkusetletni dąb. Do 1944 roku dominującą grupą narodowościową byli Ukraińcy. Po ich wysiedleniu zaczęli przyjeżdżać Polacy. Dawniej były tu trzy kolonie. We wsi nie ma już śladu po drewnianej kaplicy pustelniczej, młynie, karczmie czy stawie.

Brelin - kolonia niemiecka założona w 1863 r. Powstała wraz z kolonią Syczów na dobrach Klesztów. Koloniści, którzy się tu osiedlili pochodzili z Prus i Wielkopolski. Według wykazu z 1932 r. w Brelinie mieszkały 173 osoby, w tym 17 rzymsko-katolików, 1 prawosławny, 141 ewangelików i baptysta i 132 żydów.

Ksawerów - w 1883 roku zamiennie używano też nazwy Mościska. Gwarowo — Ksavernu, Maidan.

Według wykazu z 1932 r. w Ksawerowie (łącznie z Borysow-cem 54 osoby) mieszkało 227 osób, w tym 136 rzymskokatolików, 50 prawosławnych, 33 ewangelików augsburskich i 8 żydów.

Kazimierówka - używano też nazwy Kaźmirówka.

Kolonia niemiecka Kazimierówka Wielka założona w 1876 r. Według wykazu z 1932 r. w Kazimierówce mieszkało 47 osób, w tym 15 rzymskokatolików, 26 prawosławnych, 6 ewangelików augsburskich i 8 baptystów.

Stanisławów - datowany na 1890 r. Według wykazu z 1932 r. w Stanisławowie mieszkało 317 osób, w tym 47 osób, w tym 57 wyznania rzymskokatolickiego, 17 prawosławnych, 220 ewangelików augsburskich, 7 baptystów i 22 żydów.

- Annopol - wieś datowana na 1900 r. W 1916 r. wieś należała do gminy Żmudź, w której była parowa fabryka sukna i młyn parowy. W 1916 r. w Annopolu mieszkało 158 osób, w tym 68 żydów.
- Gałęzów - wzmiankowana po raz pierwszy w 1921 r. Według wykazu z 1932 r. w Gałęzowie mieszkało 228 osób, wszyscy byli rzymskokatolikami. W latach 1965 - 1977 z Gałęzowia wyjechało 177 osób. W 1997 r. miejscowość zamieszkiwało tylko 8 osób.
- Pobołowice
Kolonja- wzmiankowana w 1935 r. W 1954 po nowym podziale administracyjnym powiatu chełmskiego miejscowość należała do GRN w Żmudzi. W 1961 r. występują jako Pobołowice osada leśna i Pobołowice osada młyńska, ponadto w wykazach państwowych używane są nazwy Pobołowice wieś i Kolonia. Pobołowice Kolonia od 1970 r.
- Układ wsi - układem dominującym w gminie jest układ jednodrożnicowy z zabudową dwustronną.
- Typ siedliska- we wszystkich wsiach gminy występują siedliska typu bezokólnikowego z zabudową wolnostojącą wokół podwórza. Dom ustawiony jest kalenicowe lub szczytowo do drogi. Zabudowa drewniana z domami o mniejszych gabarytach, pochodząca głównie z okresu międzywojennego i pierwszych dziesięcioleci po wojnie, nie jest już połączona z zabudową gospodarczą. Obory, stajnie i spichrze ustawione są przy jednym z boków siedliska, a stodoła zajmująca całą szerokość siedliska ustawiona jest kalenicowe do drogi. Na terenie gminy nie zachowały się pełne zagrody z zabytkową zabudową drewnianą krytą strzechą. Liczne jeszcze budynki drewniane zastępowane są zabudową murowaną, obok tradycyjnych płotów sztachetowych ogradzających podwórza siedlisk pojawiają się ogrodzenia metalowe, ceglane metalowe i betonowe.

5.3. Budownictwo wiejskie.

Budownictwo wiejskie drewniane o cechach charakterystycznych dla regionu chełmskiego od połowy lat siedemdziesiątych wypierane jest przez zabudowę murowaną. Zachowane drewniane domy, głównie jak wspomniano pochodzą z okresu międzywojennego. Są to domy, zwykle o układach dośrodkowych rozwiniętych z jednym kominem i jednym lub dwoma trzonami kuchennymi oraz czasami piecem chlebowym. Ściany domów wzniesione w konstrukcji wieńcowej z oszatkami, często oszalowane deskami. Zdobnictwo skromne, niekiedy wejście osłania niewielki ganek z daszkiem dwuspadowym. Domy murowane powstające po

wojnie do lat 70-tych powtarzały formę i dyspozycje wnętrza domów drewnianych kontynuując tradycyjny układ dośrodkowy. Innym typem w zabudowie murowanej jest dom klockowaty często piętrowy, nakryty dachem kopertowym.

Budownictwo to jest obce tradycjom budowniczym regionu.

5.4. Architektura rezydencjonalna.

Reprezentowana niegdyś przez dwory w Leszczanach, Klesztowie, Żmudzi, Dryszczowie i Wólce Leszczańskiej zniknęła prawie z krajobrazu kulturowego gminy.

Śladami założeń dworskich są pozostałości w miejscowościach:

Leszczany - park dworski z przełomu XVIII i XIX w. stanowiący obecnie własność prywatną. Z pierwotnego założenia zachowane są tylko: aleja dojazdowa wysadzana kasztanowcem białym, fragment robinii akacjowych i szpaler grabowy oraz 15 gatunków drzew i krzewów pochodzących z nasadzeń XVIII / XIX w. i późniejszych uzupełnień. Zachowane budynki - stajnia, stodoła i gorzelnia.

Klesztów - pozostałości ogrodu włoskiego z 1750 r. stanowią 4 drzewa - kasztanowiec biały i robinia akacjowa. Układ zabytkowy dawnego zespołu dworsko - ogrodowego jest zniszczony i zatarty.

Żmudź - dawny układ dworsko - parkowy z pół. XIX w. przetrwał reliktoowo. Dwór (obecnie biuro GS) przebudowany z gorzelni, murowany, w stylu klasycystycznym, gorzelnia, rządcówka. Nie zachowały się obiekty związane z funkcjonowaniem gospodarki folwarcznej - młyn, browar, karczma. Na terenie dawnego parku zachowało się ok. 80 drzew reprezentowanych przez 5 gatunków.

Dryszczów - pozostałości dworu i parku krajobrazowego z pocz. XX w. zajmują powierzchnię 0,5 ha. W 1985 r. rozebrano dworek murowany. W parku zachowały się jedynie pojedyncze drzewa. Pozostało w nim 30 drzew reprezentowanych przez 7 gatunków.

Znaczna powierzchnia parku została zniszczona przez lokalizację składowiska buraków cukrowych.

Wólka

Leszczańska - pozostałości zespołu dworsko -- parkowego z pół. XIX w. Dawny dwór Poletyłów, rozbudowany po 1926 r. - został rozebrany w latach 80 -tych XX w. Układ przestrzenny został naruszony przez postawienie licznych budynków mieszkalnych. Elementy kompozycyjne parku zachowane są fragmentarycznie w

postaci alej klonowych, grabowych i żywopłotów, występuje w nich 330 drzew z 19 gatunków. Dominują: kasztanowiec biały, sosna czarna, lipa drobnolistna. Do rzadszych gatunków należą: katalpa bigmanowa I szt. świerk kłujący 2 szt. Osobliwością jest piękna aleja grabowa o długości 100 m. Całość założenia stanowiło cenny przykład powiązania architektury rezydencji bogatego ziemiaństwa z walorami krajobrazowymi starego drzewostanu i niegdyś starannie utrzymywanego założenia owocowo - kwiatowego.

5.5. Architektura sakralna.

Przykładem architektury sakralnej na terenie gminy są miejscowościach:

Klesztów - zespół sakralny: kościół rzymskokatolicki p.w. Wniebowzięcia NMP, dzwonnica, mur ogrodzeniowy, plebania. Kościół murowany, wybudowany przed 1772 r. dla unitów. W 1875 r. po kasacie unii, zamieniony na cerkiew, od 1920 r. jest kościołem katolickim. Świątynia jest I nawowa, późnobarokowa, przy prezbiterium 2 zakrystie, nawa z kruchtą, polichromia wyk. ok. 1772 r. przez Gabriela Sławińskiego. Ołtarze drewniane, malowane iluzjonistycznie. w głównym - obraz M.B. Chełmskiej z 1745 r., po lewej stronie nawy M.B. Częstochowskiej. Kościół restaurowany był w 1927 r., 1958 r, w 1960 r. dobudowano nową zakrystię. W 1975 r. pro f. Alojzy Gass z Torunia dokonał renowacji polichromii kruchty starej zakrystii i prezbiterium. Kościół i cmentarz otoczony jest murem z bramą- dzwonnica z końca XVIII w. Stan zachowania obiektów - dobry.

Żmudź -kościół rzymskokatolicki p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego z 1753 r., drewniany, wybudowany z fundacji Jana Zamoyskiego. Przeznaczony początkowo dla grekokatolików w okresie kasaty unii zamieniony na cerkiew. W tym czasie był także gruntownie restaurowany i oszalowany. W 1948 r. ponownie zamieniony na kościół katolicki. W latach 1975 - 76 nastąpiła gruntowna renowacja: podniesienia kościoła o ok. 50 cm. Kościół jest konstrukcji zrębowej, z zewnątrz oszalowany, I nawowy, nad nawą wieżyczka na sygnaturkę (nadbudowana później niż świątynia), 3 ołtarze barokowo - ludowe.

W ołtarzu głównym obraz Chrystusa ukrzyżowanego z 1757 r. Po prawej stronie nawy - ołtarz z obrazem M.B. z Dzieciątkiem z XVIII w. W ołtarzu po lewej - obraz św. Antoniego (dawniej był tu obraz Chrystusa Panotokratora z XVIII w.). Obok kościoła dzwonnica z XVIII w. drewniana, konstrukcji słupowej, oszalowana, odnowiona ok. 1960 r. z dzwonem z 1643 r. Kościół w Żmudzi jest typowym przykładem sakralnego budownictwa drewnianego dawnej Ziemi Chełmskiej.

W Żmudzi znajduje się również kapliczka murowana z końca XIX w.

Inne obiekty sakralne znajdujące się na terenie gminy:

Stanisławów - kaplica rzymskokatolicka drewniana p.w. Św. Brata Alberta Chmielowskiego, wybudowana w latach 80-tych XX ww. wg projektu arch. Wojciecha Pałki.

Dryszczów - krzyż kamienny z XIX w., kapliczka S w. Jana Chrzciciela „Na źródle”, drewniana z 1857 r. restaurowana w 1975 r.

Puszcza - kapliczka Św. Jana Nepomucena, murowana, I pół. XIX w.

5.6. Obiekty użyteczności publicznej.

Do działu tego zalicza się obiekty występujące w miejscowościach:

Stanisławów - dawna szkoła drewniana z 1930 r., obecnie dom mieszkalny, stan zachowania - średni.

Wólka Leszczańska

- szkoła z 1924 r., drewniana, oszalowana, obecnie dom mieszkalny, stan zachowania - średni;

- zajazd murowany z ok. 1795 r. funkcję karczmy pełnił do pocz. XX w. W okresie międzywojennym pełnił funkcję sądu miejskiego. Po II wojnie światowej użytkowany jako mieszkanie, sklep i Klub Rolnika.

Żmudź - budynek urzędu gminy, murowany z 1905 r. - użytkowany przez Urząd Gminy w Żmudzi - stan zachowania - średni.

budynek dawnego zespołu dworskiego;

-dwór - obecnie biuro GS Żmudź, murowany z XIX wieku;

-budynek gospodarczy, murowany z XIX wieku, użytkowany przez GS Żmudź.

Klesztów - przytułek, murowany z końca XVIII w. (wchodzący w skład zespołu kościelnego) remontowany w latach 1919, 1936, 1951 i 1990. Stan zachowania - dobry.

5.7. Architektura przemysłowa.

Reprezentowana jest istnieniem obiektów w miejscowościach:

Pobołowice - młyn, drewniany, wzniesiony w początkach XX w. przez Władysława Trąbczyńskiego. Jest jednym z nielicznych tego typu obiektów zachowanych na terenie byłego województwa chełmskiego

Z zespołu młyńskiego zawierającego pierwotnie trzy części: budynek główny, siłownię i turbinę. Zachował się budynek główny i siłownia. Młyn w Pobołowicach

stanowi typowy przykład młynów mącznych o napędzie wodno - gazowym z zachowaną w dobrym stanie technicznym konstrukcją całego zespołu oraz urządzeniami produkcyjnymi.

- Żmudź - -gorzelnia murowana z XIX wieku, przerobiona na dwór w pocz. XX wieku, piętro nadbudowane w 1958 r. O elementach klasycystycznych (obecnie biuro GS Żmudź)
- gorzelnia, murowana XIX w. - stan zachowania średni.

5.8. Cmentarze i miejsca pamięci.

Na terenie gminy znajdują się dwa czynne cmentarze rzymskokatolickie i dziesięć cmentarzy nieczynnych, w tym cztery ewangelickie, greckokatolickie, trzy prawosławne, dwa wojenne z II wojny światowej. Niżej podaje się występowanie cmentarzy w poszczególnych miejscowościach:

- Bielin- **cmentarz ewangelicki** z końca XIX wieku, pow.0,27 ha - układ w kształcie prostokąta - nagrobki i drzewostan - zdewastowane.
- Klesztów - **cmentarz rzymskokatolicki** - przykościelny z 1772 r. (dawny grecko - katolicki), pow. 0,12 ha. Całość układu cmentarza czytelna, kwater, nagrobków i mogił - nieczytelna. Stan zachowania - dobry.
- cmentarz rzymskokatolicki** z I pół. XX w. - czynny, pow. ogólna 1,78 ha (w tym wolna 0,50 ha), ogrodzony. Najstarszy nagrobek pochodzi z 1926 r.
- Drzewostan: lipy, klon, sosna, brzoza, modrzew - około 25 drzew.
- Stara część cmentarza zachwaszczona, część nagrobków zdewastowana.
- pomnik niepodległości**- z 1920 r. Został zniszczony w czasie II wojny światowej. W latach dziewięćdziesiątych odbudowany przez społeczność gminy Żmudź. Uroczyste odsłonięcie nastąpiło 11 czerwca 1995 r.
- Leszczany - **cmentarz greckokatolicki** z I pół. XIX w. (obok dawnej cerkwi) - nieczynny, - pow. 20 m², najstarszy istniejący nagrobek z 1857 r. Znajdują się też 2 nagrobki osób duchownych.
- Układ całości cmentarza - nieczytelny, stan zachowania - zły. Istnieje niebezpieczeństwo całkowitego zatarcia cmentarza. cmentarz ewangelicki - z końca XIX w. pow. 0,13 ha, brak nagrobków.
- Porośnięty krzewami i młodymi sosnami, układ całości — nieczytelny.
- cmentarz prawosławny - z końca XIX w. pow.0,24 ha, najstarszy zachowany nagrobek z 1907 roku. cmentarz w kształcie prostokąta, ogrodzony siatką.

Rozplanowanie kwater, nagrobków i mogił - nieczytelne, starodrzew zdewastowany.

Maziarnia Kolonia -mogily żołnierzy radzieckich z 1944 r.

pow. 6 m², na skraju lasu teren nieogrodzony, całość układu -czytelna, na terenie znajdują się trzy drewniane krzyże.

Pobołowice - **cmentarz prawosławny** z II połowy XIX w. pow. terenu -0,27 ha, stan zachowania - zły.

Roztoka - **cmentarz prawosławny** z I pół. XX w. pow. 0,38 ha. Najstarszy istniejący nagrobek pochodzi z 1907 r. pozostałe nagrobki zdewastowane, starodrzew - wycięty.

Syczów - **cmentarz ewangelicki** z XIX wieku, pow. 0,16 ha. Całość układu czytelna, kwater - nieczytelna, nagrobki i drzewostan -zdewastowane, zachowana 1 płyta nagrobna.

Żmudź - **cmentarz rzymskokatolicki**, 2 pół. XIX w. czynny, pow. 0,37 ha. Część „stara” cmentarza - prawosławna. Najstarszy nagrobek pochodzi z 1894 r. Całość cmentarza czytelna, zachowanie - dobre, ogrodzona.
cmentarz jeńców radzieckich z 1942-1944 r. teren cmentarza, leżącego na poboczu wzgórza otoczony jest siatką drucianą. Wnętrze podzielone jest na pięć podłużnych kwater grobowych.
Pomnik zbudowany z cegły, otynkowany, w kształcie prostopadłościanu stojącego na niskim cokole. Na płycie napis "Dla pamięci jeńcom radzieckim zamordowanym przez okupanta hitlerowskiego w latach 1941 - 1944"

Kościół

teren gminy Żmudź,
Archidiecezja Lubelska,
Dekonat Chełmski - wschodni.

Klesztów kościół parafialny rzymsko - katolicki p.w. Wniebowzięcia NMP.

- zatrudnienie 1 osoba,
- liczba wiernych - ok. 1 200 osób,
- obsługuje kaplicę w Stanisławowie rz. kat. p.w. Św. Alberta Chmielowskiego i miejscowości położone na północnej stronie drogi relacji Chełm - Hrubieszów.

Żmudź kościół rzymsko - katolicki, parafialny p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego.

- zatrudnienie - 1 osoba,

- obsługuje miejscowości położone po południowej stronie drogi relacji Chełm - Hrubieszów.

Miejscowość Leszczany należy do parafii w Kumowie p.w. Nawiedzenia NMP.

Miejscowość Maziarnia należy do parafii Turo wiec p. w. Sw. Barbary.

5.9. Spis zabytków.

W spisie zabytków ujmuje się obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego.

WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

W odniesieniu do obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa lubelskiego obowiązują priorytet wymagań konserwatorskich we wszystkich działaniach planistycznych, projektowych i realizacyjnych. Zasady kształtowania przestrzennego i prowadzenia wszelkich inwestycji, w tym zmiany sposobu zagospodarowania terenu, zmiany sposobu użytkowania obiektów oraz podziałów historycznych założeń winny być podporządkowane uwarunkowaniom konserwatorskim. Wszelka działalność inwestycyjna prowadzona przy tych obiektach i w otoczeniu zabytku wymaga uzyskania pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dotyczy to również zmiany zagospodarowania terenu, zmiany sposobu użytkowania obiektów oraz wtórnych podziałów historycznych założeń. Wszelka działalność inwestycyjna prowadzona przy tych obiektach i w obszarze objętym ochroną konserwatorską wymaga uzyskania zezwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie. Powyższe dotyczy obiektów w poszczególnych miejscowościach:

Klesztów	architektoniczny zespół sakralny:
kościół rzymskokatolicki p.w. Wniebowzięcia NMP, wraz z wyposażeniem
wnętrza w zabytki ruchome, drzewostan w granicach cmentarza kościelnego,
dzwonnica, przytułek, dom kościelnego, mur ogrodzeniowy, plebania wraz z
częścią działki. Czas powstania 1772 r., K. XVIII w., 1919 r. Nr rejestru zabytków
- A/194,
Pobołowice	dziesięć kopców ziemnych wczesnośredniowiecznych (cmentarzyska
kurhanowe) Nr rejestru zabytków – C/59
Pobołowice	dwadzieścia pięć kopców ziemnych wczesnośredniowiecznych (cmentarzyska
kurhanowe) Nr rejestru zabytków - C/60

- Pobołowice dwa kopce ziemne wczesnośredniowieczne (cmentarzyska kurhanowe) Nr rejestru zabytków - C/61
- Pobołowice sześć kopców ziemnych wczesnośredniowiecznych (cmentarzyska kurhanowe) Nr rejestru zabytków - C/62
- Pobołowice dziesięć kopców ziemnych wczesnośredniowiecznych (cmentarzyska kurhanowe) Nr rejestru zabytków - C/63
- Pobołowice młyn wodno - gazowy z 1921 r. Nr rejestru zabytków - A/1142,
- Wólka Leszczańska pozostałości zespołu dworsko - parkowego - park podworski, czas powstania ok. 1874 r. Nr rejestru zabytków - A/1134,
- Wólka Leszczańska zajazd, czas powstania ok. 1795 r. Nr rejestru zabytków -A/440
- Żmudź kościół rzymskokatolicki (d. cerkiew greckokatolicka) p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, czas powstania ok.1753 r. Nr rejestru zabytków - A/21,
- Żmudź dzwonnica, czas powstania k. XVIII w. - A/21

Wymienione obiekty na załączniku graficznym „Studium” w skali 1 :25 000 - pokazano kolorem czerwonym.

OBIEKTY ZNAJDUJĄCE SIĘ W EWIDENCJI ZABYTEKÓW WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO

Obiekty architektury i budownictwa:

Dopuszcza się zmiany adaptacyjne obiektów po uprzednim uzgodnieniu z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W przypadku koniecznej rozbiórki obiektu, znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków, należy przedstawić inwentaryzację architektoniczną w celu uzyskania zgody Lubelskiego Wojewódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Parki/ ogrody, cmentarze, miejsca pamięci narodowej:

Do zachowania i rewaloryzacji w oparciu o projekt zaopiniowany przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

**WYKAZ KART EWIDENCYJNYCH ZABYTKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ
W WOJEWÓDZKIEJ EWIDENCJI ZABYTKÓW ARCHEOLOGICZNYCH
(NIE WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW)**

Wykaz kart ewidencyjnych architektury i budownictwa:

<i>Miejscowość</i>	<i>Obiekt</i>
<i>Dryszczów</i>	<i>Kapliczka</i>
<i>Klesztów 22</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Ksawerów 9</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Ksawerów 20</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Ksawerów 28</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Ksawerów 35</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Puszcza</i>	<i>Kapliczka</i>
<i>Roztoka 33</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Stanisławów 7</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Stanisławów 11</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Żmudź 14</i>	<i>Chałupa</i>
<i>Żmudź 16</i>	<i>Chałupa</i>

Wykaz kart parków /ogrodów:

<i>Miejscowość</i>	<i>Obiekt</i>
<i>Dryszczów</i>	<i>Ogród pofolwarczny</i>
<i>Klesztów</i>	<i>Ogród podworski</i>
<i>Leszczany</i>	<i>Park podworski</i>
<i>Żmudź</i>	<i>Ogród pofolwarczny (relikt)</i>

Wykaz kart ewidencyjnych cmentarzy:

<i>Miejscowość</i>	<i>Obiekt</i>
<i>Bielin</i>	<i>Cmentarz ewangelicki</i>
<i>Klesztów</i>	<i>Cmentarz rzymskokatolicki</i>
<i>Leszczany</i>	<i>Cmentarz ewangelicki</i>
<i>Leszczany</i>	<i>Cmentarz prawosławny</i>
<i>Leszczany</i>	<i>Cmentarz greckokatolicki</i>
<i>Maziarnia Kolonia</i>	<i>Cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich</i>
<i>Pobołowice</i>	<i>Cmentarz prawosławny</i>
<i>Roztoka</i>	<i>Cmentarz prawosławny</i>
<i>Syczów</i>	<i>Cmentarz ewangelicki (1)</i>
<i>Syczów</i>	<i>Cmentarz ewangelicki (2)</i>

Żmudź	Cmentarz rzymskokatolicki i prawosławny
Żmudź	Cmentarz jeńców radzieckich

Wykaz kart ewidencyjnych miejsc pamięci narodowej:

<i>Miejscowość</i>	<i>Obiekt</i>
Żmudź	Płyta pamiątkowa funkcjonariuszy MO

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE:

- Leksykon miejscowości powiatu chełmskiego - A. Wawryniuk 2001 r.
- Zabytki architektury i budownictwa w Polsce - woj. Odz. Warszawa -1999r.
- Wykazy obiektów dziedzictwa kultury gm. Żmudź - Wojewódzki oddział ochrony Zabytków w Lublinie - Delegatura w Chełmie - wrzesień 2002 r.
- *Wykaz kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie - Delegatura w Chełmie – grudzień 2010 r.*
- *Wykaz zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków województwa lubelskiego - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie - Delegatura w Chełmie - grudzień 2010 r*
- *Wykaz kart ewidencyjnych stanowisk archeologicznych znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków -Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie - Delegatura w Chełmie - grudzień 2010 r.*

6. Stosunki ludnościowe.

6.1. Ludność

Ludność gminy Żmudź wg stanu na 2001 r. wynosiła 3 549 mieszkańców co stanowiło 4,7 % ludności powiatu i 0,16 % ludności województwa. Gęstość zaludnienia - 26 osób na km² i jest niższa niż w powiecie i województwie

Struktura ludności wg płci i wieku przedstawia się następująco:

- ilość kobiet na 100 mężczyzn w gminie wynosi 104, w porównaniu w powiecie przypada 102 kobiety na 100 mężczyzn, w województwie 105.
- W wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Żmudź znajduje się 87,7 osób. Wskaźnik ten w porównaniu wynosi: w powiecie chełmskim 80,8, a w województwie lubelskim 82,9.

Przyrost naturalny czyli różnica między liczbą urodzeń żywych i zgonów w 2001 r. wynosił w gminie na 1 000 mieszkańców - 3.31 i był wyższy niż w powiecie i województwie lubelskim odpowiednio - 2,13 i 0,05. Współczynniki dynamiki demograficznej jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w gminie Żmudź i wynosi 1,4 a w województwie 0,95 przy współczynniku 0,893 dla wsi województwa lubelskiego i 0,83 w powiecie chełmskim.

6.2. Struktura zatrudnienia.

Gmina Żmudź jest gminą, której podstawową funkcją jest rolnictwo. W związku z tym większość pracujących zatrudniona jest w rolnictwie w przeważającej części w prywatnych gospodarstwach rolnych. W gospodarstwach tych zatrudnionych jest osób.

Jedynie 182 osoby w gminie pracowały poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi co stanowi 2,9 % zatrudnionych poza rolnictwem w powiecie chełmskim oraz 0,02 % zatrudnionych poza rolnictwem w województwie lubelskim.

Najwięcej zatrudnionych było w usługach nierynkowych 109 osób co stanowi 4,4 % zatrudnionych w tym dziale w powiecie chełmskim. Następnie 29 osób zatrudnionych było w usługach rynkowych co stanowi 2,0 % zatrudnionych w tym dziale w powiecie.

Najmniej zatrudnionych było w przemyśle i budownictwie -28 osób co stanowi 1,4 % w powiecie i 0,02 % zatrudnionych w tym dziale w województwie.

Struktura zatrudnienia w gminie ma niekorzystny charakter. Największe zatrudnienie wystąpiło w usługach nierynkowych i związane jest z koniecznością poniesienia nakładów na płace z budżetu gminy powiatu lub województwa. Niekorzystnym zjawiskiem jest również

niewielkie zatrudnienie w usługach rynkowych, które generują zysk. Najbardziej niekorzystnym zjawiskiem jest bardzo małe zatrudnienie w przemyśle i budownictwie, które mogłoby ograniczyć skutecznie bezrobocie w gminie. Największe zatrudnienie ludności gminy w rolnictwie rodzi również duże problemy. Trudności związane ze sprzedażą produkcji rolnej wywołują trudną sytuację gospodarczą na wsi, a także generują ukryte bezrobocie.

6.3. Bezrobocie

W 2002 r. (stan na 30.09.2002 r.) w gminie Żmudź było 278 bezrobotnych w tym: 134 kobiety i 144 mężczyzn.

Niekorzystnie przedstawia się problem zasiłków dla bezrobotnych, do zasiłku w gminie uprawnionych jest jedynie 48 osób w tym tylko 18 kobiet i 30 mężczyzn. Z winy zakładu pracy zwolnionych było 15 osób. z ogólnej liczby 278 osób bezrobotnych było 17 absolwentów. Najwięcej bezrobotnych absolwentów miało wykształcenie policealne i średnie zawodowe. Za szczególnie niekorzystne zjawisko należy uznać fakt, że najwięcej bezrobotnych było w wieku 18 - 24 lat, czyli wśród młodzieży, która nie mogła znaleźć pierwszej pracy.

7. FUNKCJE MIESZKANIOWO - USŁUGOWE.

7.1. Mieszkalnictwo

Budownictwo mieszkaniowe na obszarze gminy Żmudź realizowane jest w następujących formach:

- zabudowa zagrodowa
- zabudowa jednorodzinna
- zabudowa wielorodzinna

Przeważającą formą jest zabudowa zagrodowa realizowana we wszystkich wsiach gminy. Zabudowa jednorodzinna i wielorodzinna koncentruje się w ośrodku gminnym oraz w Wólce Leszczańskiej.

Osadnictwo wiejskie rozwija się w zwartej zabudowie wiejskiej głównie o charakterze ulicówek. Jedynie miejscowość gminna posiada układ wielodrożnicowy. Zabudowa rozwijała się wzdłuż dwóch dróg. Ponadto spotyka się obszary o rozproszonej zabudowie związane z warunkami fizjograficznymi, między innymi we wsiach: Gałęzów, Lipinki, Borysowiec, Puszcza.

Zabudowa wielorodzinna - ta forma zabudowy związana była z funkcjonowaniem PGR-ów. Budownictwo wielorodzinne zrealizowano w miejscowościach Żmudź i Wólka Leszczańska.

7.2.1. Oświata i wychowanie.

Na terenie gminy Żmudź funkcjonuje 5 szkół podstawowych i I gimnazjum. Do szkół podstawowych uczęszczało 351 uczniów w roku szkolnym 2002/2003. Średnio na jedną szkołę przypadało 70 uczniów.

W szkołach zatrudnionych było 34 nauczycieli. Na jednego zatrudnionego nauczyciela przypadało 10 uczniów.

W szkołach było 27 izb lekcyjnych. Wskaźnik liczby uczniów na I pomieszczenie wynosił - 13, a liczba uczniów na I oddział - 15.

Ponadto w gminie funkcjonuje I gimnazjum z ośmioma oddziałami, w których uczy się 189 uczniów i zatrudnionych jest 12 nauczycieli. W gimnazjum znajduje się 10 izb lekcyjnych, jedna pracownia i sala gimnastyczna.

W gimnazjum na 1 oddział przypada 23 uczniów a na jedną izbę lekcyjną-19 uczniów. Na jednego zatrudnionego nauczyciela przypada 16 uczniów.

7.2.2. Zdrowie i opieka społeczna.

Gmina wchodzi w skład obwodu profilaktycznego - leczniczego w SzZ w Chełmie. Zadania lecznictwa otwartego spełnia Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w którym zatrudnionych jest: 2 lekarzy, 4 pielęgniarki i 1 położna.

W miejscowości Żmudź funkcjonuje I gabinet stomatologiczny i apteka. Wskaźniki zatrudnienia personelu medycznego przedstawiają się następująco:

Na 1 lekarza przypada 1 549 mieszkańców gminy,

Na 1 lekarza dentyzę przypada 3 549 mieszkańców gminy,

Na 1 farmaceutę przypada 3 549 mieszkańców gminy,

Na 1 pielęgniarkę przypada 887 mieszkańców gminy,

Na 1 położną przypada 3 549 mieszkańców gminy,

7.2.3 Kultura

Zadania własne gminy w dziedzinie kultury realizuje Gminny Ośrodek Kultury, w skład którego wchodzi biblioteka oraz klub zlokalizowany w miejscowości gminnej. Ponadto we wsiach znajdują się kluby wiejskie.

W gminie Żmudź funkcjonuje biblioteka z jedną filią w Rostoce Na jedną placówkę biblioteczną przypada 3 549 mieszkańców. W 2002 r. księgozbiór biblioteki liczył 32 542 woluminy, co daje 6,6 woluminów na mieszkańca gminy.

W 2001 r. było 572 czytelników, którzy wypożyczyli 11418 książek, co daje 19,9 wypożyczeń na jednego czytelnika w ciągu roku.

7.2.4. Handel, rzemiosło, gastronomia

- na obszarze gminy koncentracja obiektów handlowych występuje w miejscowości gminnej. Znajduje się tu duży sklep- zlokalizowany na dawnej bazie GS. Ponadto w miejscowości gminnej znajduje się najwięcej sklepów prywatnych na wydzielonych działkach. Gorzej przedstawia się sytuacja w pozostałych wsiach gminy gdzie sklepy lokalizowane są w wydzielonych pomieszczeniach budynków mieszkalnych.
- obiekty gastronomiczne na terenie gminy Żmudź zlokalizowane są w niewielkich budynkach. Są to głównie bary gastronomiczne często w budynkach mieszkalnych, lub pomieszczeniach adaptowanych budynków służących obsłudze rolnictwa. Nawet w miejscowości gminnej brak jest restauracji lub kawiarni.

7.2.5 Łączność

Usługi łączności na terenie gminy Żmudź świadczą: PPUP Poczta Polska, i Telekomunikacja Polska S.A. Na obszarze gminy funkcjonuje urząd pocztowy w Żmudzi z filią w Rostoce.

Placówki pocztowe w gminie Żmudź podlegają Rejonowemu Urzędowi Poczty w Chełmie.

Ponadto na terenie gminy działają przekaźniki telefonii komórkowej w miejscowości Wołkowiany.

7.2.6. Administracja, organizacje społeczne.

Na terenie gminy znajdują się obiekty administracji samorządowej, organizacji społecznych oraz posterunek policji, zlokalizowane głównie w ośrodku gminnym.

W Żmudzi ma również swoją siedzibę bank. Ponadto w miejscowości gminnej znajdują się biura "GS".

7.2.7. Obiekty kultu religijnego i wyznaniowe

Na obszarze gminy Żmudź znajdują się dwie parafie - w Żmudzi i Klesztowie. Czynne są kościoły: w Żmudzi i Klesztowie.

8. Funkcje stanowiące podstawy gospodarcze gminy

8.1 Rolnictwo

Diagnoza stanu istniejącego i uwarunkowania rozwoju.

Struktura gospodarcza gminy Kamień jest monofunkcyjna. Główną gałęzią produkcji jest gospodarka rolna.

Podstawą działalności rolniczej są korzystne warunki naturalne dla rolnictwa. Gmina na tle województwa lubelskiego znajduje się w grupie gmin, posiadających wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej powyżej 70 pkt (skala IUNG).

Jest zakwalifikowana w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego - do rejonu IV - chełmsko - łączyńsko - włodawskiego, położonego na północnym obszarze produkcyjnym rolnictwa.

Struktura użytkowania gruntów w gminie na tle powiatu chełmskiego, województwa lubelskiego i kraju przedstawia się następująco.

Wyszczególnienie	Pow. (ha)	Udział w strukturze w %				
		gmina	powiat	woj.	kraj	
Po. ogólna	13 583	100,0	100,0	100,0	100,0	
Użytki rolne	9 620	70,8	71,5	68,4	58,8	
grunty orne	6 991	51,5	52,4	53,7	44,9	
uż. zielone	2 539	18,7	18,6	13,4	13,0	
sady	90	0,7	0,7	1,3	0,9	
Lasy i zadrzewienia	2 889	21,3	17,2	21,6	28,9	
Grunty pod wodami	186	142	7,9	8,4	9,7	12,3
Użytki kopalne	0	0,0				
Tereny komunikacji	313	2,3				
Tereny osiedlowe	252	1,9				
Tereny różne	202	1,5				
Nieuzytki	121	0,9				

Użytki rolne dominują w strukturze, ich udział jest nieco niższy od średniej dla powiatu ale wyższy od średniej wojewódzkiej o 3,2 pkt. i aż o 12,7 pkt od średniej krajowej.

Natomiast grunty zalesione i zadrzewione zajmują obszar 2 889 ha.

Lesistość gminy wynosi 21,3 % i w odniesieniu do wskaźników porównawczych jest wyższa od średniej dla powiatu o 4,1 pkt., podobna do średniej dla województwa i niższa od średniej krajowej o 7,6 pkt. Zestawienie gruntów w układzie wsi - obrębów geodezyjnych oraz udział użytków rolnych, lasów i gruntów komunalnych przedstawia poniższa tabela; (wykaz gruntów w ha - stan na 1 .01.1999 r.).

Lp.	Miejscowość	Pow. ogólna	UR	Gr. leśne	Gr. komunalne
1.	Annapol	145,96	136,0	0,62	4,4
2.	Bielin	249,31	220,7	6,5	8,7
3.	Dryszczów	799,09	599,2	139,2	21,5
4.	Gałęzów	373,06	330,0	21,9	4,4
5.	Kzimierówka	196,68	165,2	14,6	4,3
6.	Klesztów	1 202,86	729,1	351,9	23,0
7.	Ksawerów	456,50	269,8	155,7	15,6
8.	Leszczany	456,66	420,2	20,7	5,7
9.	Leszczany – Kol. I	892,29	835,6	1,0	22,8
10.	Leszczany – Kol. II	456,22	315,7	123,9	7,4
11.	Lipinki	905,20	680,1	163,2	31,6
12.	Maziarnia	495,45	426,7	37,6	8,3
13.	Pobołowice Kol.	291,60	22,1	23,9	5,1
14.	Pobołowice	1 740,93	503,9	1 164,9	9,1
15.	Puszcza	278,51	177,8	78,0	27,2
16.	Roztoka	971,90	600,2	275,0	26,6
17.	Rudno	505,91	469,3	4,8	18,8
18.	Stanisławów	323,00	296,8	5,5	8,7
19.	Syczów	294,84	264,6	5,7	9,5
20.	Wołkowiany	645,89	575,0	20,4	85,7
21.	Wólka Leszczańska	979,30	637,2	221,5	26,4
22.	Żmudź	644,20	570,6	0,8	28,3
23.	Żmudź Kol.	296,50	226,6	5,9	11,2
Powierzchnia ewidencyjna		13 601 078,8	9 680	2 839	413
Powierzchnia wyrównawcza		18 778			
Powierzchnia geodezyjna		13 583,00			

Struktura własności gruntów w gminie jest następująca (stan - 2001 r.)

Wyszczególnienie		Pow. (ha)	% pow. ogółem
Powierzchni ogólna		13,583	100,0
Sektor publiczny - razem		3,9,2	28,7
W tym:	AWRSP	737	5,4
	PGL	2,643	19,5
	Inne grunty państwowe	108	0,8
	Grunty komunalne	414	3,0
Sektor prywatny - razem		9,681	71,3
W tym:	Indywidualne gosp. rolne	9,203	67,8
	Pozostałe grunty indywidualne	226	1,7
	Grunty spółdzielni	23	0,2
	Grunty kościołów i zw. wyznaniowe	16	0,1
	Wspólnoty gruntowe	213	1,6

Dominującą formą własności jest własność prywatna (71,3 % gruntów), a w niej indywidualne gospodarstwa rolne, które władają obszarem, stanowiącym 67,8 % powierzchni ogólnej gminy.

Własność sektora publicznego obejmuje grunty Agencji własności Rolnej Skarbu Państwa (5,4 % - głównie zagospodarowane poprzez dzierżawę, trwałe zarząd i wieczyste użytkowanie), grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe oraz grunty innych jednostek państwowych i zasób gruntów komunalnych.

Szczegółowy wykaz gruntów w układzie grup rejestrowych i użytkowych przedstawia tabela Nr 1.

Charakterystyka rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Elementy jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, na które składa się gleba, klimat, rzeźba terenu i warunki wodne - łącznie decydując przydatności przestrzeni rolniczej do produkcji. Warunki te kształtują w zasadniczym stopniu strukturę użytkowania gruntów, poziom produkcji rolnej, a w konsekwencji - poziom rozwoju gminy.

Pierwszy element jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, glebę, ocenia się przy pomocy różnych mierników. Głównym są klasy bonitacyjne. Zestawienie użytków rolnych w klasach bonitacyjnych przedstawia się jak poniżej (IUNG-Puławy-1989r.).

Klasa	Grunty orne i sady (%)	Użytki zielone (%)	Razem użytki rolne (%)
I	0,0	0,0	0,0
II	1,5	0,0	1,0
III	11,2	16,5	32,8
III	27,5		
IV	31,6	45,8	46,2
IV	15,3		
V	10,7	32,1	16,5
VI	2,1	5,5	3,2
VIZ	0,1	0,1	0,1
Razem	100,0	100,0	100,0

Na gruntach ornych dominują klasy III b i IV a, łącznie zajmujące 59,1 % gruntów ornych, a na użytkach zielonych klasy IV i V, łącznie zajmujące 77,9 % użytków zielonych. Użytki rolne w klasach I - III, podlegające ścisłej ochronie przed zmianą użytkowania, stanowią powierzchnię 3,220 ha, tj. 34,1 % użytków rolnych, klasy IV zajmują 46,6 % użytków rolnych. Łącznie klasy chronione stanowią 80,7 % obszaru użytków rolnych. Ochroną objęte są również grunty gorszych klas bonitacyjnych pochodzenia organicznego (głównie na użytkach zielonych), stanowiące około 9,6 % obszaru gleb rolniczych.

Ze względu na trudność i ciężkość gleb do uprawy wyróżnia się kategorie agronomiczne (IUNG - 1987). Udział gleb wg kategorii agronomicznych (w % powierzchni gruntów ornych) jest w gminie następujący;

bardzo lekkie 2,5 %,
 lekkie 10,6%,
 średnie 79,1 %,
 ciężkie 7,8%.

Przewagę stanowią gleby średnie do uprawy, znacznie mniejszy udział mają gleby lekkie i ciężkie.

Jednym z najważniejszych elementów właściwości fizyko - chemicznych gleb jest ich odczyn. Odczyn może być wynikiem ograniczającym uprawę niektórych roślin. Na terenie gminy udział gleb kwaśnych jest niewielki, sięgający 20 %. Przeważają gleby o odczynie obojętnym. Odczyn gleb (w % powierzchni gruntów ornych) przedstawia się następująco;

bardzo kwaśny 2 %,
 kwaśny 7 %,
 lekko kwaśny 11%,

obojętny 53 %,
zasadowy 27 %,

Ze stopnia zakwaszenia gleb wynikają potrzeby wapnowania, określania w % powierzchni gruntów ornych.

konieczna 5 %,
wskazana 10 %,
ograniczona 85 %.

Zasobność gleb w przyswajalne składniki pokarmowe jest zróżnicowana. Zawartość w % powierzchni użytków rolnych przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Niska	Średnia	Wysoka
magnez	81	18	1
fosfor	12	25	63
potas	27	22	51

Zasobność jest podstawą do określenia potrzeb w zakresie nawożenia.

Drugim elementem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest klimat.

Agroklimat, jako współzależność warunków klimatycznych i wymogów roślin uprawnych jest mało zróżnicowany. Jego jakość wyraża się za pomocą wskaźnika agroklimatu (jednostki zbożowe plonu przeliczeniowego w skali 15 -punktowej wg IUNG). Dla gminy wskaźnik ten wynosi 10,4 pkt. Warunki klimatyczne ocenia się jako sprzyjające dla rolnictwa.

Trzecim elementem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej jest rzeźba terenu, której wpływ ocenia się jako bezpośredni i pośredni. Ocenę rzeźby dla potrzeb rolnictwa przedstawia się w skali 10 -punktowej wg IUNG. Wskaźnik ten dla gminy wynosi 3,9 pkt. i mieści się w przedziale terenów bardzo korzystnych dla rolnictwa. Z ukształtowaniem terenu wiąże się podatność gleb na procesy erozyjne. Z rolniczego punktu widzenia pod pojęciem erozji należy rozumieć niszczenie gleby przez wody (erozja wodna powierzchniowa lub podziemna) i wiatry (erozja wietrzna — eoliczna). Odporność gleb na erozję uwarunkowana jest szeregiem właściwości fizyko - chemicznych gleby (skład granulometryczny, struktura, porowatość, przepuszczalność, pojemność wodna i zawartość substancji organicznej). Zagrożenie gleb erozją w gminie jest niewielkie:

- I. stopień - erozja słaba - zagraża, powierzchni 800 ha gleb (18,9 %),
 - II. stopień - erozja średnia - zagraża powierzchni 950 ha gleb (10,0 %).
- Zagrożenie erozją III stopnia - silnego - nie występuje.

Czwartym elementem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej są warunki wodne. Są one jednym z najważniejszych czynników środowiska przyrodniczego. Szkodliwym może być zarówno nadmiar jak i niedobór wody. Wskaźnik bonitacji warunków wodnych (w/g 10-punktowej skali IUNG) wynosi dla gminy 3,4 pkt i mieści się w przedziale warunków wodnych korzystnych dla produkcji rolnej. Występują jednakże pewne obszary wymagające uregulowania stosunków wodnych. Podstawowym zabiegiem zmierzającym do poprawy produktywności gleb winna być regulacja stosunków powietrzno -wodnych.

Udział poszczególnych kategorii warunków wodnych gleb w powierzchni użytków rolnych w gminie przedstawia się następująco:

1. tereny z przewagą gleb o częstym i długotrwałym nadmiarze wody stanowią 209 ha (2,4 %) powierzchni użytków rolnych,
2. 2. tereny z przewagą gleb o okresowym nadmiarze wody stanowią 1 314 ha (13,9 %) powierzchni użytków rolnych,
3. tereny z przewagą gleb o optymalnej ilości wody wynoszą 4 372 ha (46,3 %) powierzchni użytków rolnych; ich udział jest największy,
4. tereny z przewagą gleb o okresowym niedoborze wody wynoszą 3 243 ha (34,3 %) użytków rolnych,
5. tereny z przewagą gleb o stałym niedoborze wody wynoszą 304 ha (3,2 %) użytków rolnych.

W wyniku badań IUNG na terenie gminy zakwalifikowano do melioracji 1 400 ha gruntów ornych i 2 000 ha użytków zielonych, łącznie 3 400 ha użytków rolnych co stanowi 35,1 % ich całkowitej powierzchni.

Do końca roku 2001 przeprowadzono melioracje użytków rolnych na powierzchni 2,207 ha, co stanowi 64,9 % zaspokojenia potrzeb w tym zakresie.

W wyniku współdziałania czterech wyżej omówionych czynników warunki dla produkcji rolnej są mniej lub bardziej korzystne. Przydatność gleb dla rolnictwa określają kompleksy przydatności rolniczej gleb. Kompleksy grupują gleby należące do różnych typów i rodzajów ale wykazujące zbliżone właściwości rolnicze, dzięki którym mogą być podobnie użytkowane.

Gmina posiada w przewadze gleby w kompleksach: żytnim bardzo dobrym i pszenym wadliwym na gruntach ornych oraz posiada w przewadze użytki zielone średnie.

Zestawienie kompleksów przydatności rolniczej gleb dla gminy Kamień przedstawia się jak poniżej:

Grunty orne (w % G.O.):

Kompleks 1 - pszeny bardzo dobry - 1,2 %

2 - pszenny dobry	- 7,6%
3 - pszenny wadliwy	- 21,6 %
4 - żytni bardzo dobry	- 33,9 %
5 -żytni dobry	-13,2%
6 -żytni słaby	-10,0%
7 - żytni bardzo słaby	- 2,9 %
8 - zbożowo - pastewny mocny	-5,8 %
9- zbożowo - pastewny słaby	- 3,7 %

Użytki zielone (w % U.Z.):

Kompleks	1 - użytki zielone dobre	- 0,0 %
	2 - użytki zielone średnie	- 63,4%
	3 - użytki zielone słabe	- 37,6 %

Powierzchnia gruntów rolnych nieprzydatnych do uprawy określona na 172 ha - 1,3 % powierzchni ogólnej gminy.

Zestawienie wskaźników wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej dla gminy Żmudź:

Wskaźnik	Gmina	Polska
Wartość gleby	53,9	49,4
Agroklimat	10,4	9,9
Rzeźba terenu	3,9	3,9
Warunki wodne	3,4	3,3
Wskaźniki waloryzacji	71,6	66,6

Jak wynika z przedstawionych wyżej danych, gmina posiada korzystne warunki dla produkcji rolnej.

Według metodyki opracowanej przez B. Kopia, najwłaściwszym systemem rolniczym dla gminy jest system hodowlano - zbożowy.

Struktura agrarna

Na terenie gminy decydującą formą własności są gospodarstwa indywidualne, które mają w posiadaniu 67,8 % gruntów ogółem a także użytkują w formie dzierżawy większość gruntów Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Struktura obszarowa indywidualnych gospodarstw rolnych i zmiany na przestrzeni lat 1996 - 2002 przedstawiają się następująco:

Grupa obszarowa U.R. - ha	Woj. lubelskie 1996		Gmina 1996		Gmina 202	
	liczba	%	liczba	%	liczba	%
1-2	128 132	51,9	59	8,2	250	23,4
2-5			142	19,7	308	28,9
5-10	82 722	33,5	257	35,7	268	25,1
10-15	24 775	10,0	153	21,3	123	11,5
15-20	7 024	2,8	65	9,0	72	6,8
20-50	264	0,1	40	5,6	43	4,0
50-100			2	0,3	2	0,2
100			1	0,1		0,0
Razem	246 559	100,0	719	100,0	1066	100,0
Średnia pow. gospodarstwa	6,1		9,4		5,8	

Przeważają w strukturze gospodarstwa małe i drobne (o powierzchni do 10 ha U.R.), które łącznie stanowią 77,4 %. Tendencja rozdrobnienia gospodarstw utrzymuje się od kilku lat. Jest to zjawisko podyktowane różnymi względami ekonomicznymi (bezrobocie w rodzinach rolniczych, możliwość ubezpieczeń osób, mających status rolnika, sprawy podatku od nieruchomości). W gminie liczba gospodarstw o pow. 1 - 2 ha wzrosła ponad czterokrotnie, o pow. 2 - 5 ha - ponad dwukrotnie.

Zjawiskiem niekorzystnym jest duże rozdrobnienie agrarne i niekorzystny rozłóg gospodarstw.

Gospodarstwa rolne składają się z wielu działek ewidencyjnych o różnej powierzchni i często oddalonych od siebie. Łączna liczba działek w gminie przekracza 7 300. Na 1 gospodarstwo rolne przypada średnio 7,9 działek.

Dla poprawienia struktury agrarnej niezbędne są scalenia i wymiana gruntów. Jest to proces długotrwały i bardzo kosztowny.

Gospodarstwa rolne w gminie według kategorii społeczno - ekonomicznych można podzielić na następujące grupy:

gospodarstwa	- rolnicze	63,2 % ogółu,
	- rolniczo - pracownicze	2,8 % ogółu,
	pracownicze i pracownicze	
	- rolnicze	13,1% ogółu,
	- emerytów i rencistów	15,5 % ogółu,
	z pozarolniczą działalnością	
	- gospodarczą	0,3 % ogółu,
	- pozostałe	5,2 % ogółu,

Z ogólnej liczby gospodarstw indywidualnych - 31,8 % prowadzi działalność wyłącznie lub głównie na potrzeby własne, a 67,9 % produkuje głównie na rynek.

Według samooceny użytkowników gospodarstw rolnych tylko 22,4 % posiada perspektywy rozwojowe, 29,7 % ogółu nie ma jednoznacznej opinii, a 48,0 % stanowią gospodarstwa nierozwojowe. Dane powyższe pochodzą z publikacji „Powszechny Spis Rolny z 1996 r”.

Zasoby siły roboczej

Ludność związana z rolnictwem (zamieszkała w gospodarstwach rolnych) stanowi liczbę 3 090 osób, co daje 86,0 % ludności gminy (NSR-1996 r.).

W tej liczbie proporcje mężczyzn i kobiet są następujące:

mężczyźni - 1 539 osób - 49,8 %,

kobiety - 1 551 osób - 50,2%,

Na 100 mężczyzn przypada 100,8 kobiet.

W grupach wiekowych układ ludności rolniczej przedstawia się jak poniżej:

Wyszczególnienie	Liczka osób	% liczby ogólnej	
		gmina	woj. lubelskie
Razem	3 090	100,0	100,0
Wiek przedprodukcyjny	865	285,0	15,7
Wiek produkcyjny	1 652	53,5	57,7
Wiek poprodukcyjny	573	18,5	26,7

* Kwalifikuje się, że w rolnictwie wiek produkcyjny zaczyna się od 15-go roku życia.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 87 osób w wieku nieprodukcyjnym (łącznie wiek przedprodukcyjny i poprodukcyjny). Są to wskaźniki dość korzystne, świadczące o tym, że liczba osób utrzymujących przewyższa o 13 % liczbę osób utrzymywanych. Na 1 gospodarstwo rolne przypada 3,46 osób.

Ludność w wieku powyżej 15 lat, zamieszkała w gospodarstwach rolnych, stanowi liczbę 2 329 osób. W tej grupie dla 1 373 osób, tj. 59 % praca w rolnictwie jest źródłem utrzymania. Pozostała liczba 605 osób - 26 %, to osoby, które pracują poza swoim gospodarstwem, bezrobotni a także bierni zawodowo.

Współczynnik aktywności zawodowej w rolnictwie wynosi 81,3. Zatrudnienie na 100 ha U.R. wynosi 17,6 osób.

Poziom wykształcenia rolników

Właściciele i użytkownicy gospodarstw legitymują się wykształceniem, jak zestawiono poniżej:

Wykształcenie	liczba	%
Ogółem	717	100
Wyższe	14	2,0
W tym: rolnicze	2	0,3
Policealne	7	1,0
Średnie zawodowe	98	13,7
Średnie ogólnokształcące	7	1,0
Zasadnicze zawodowe	223	31,1
Podstawowe - ukończone	314	47,6
Podstawowe - nieukończone i bez wykształcenia	27	3,8

Odsetek rolników z wykształceniem wyższym wynosi tylko 2,0 % w tym z rolniczym - 0,3 %. W zdecydowanej większości rolnicy posiadają wykształcenie zasadnicze zawodowe i podstawowe - łącznie 82,5 %.

Poziom wykształcenia mieszkańców gminy, na podstawie dostępnych danych statystycznych, jest wyraźnie niższy od średniej krajowej. Posiadane umiejętności rolników w znacznym stopniu decydując ukierunkowaniu i poziomie prowadzonej produkcji rolnej.

Zasoby siły pociągowej

Siła pociągowa opiera się głównie na ciągnikach rolniczych. Konie, jako siła pociągowa, odgrywają rolę znacznie mniejszą. Liczba ciągników ogółem wynosi 433, w tym w indywidualnych gospodarstwach rolnych - 474 w tym w indywidualnych gospodarstwach rolnych - 457.

Najwięcej ciągników jest w wyposażeniu gospodarstw o areale 10 -15 ha - łącznie 138 szt. (30,2 %), podczas, gdy liczba gospodarstw w tej grupie obszarowej stanowi 21,3 %.

Na 100 ha U.R. przypada 5,9 ciągników, przy średniej dla rejonu chełmskiego - 5,8 szt.

Pogłowie koni w gminie wynosi 285 szt., co daje 0,4 koni na 1 gospodarstwo i 3,7 koni na 100 ha U.R.

Liczba ciągników przypadająca na 100 gospodarstw wynosi w gminie 39,6. Jest to wskaźnik nieco wyższy od średniego w rejonie chełmskim, który wynosi 34,9.

Poziom zasobów siły pociągowej w gminie ocenia się jako dość dobry.

Wyposażenie techniczne gospodarstw

Wyposażenie w maszyny i urządzenia rolnicze jest dość słabe i bardzo zróżnicowane. Najwięcej gospodarstw posiada maszyny prostsze - rozrzutniki obornika, kosiarki ciągnikowe, rozsiewacze nawozów. Maszyny i urządzenia bardziej kosztowne - kombajny, kopaczki elewatorowe do ziemniaków, sadzarki, przyczepy i prasy zbierające, agregaty uprawowe - znajdują się w wyposażeniu mniejszej liczby gospodarstw. Natomiast maszyny najdroższe - schładzarki zbiornikowe i agregaty uprawowe występują sporadycznie.

Wyposażenie gospodarstw w samochody i przyczepy.

Wyposażenie w samochody osobowe dotyczy około 37 % gospodarstw, podczas, gdy samochody ciężarowe - osobowe i ciężarowe oraz przyczepy, służące większej efektywności produkcji, posiada znacznie mniejsza liczba rolników (4 - 28 %).

Wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych znajduje się na poziomie podobnych gmin rejonu chełmskiego.

W okresie kilku ostatnich lat nastąpiły zmiany w tym zakresie, lecz brak danych statystycznych nie pozwala na dokładniejszą analizę.

Wyposażenie gospodarstw w budynki i budowle.

Odsetek gospodarstw wyposażonych w budynki inwentarskie przedstawia się następująco:

obory	77,2%
chlewnie	5,0%
kurniki	13,9%
stodoły	65,1%
budynki wielofunkcyjne	19,2 %

Największa liczba gospodarstw posiada podstawowe budynki inwentarskie - obory, stodoły, budynki wielofunkcyjne i kurniki. Natomiast stajnie, chlewnie oraz tunele foliowe występują sporadycznie.

Na tle regionu chełmskiego wyposażenie gospodarstw w budynki i budowle jest zbliżone do średniej dla obszaru.

W okresie ostatnich kilku lat budynki inwentarskie powstają sporadycznie. Podyktowane to jest względami ekonomicznymi w rolnictwie.

Infrastruktura w gospodarstwach rolnych (PSR - 1996 r.). Zaopatrzenie w wodę:

Gospodarstwa rolne są zaopatrywane w wodę z następujących źródeł:

Sposób zaopatrzenia	Liczba gospodarstw	% liczby ogólnej	
		gmina	rejon
Wodociąg sieciowy			
- bez podłączenia do gospodarstw	4	0,6	1,5
- z podłączeniem do gospodarstw	159	23,8	44,3
Wodociąg zagrodowy			
- ze studni głębinowej	153	22,9	12,7
- ze studni gospodarczej	96	14,4	9,8
Studnie bez instalacji	251	37,6	31,1
Dowóz wody spoza	5	0,7	0,6

Wyposażenie gospodarstw w wodociąg sieciowy jest niemal dwukrotnie niższe od, średniej w regionie. Według stanu obecnego gmina jest wyposażona w wodociąg sieciowy znacznie lepiej. Stopień zwodociągowania gminy ocenia się na 44 %.

Zaopatrzenie w gaz i sieć elektryczną:

Gospodarstwa zaopatrywane są w gaz i prąd z następujących źródeł:

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	% liczby ogólnej	
		gmina	rejon
Zaopatrzenie z sieci gazowej	-	0,0	5,4
Zaopatrzenie z butki	389	58,2	61,0
Nie korzystające z gazu	279	41,8	33,6
Wyposażenie w sieć elektryczną			
- 380 V	481	72,0	65,7
- 220 V	181	27,1	33,7
Nie posiadające sieci elektrycznej	6	0,9	0,4

Gmina nie posiada sieci gazowej.

Wyposażenie w sieć elektryczną o wyższej mocy (380 V) jest dość dobre, lepsze o około 6 % od średniej dla regionu. Spośród gospodarstw korzystających z prądu - 45 gospodarstw (6,7 %) zgłosiło potrzebę zwiększenia mocy w sieci elektrycznej.

Odprowadzanie ścieków i usuwanie śmieci.

Gospodarstwa rolne w gminie zagospodarowują ścieki we własnym zakresie.

Śmieci są wywożone na wysypisko z ok. 35 % gospodarstw, pozostała liczba gospodarstw zagospodarowuje je we własnym zakresie. Dane liczbowe zestawiono poniżej;

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	% liczby ogólnej	
		gmina	rejon
Odprowadzanie ścieków			
- do sieci kanalizacyjnej z oczyszcz.	43	6,4	3,8
- do siebie dołu gnilnego	229	34,3	42,7
- bez szamba i sieci	32	4,8	6,2
- brak kanalizacji	364	54,5	47,2
Wywożenie śmieci			
- na zorganizowane wysypisko	233	34,9	22,0
- zagospodarowanie we własnym zakresie	432	65,1	78,0

Na tle rejonu chełmskiego w gminie jest znacznie lepsza sytuacja w przypadku wywożenia śmieci na zorganizowane wysypisko.

W zakresie zagospodarowania ścieków i śmieci na przestrzeni kilku ostatnich lat sytuacja uległa wyraźnej poprawie, skanalizowanie gminy ocenia się na 10,5 % (miejscowość Żmudź). Zbudowane zostały 23 indywidualne przyzagrodowe oczyszczalnie kontenerowe.

Dostępność do usług telefonicznych

Dostępność gospodarstw rolnych do usług telefonicznych limituje przebieg sieci telefonicznych. W gminie dostęp do telefonu posiada 23,8 % gospodarstw, w tym 14,5 korzysta z ogólnodostępnego telefonu we wsi. 509 gospodarstwa tj. 76,2 % nie ma dostępu do telefonu sieciowego.

Udział gospodarstw wg dostępności do usług telefonicznych zestawiono poniżej :

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	% liczby ogólnej	
		gmina	rejon
Dostęp do telefonów w gospodarstwie	62	9,3	22,2
ogólnodostępny we wsi	97	14,5	46,7
brak dostępu do telefonu	509	76,2	31,1

Na tle rejonu chełmskiego ogólna dostępność do telefonu jest znacznie mniejsza, przy czym własny telefon posiada co dziesiąte gospodarstwo.

Sytuacja w zakresie telefonizacji uległa w ostatnich latach poprawie poprzez rozbudowę sieci; sieć telefoniczną posiada cały obszar gminy. Znaczna liczba ludności, w tym również rolników, korzysta z telefonii komórkowej. Z powodu braku danych w tym zakresie, trudno jest ocenić rozmiar tego zjawiska.

Na terenie gminy powstał przekaźnik telefonii komórkowej.

Sytuacja ekonomiczna gospodarstw rolnych.

Sytuację ekonomiczną gospodarstw charakteryzują wydatki ponoszone na cele

inwestycyjne oraz na bieżącą działalność produkcyjną. Wydatki te pochłaniają większość uzyskiwanych dochodów z produkcji towarowej. Wysokość i proporcje wydatków w gospodarstwach gminy ilustruje poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Wydatki na bieżącą produkcję rolną	Nakłady inwestycyjne
Razem (tys. zł)	3,322	1,031
Na 1 ha U.R. (zł)	491	332
Na 1 gospodarstwo (zł)	4,652	4,242
W % towarowej produkcji rolnej	59,9	34,7

Wydatki na cele inwestycyjne dotyczą głównie: zakupu ziemi i innych środków trwałych (ciągniki, samochody, maszyny i urządzenia do produkcji rolnej i pozarolniczej), wydatków na budowę, remonty i modernizację budynków mieszkalnych i inwentarskich oraz rozwoju infrastruktury technicznej gospodarstwa, upraw trwałych, zwiększenie stada podstawowego zwierząt, a także zmianę kierunku produkcji rolnej.

Wydatki ponoszone na bieżącą produkcję dotyczą zakupu nawozów, wapna i środków ochrony roślin, zakupu paliwa, usług rolniczych oraz dzierżawy ziemi.

Rolnicy partycypują także w kosztach inwestycji liniowych (sieć elektryczna i gazowa, wodociągi, kanalizacja telefonizacja) prowadzonych na terenach wsi.

Charakterystyka produkcji rolnej .

Produkcja roślinna.

Produkcja roślinna jest wiodącym kierunkiem działalności rolniczej. W produkcji roślinnej specjalizuje się 54,7 % gospodarstw rolnych. Dla 40,0 % gospodarstw źródłem dochodu jest produkcja mieszano - roślinna i zwierzęca. Produkcja polowa zajmuje niemal cały obszar gruntów ornych w sektorze gospodarstw indywidualnych.

W strukturze upraw dominują zboża, które zajmują 75 - 83 % powierzchni zasiewów. Wśród zbóż podstawowych pierwsze miejsce zajmuje uprawa pszenicy (43 - 49 %), drugie - jęczmienia (16 - 17 %) a trzecie żyto (9 - 14 %). Na kolejnych miejscach pod względem arealu znajdują się rośliny przemysłowe - ziemniaki. Pozostałe uprawy zajmują łącznie 2 - 7 % powierzchni zasiewów.

Od roku 1996 znacznie wzrosła ogólna powierzchnia zasiewów w sektorze indywidualnym.

Udział zbóż w strukturze także rośnie - od 75 % do ponad 82 %. Powierzchnię i strukturę zasiewów wybranych upraw na przestrzeni lat 1996 -1999 - 2002 przedstawia poniższe zestawienie.

Wyszczególnienie	Powierzchnia (ha)			Struktura (ha)				
	1996	1999	2002	1996 gm.	1999			2002 gm.
					gm.	pow.	woj.	
Ogółem pow. zasiewów	5,440	5,455	6,459	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Zboża razem	4,091	4,345	5,334	75,2	79,7	73,7	65,5	82,6
W tym: pszenica	2,333	2,678	3,084	42,9	49,1	35,0	24,8	47,7
żyto	529	520	926	9,7	9,5	11,7	13,4	14,3
jęczmień	915	885	1,023	16,8	16,2	14,4	9,1	15,8
owies	80	60	77	1,5	1,1	2,6	6,5	1,2
pszenżyto	61	57	93	1,1	1,0	1,7	3,6	1,4
mieszanki	126	130	132	2,3	2,4	8,2	12,1	2,0
ziemniaki	314	310	181	5,8	8,7	7,3	11,2	2,8
przemysłowe	642	676	633	11,8	12,4	9,2	6,8	9,8
pozostałe	529	124	311	7,2	2,3	9,8	16,5	4,8

Na tle powiatu i województwa udział zbóż w strukturze jest większy, udział ziemniaków - znacznie mniejszy i dalej spada. Udział roślin przemysłowych jest większy, jednak w gminie maleje od roku 1999. Rolnicy przeznaczają dużą część zbiorów na samozaopatrzenie swoich gospodarstw i rodzin. Powierzchnia zbóż przeznaczonych na sprzedaż stanowi 65,3 % areалу pod zbożami.

W produkcji roślinnej głównym czynnikiem wpływającym na strukturę zasiewów i uzyskiwane plony i zbiory jest opłacalność upraw oraz możliwość zbytu i zagospodarowania płodów rolnych.

Produkcja zwierzęca.

Produkcja zwierzęca wykazuje ściśle powiązanie z produkcją roślinną oraz z powierzchnią użytków zielonych w gminie.

Według kierunku produkcji w gospodarstwie, produkcją zwierzęcą zajmuje się tylko 37 gospodarstw, co stanowi 5,2 % ich liczby ogólnej.

Pogłowie i obsada zwierząt gospodarskich w sektorze indywidualnym w latach 1996 i 2002 przedstawia się jak poniżej:

Wyszczególnienie	Pogłowie szt.		Obsada na 100 ha UR		
	1996	2002	1996		2002
			gm.	woj.	
Bydło	2,408	2,152	30,9	36,1	25,6
W tym krowy	1,098	797	14,1	x	9,5
Trzoda chlewna	3,198	2,422	41,0	89,0	28,8

W tym lochy	286	353	3,7	x	4,2
owce	104	5	1,3	x	0,1

Towarową produkcję żywca rzeźnego jak i mleka pro wadzą najczęściej gospodarstwa o areale powyżej 5 ha U.R.

W porównaniu do średnich dla województwa lubelskiego wskaźnik obsady bydła jest niższy i wykazuje tendencję spadkową natomiast wskaźnik obsady trzody jest niższy ponad dwukrotnie i również spada od roku 1996. Towarowa produkcja rolna w gospodarstwach indywidualnych w 1996 r. wynosiła w gminie 5 552 tyś. zł. Na I pełnozatrudnionego przypada 4 692 zł., na I ha użytków rolnych - 826 zł. a na I gospodarstwo rolne - 7 831 zł. Wskaźniki te w porównaniu ze średnimi dla rejonu chełmskiego, niższe o 13 -16%.

Obsługa rolnictwa

Zorganizowany system obsługi rolnictwa w gminie, działający do lat 90 - tych, uległ rozpadowi. Jednostki zajmujące się obsługą rolnictwa podlegały przekształceniom, w wyniku czego zostały częściowo lub całkowicie sprywatyzowane bądź uległy likwidacji.

Spółdzielnia Usług Rolniczych w Żmudzi została zlikwidowana.

Bazy terenowe w Stanisławowie, Leszczanach, Roztoce, Żmudzi, Maziarni i Dryszczowie nie funkcjonują. Obiekty są pustostanami. Jedna baza w Pobołowicach prowadzi niewielką działalność na rzecz rolników.

W miejscowości Dryszczów prowadzi działalność skup buraków cukrowych.

Baza GS w Żmudzi jest przeznaczona do sprzedaży po dokonaniu podziału różnych funkcji. Obecnie GS „Sch” w stanie ograniczonym funkcjonuje. Organizacja obrotu artykułami rolnymi jest w gminie słabo rozwinięta. Nie wykształciły się jeszcze nowoczesne struktury rynkowe. Utworzenie rynku pierwotnego poprzez powstawanie grup producenckich i ich związków mogłoby w przyszłości zapewnić odpowiedni poziom produkcji i dystrybucji artykułów pochodzenia rolniczego.

Informacja rynkowa oraz profesjonalne działania marketingowe mają tu pierwszorzędne znaczenie.

8.2. Leśnictwo

Leśnictwo wraz z rolnictwem są działami gospodarki, które mają w dyspozycji 95,1 % gruntów gminy.

Lasy i zadrzewienia zajmują łącznie 2,889 ha, tj. 21,3 % powierzchni ogólnej gminy.

Lesistość gminy jest wyższa od średniej dla powiatu chełmskiego o 4,1 pkt. nieco niższa od

średniej dla województwa lubelskiego o 0,3 pkt. i niższa od średniej krajowej o 7,6 pkt.

Lasy i zadrzewienia pełnią wielorakie funkcje. Najważniejsza z nich to funkcja ekologiczna. Grunty leśne gminy są objęte ochroną krajobrazu. Północno - zachodnia część gminy (kompleksy leśne okolic Pobołowic i Puszczy, kompleks leśny Haliczany) znajdują się w Chełmskim Obszarze Chronionego Krajobrazu, południowy fragment gminy (lasy w okolicy Leszczan i Maziami) - w Strzeleckim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Ważną funkcją jest także funkcja turystyczna i gospodarcza. Gospodarcze wykorzystanie lasu obejmuje pozyskanie drewna, sprzedaż drewna, pozyskanie ważniejszych uzysków ubocznych oraz odstrzału, odłowu i skupu ubitych zwierząt łownych.

Prowadzona statystyka w tym zakresie w odniesieniu do gmin dotyczy tylko pozyskania grubizny. Skalę pozyskiwania drewna (grubizny) z lasów w gminie ilustrują dane z 2001 roku. Ogółem pozyskano 7 455 m³ drewna w tym 6 817 m³ w lasach państwowych, i 638 m³ w lasach prywatnych.

Zagospodarowanie lasu obejmuje prace gospodarcze z zakresu hodowli i ochrony lasu oraz zadrzewień.

Rozmiar tych działań na obszarze gminy w latach 1999 - 2000 - 2001 był następujący:

Wyszczególnienie	Zalesienia (ha)		Odnowienia (ha)	
	Sektor państwowy	Sektor prywatny	Sektor państwowy	Sektor prywatny
1999 r.	1,07	48,00	5,36	2,00
2000 r.	8,87	24,00	11,90	2,00
2001 r.	0,92	45,50	0,50	-
Razem	10,86	117,50	17,76	4,00

W okresie 3 lat (1999 - 2001) przeprowadzone zostały zalesienia gruntów na obszarze łącznie 128,36 ha, w tym w lasach państwowych - 10,86 ha, w lasach prywatnych, nie stanowiących własności Skarbu Państwa - 117,50 ha. Odnowienia lasu - sztuczne i naturalne - przeprowadzone zostały na obszarze 21,76 ha łącznie, w tym w sektorze państwowym - 17,76 ha, w sektorze prywatnym - 4,00 ha.

Nadzór administracyjny nad lasami państwowymi w gminie sprawuje Nadleśnictwo Chełm a nad lasami, nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa - Starostwo Powiatowe w Chełmie.

Do projektu.

W strategii zalesień, przyjętej w Planie Zagospodarowania Przestrzennego

Województwa Lubelskiego gmina Żmudź nie jest objęta priorytetami zalesień.

Jednak ze względu na potrzebę zwiększenia lesistości gminy, wskazane są zalesienia gruntów mało przydatnych do produkcji rolnej. Obszar użytków rolnych w klasach bonitacyjnych V - VIz zajmuje łącznie 1.921 ha, co stanowi 19,8 % powierzchni użytków rolnych. Gleby najłabsze w klasach VI -VIz zajmują w tej liczbie 322 ha, co stanowi 3,3 % użytków rolnych w gminie. Duża część tych gruntów powinna być przeznaczona pod zalesienie, co byłoby najlepszym rozwiązaniem w przeciwdziałaniu powstawania gruntów marginalnych.

Według programu dolesień przyjętego w „Programie Zwiększenia Lesistości Województwa Chełmskiego na lata 1997 - 2020” w gminie przeznaczono do zalesienia 2 285 ha gruntów.

W wyniku realizacji tego programu lesistość gminy osiągnęłaby wskaźnik 38,1 pkt. a wzrost wyniósłby 16,8 pkt.

8.3. Przemysł, składy.

Na terenie gminy Żmudź znajdują się zakłady przemysłu przetwórstwa rolno - spożywczego. Do największych zakładów należy gorzelnia w miejscowości Żmudź (obecnie nieczynna). W Dryszczowie znajduje się ponad to elewator zbożowy i skład buraków, a w miejscowości gminnej młyn.

Na terenie gminy znajdują się ponadto niewielkie wytwórnie materiałów budowlanych na bazie betonu.

8.4. Funkcja turystyczno - rekreacyjna.

Funkcja rekreacyjna odgrywa niewielkie znaczenie w zagospodarowaniu przestrzennym gminy. W północnej części gminy znajduje się zbiornik retencyjny „Dębowy las”. Zbiornik obecnie nie jest wyposażony w obiekty infrastruktury turystycznej.

Podobna sytuacja przedstawia się ze zbiornikiem w Wołkowianach i stawami w Pobołowicach i Leszczanach.

Na terenie gminy nie występują obiekty obsługujące turystów takie jak: motele, ośrodki wypoczynkowe, domki letniskowe.

9. KOMUNIKACJA.

9.1. Komunikacja drogowa.

Układ zewnętrzny stanowi droga wojewódzka nr 844, która ma znaczenie z jednej strony tranzytowy w stosunku do obszaru gminy jak również stanowi powiązanie komunikacyjne z ośrodkiem powiatowym i wojewódzkim.

Przez teren gminy przebiegają drogi powiatowe o łącznej długości 56,2 km w tym 47,8 km dróg o nawierzchni twardej i 8,4 km dróg o nawierzchni nieulepszonej.

Drogi powiatowe umożliwiają powiązanie wsi z ośrodkiem gminnym - są to drogi:

1848L Skordiów – Klesztów

1846L Kol. Pobołowice – Pobołowice

1837L Kasılan – Sielce – Żmudź

1862L Alojzów – Leszczany

1860L Wojślawice – Wólka Leszczańska

1847L Wołkowiany – Żmudź – Białopole

1849L Klesztów – Roztoka

1850L Roztoka – Dubienka

1851L Bielin - Holendry

1852L Dryszczów – Holendry – Dubienka

1853L Białopole - Siedliszcze

Uzupełnieniem układu komunikacyjnego jest sieć dróg gminnych obejmująca 19 dróg. Są to drogi:

1. /łącznik/ od drogi powiatowej *1837L* Sielec - Żmudź do drogi gminnej Leszczany ul. Chełmska;
2. /ul. Chełmska/ od granicy gminy do drogi powiatowej *1862L* Leszczany - Alojzów;
3. /Leszczany - Koczów/ od granicy gminy do drogi powiatowej *1837L* Sielec- Żmudź;
4. /ul. Środkowa/ od granicy gminy do drogi powiatowej *1862L* Leszczany - Alojzów;
5. /Pobołowice/ od drogi powiatowej *1846L* Pobołowice - Pobołowice Kol. do drogi powiatowej *1847L* Wołkowiany - Żmudź;
6. /wieś Maziarnia/ od drogi powiatowej *1860L* Wojślawice - Wólka Leszczańska do granicy gminy;
7. /Puszcza - Lipinki - Kazimierowka/ od drogi powiatowej *1848L* Klesztów - Skordiów do

- drogi powiatowej 1849L - Roztoka;
8. /Kol. Żmudź/ od drogi powiatowej 1847L Wołkowiany - Żmudź do drogi wojewódzkiej 844 Chełm - Hrubieszów;
 9. /Lipinki/ od - do drogi gminnej Puszcza - Lipinki – Kazimierówka;
 10. przez wieś Rudno do drogi wojewódzkiej 844 Chełm – Hrubieszów;
 11. /Ksawerów/ od drogi powiatowej 1849L Klesztów - Roztoka do drogi gminnej Puszcza - Lipinki - Kazimierówka;
 12. /Żmudź/ od drogi powiatowej 1847L Wołkowiany - Żmudź do drogi wojewódzkiej 844 Chełm - Hrubieszów;
 13. /Roztoka Kol./ od drogi powiatowej 1849L Klesztów - Roztoka do granicy gminy;
 14. /Kazimierówka/ od drogi gminnej Puszcza - Lipinki — Kazimierówka do drogi powiatowej 1849L Klesztów - Roztoka;
 15. /Klesztów/ od drogi powiatowej 1849L Klesztów - Roztoka do drogi powiatowej 1852L Dryszczów - Holendry - Dubienka;
 16. Wołkowiany - Klesztów Kol. do drogi powiatowej 1848L Klesztów -Skordiów;
 17. /Syczów - Annopol/ od - do drogi powiatowej 1852L Dryszczów - Holendry - Dubienka;
 18. Wołkowiany - Klesztów do drogi powiatowej 1849L Klesztów - Roztoka;
 19. Wołkowiany/ od drogi wojewódzkiej 844 Chełm - Hrubieszów do Wołkowian /Dębowy Las/;

W średnim stanie technicznym znajdują się drogi powiatowe. Najgorszy stan przedstawiają drogi gminne, wiele z nich ma nawierzchnię gruntową.

10. GOSPODARKA KOMUNALNA I INFRASTRUKTURA TECHNICZNA.

10.1. Urządzenia i organizacja gospodarki komunalnej

10.1.1. Ochrona przeciwpożarowa

Zadania ochrony przeciwpożarowej na terenie gminy Żmudź wypełniają Ochotnicze Straże Pożarne.

Strażnice OSP znajdują się w następujących wsiach: Żmudź, Klesztów, Roztoka, Wołkowiany, Pobołowice, Leszczany.

Obszar gminy Żmudź znajduje się w zasięgu Rejonowej Komendy Straży Pożarnej w Chełmie.

10.1.2. Cmentarze i usługi pogrzebowe.

Na terenie gminy znajdują się cmentarze wyznania rzymsko - katolickiego, prawosławnego, ewangelickiego a także wojenne. Obecnie pochówki odbywają się jedynie na dwóch cmentarzach: w Żmudzi i Klesztowie. Gmina nie prowadzi komunalnych usług pogrzebowych.

10.1.3. Zieleń urządzona.

Na terenie gminy znajduje się park podworski w miejscowości Wólka Leszczańska. W ośrodku gminnym występują niewielkie skwerki.

W pozostałych wsiach zieleni urządzona występuje w powiązaniu z obiektami usług publicznych, głównie szkół. Wartościowe zespoły zieleni występują na terenie cmentarzy (głównie nieczynnych).

10.1.4. Organizacja gospodarki komunalnej.

Na obszarze gminy Żmudź prowadzona jest działalność o charakterze użyteczności publicznej obejmująca:

zaopatrzenie w wodę,
odprowadzanie i oczyszczanie ścieków,

usuwanie i utylizacja odpadów stałych.

Na terenie gminy nie występują wyspecjalizowane przedsiębiorstwa lub spółki zajmujące się organizacją gospodarki komunalnej. Zadania te wypełniają pracownicy zatrudnieni bezpośrednio przez Urząd Gminy.

10.2. Systemy infrastruktury technicznej,

10.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Wsie gminy Żmudź zaopatrywane są w wodę przy pomocy wodociągów grupowych zasilanych z trzech ujęć wody w miejscowościach: Żmudź, Wólka Leszczańska, Klesztów.

10.2.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

Na obszarze gminy Żmudź funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków w miejscowości gminnej oraz w Wólce Leszczańskiej.

Pozostała część gminy odprowadza ścieki do szamb, skąd wywożone są beczkowozami do gminnej oczyszczalni ścieków.

Ścieki do szamb odprowadzane są zarówno z obiektów użyteczności publicznej, takich jak szkoły, jak i z zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej.

Należy również odnotować realizację pojedynczych przydomowych oczyszczalni ścieków. Wiele gospodarstw nie posiada żadnych systemów kanalizacyjnych.

10.2.3. Gospodarka odpadami.

Na terenie gminy funkcjonuje wysypisko śmieci. Odpady gromadzone są w kontenerach a następnie wywożone na wysypisko śmieci.

10.2.4. Ciepłownictwo

Na obszarze gminy nie jest prowadzona scentralizowana gospodarka cieplna. Budynki użyteczności publicznej takie jak : szkoły, urząd gminy, szpital, oraz zespoły zabudowy wielorodzinnej w Żmudzi, Wólce Leszczańskiej, posiadają większe lokalne kotłownie opalane węglem.

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr XLI/354/2014
Rady Gminy Żmudź
z dnia 13 czerwca 2014 r.

WÓJT GMINY ŻMUDŹ

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŻMUDŹ

CZEŚĆ II

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

*Tekst jednolity
uwzględniający treść Studium przyjętego Uchwałą Nr II/12/2002 Rady Gminy Żmudź
z dnia 12 grudnia 2002r., zmienionego Uchwałą Nr XLI/354/2014 Rady Gminy Żmudź
z dnia 13 czerwca 2014 r.*

LUBLIN, 2014R.

Spis treści

1. WSTĘP.....	3
2. STUDIUM DOTYCZĄCE GMINY JAKO ELEMENT SYSTEMU PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO:.....	3
1.1 Problemy i obiektywnie istniejące uwarunkowania rozwoju gm. Żmudź.....	7
1.2. Kierunki rozwoju gminy wynikające z uwarunkowań przyrodniczych.....	7
1.2.1 Główne czynniki kształtujące możliwości i warunki rozwoju gminy.....	7
1.2.2 Zasady gospodarowania na obszarach objętych ochroną prawną.....	8
1.3 Kierunki rozwoju gminy wynikające z uwarunkowań kulturowych.	10
1.3.1 Główne czynniki wpływające na możliwości i warunki rozwoju.....	10
1.3.2 Problemy i uwarunkowania wynikające z ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i krajobrazu.....	11
1.4 Problemy i uwarunkowania społeczne i gospodarcze.....	13
1.4.1 Problemy i uwarunkowania demograficzne i społeczne.....	13
1.4.2 Problemy i uwarunkowania gospodarcze.	14
1.5 Problemy i uwarunkowania przestrzenne.....	15
2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY ŻMUDŹ WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO.....	16
2.2.1 Kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa.....	16
2.2.2 Ponadlokalne przedsięwzięcia publiczne.....	16
3. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY.....	19
3.1 Główne zasady i kierunki rozwoju.....	19
3.1.1 Kompleksowość działań i aktywna rola samorządu jako warunek osiągnięcia celów rozwoju.....	19
3.1.2 Funkcje gminy.....	20
3.1.3 Główne kierunki rozwiązań przestrzennych.....	21
3.2 Strefy polityki przestrzennej.	22
3.2.1 Zasady wyznaczania stref.....	22
3.3 Kierunki zagospodarowania w poszczególnych strefach.....	23
3.3.1 Kierunki zagospodarowania polityki przestrzennej w strefie rolniczej. "R".....	23
3.3.2 Kierunki zagospodarowania polityki przestrzennej w strefie osadniczej "O".....	25
3.3.3 Kierunki zagospodarowania i polityki przestrzennej w strefie ekologicznej „E”.....	26
3.4 Kierunki zagospodarowania dotyczące układu komunikacyjnego.	29
3.4.1 System komunikacyjny gminy i jego związki z otoczeniem.....	29
3.4.2 Komunikacja drogowa.....	30
3.5. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej.....	31
3.5.1 Zaopatrzenie w wodę.....	31
3.5.2 Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków.....	31
3.5.3 Gospodarka odpadami.....	32
3.5.4 Elektroenergetyka.....	32
3.5.5 Zaopatrzenie w gaz.....	35
3.5.6 Ciepłownictwo.....	36
4. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ USTALEŃ STUDIUM.....	37

1. WSTĘP

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy stanowi - na mocy ustawy z dnia 7 lipca 1994r. obowiązkowe opracowanie, wyprzedzające i stanowiące podbudowę miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Poniżej przedstawia się szerszą informację o celu i zakresie opracowania w/w Studium.

2. STUDIUM DOTYCZĄCE GMINY JAKO ELEMENT SYSTEMU PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO:

W ustawie z dnia 7 lipca 1994r. o zagospodarowaniu przestrzennym został określony system planowania przestrzennego, w którym odpowiednie opracowania planistyczne są sporządzane przez organa rządowe bądź samorządowe.

W opracowaniach wykonywanych przez organa rządowe, tj. w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” oraz „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa”, określa się tzw. zadania samorządowe, mające na celu realizację ponadlokalnych celów publicznych (krajowych i publicznych).

Opracowania sporządzane przez organa samorządowe (gmin) wchodzą w zakres tzw. planowania miejscowego. Występują tu dwa rodzaje opracowań planistycznych:

- 1) „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”, w którym określa się politykę przestrzenną gminy - sporządzane obowiązkowo dla całości obszaru danej gminy.
- 2) „Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego”, w których ustala się przeznaczenie i zasady zagospodarowania terenów - sporządzane dla obszarów w odniesieniu do których ustawa wyznacza taki obowiązek oraz obszarów wyznaczonych w studium; z planami miejscowymi ustawa wiąże dodatkowo obowiązek sporządzania tzw. „Prognozy skutków wpływu ustaleń planu na środowisko przyrodnicze”.

Spośród wymienionych wyżej opracowań planistycznych, jedynie plan miejscowy stanowi bezpośrednią podstawę decyzji administracyjnych w zakresie gospodarki przestrzennej. Jest przepisem gminnym, czyli prawem lokalnym ustanawianym przez gminę, powszechnie obowiązującym na obszarze gminy. Plan miejscowy stanowi więc podstawowy instrument kształtowania ładu przestrzennego. Studium dotyczące gminy stanowi niezbędną podbudowę planów miejscowych; jest to szczególnie ważne w sytuacji, gdy plany miejscowe będą sporządzane tylko dla wybranych części obszaru gminy.

Opracowania planistyczne sporządzane przez organa rządowe mają pośredni wpływ na

zagospodarowanie przestrzenne, przez uwzględnianie wynikających z nich zadań, w planach miejscowych. Należy tutaj jednak zaznaczyć, że uwzględnianie to ma charakter zobowiązania, wyraźnie określonego w ustawie.

Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego są zgodne z założeniami Ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która utrzymała obowiązek opracowania studium zachowując jego wysoką rangę jako dokumentu planistycznego określającego politykę przestrzenną gminy wyznaczającego ogólne zasady gospodarowania oraz kierunki rozwoju struktury funkcjonalno - przestrzennej gminy zgodnie z art 10. w/w ustawy.

Zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żmudź, zwane dalej studium, dotyczą obszaru gminy w miejscowościach Żmudź, Rudno, Wólka Leszczańska, Pobołowice, Leszczany I, Leszczany II, Leszczany Kolonia, Maziarnia, Dryszczów oraz Żmudź Kolonia.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy polegająca na uzupełnieniu studium o pojedyncze ustalenia opracowana została w formie ujednoliconego dokumentu z wyróżnionymi zmianami.

Cel i zadania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy:

Studium dotyczące gminy jest nowym rodzajem opracowania planistycznego, wprowadzonym przez ustawę o zagospodarowaniu przestrzennym. Stosownie do art. 67 ust. tej ustawy, istnieje obowiązek uchwalenia studium do końca 2002r. pod rygorem utraty ważności obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego.

W Studium następuje określenie, w odniesieniu do całości gminy, celów, uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, z uwzględnieniem zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych. Wymaga to szerszej podbudowy; podjęcia przez organy samorządowe podstawowych decyzji politycznych, w postaci ustalenia strategii rozwoju gminy.

Uchwalone studium ma charakter tzw. aktu kierownictwa wewnętrznego. Jego ustalenia nie będą skutkować w stosunku do podmiotów gospodarujących na obszarze gminy - osób fizycznych i prawnych (nie mogą stanowić podstawy decyzji administracyjnych dotyczących tych podmiotów). Będą natomiast obowiązywać władze i Zarząd Gminy (oraz jednostki bezpośrednio im podległe), ukierunkowując ich działania, w tym przede wszystkim działania w zakresie zagospodarowania przestrzennego; obowiązują więc przy sporządzaniu planu miejscowego. Określenie w studium kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy stanowi tym samym niezbędne podbudowanie projektów planów miejscowych.

Stosownie do wymagań określonych w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym, w studium powinny być uwzględnione uwarunkowania wynikające z (tekst w nawiasach stanowi komentarz autorski, przybliżający treść cytowanych przepisów):

- dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenów (określone na podstawie wieloaspektowej analizy i oceny istniejącego stanu zagospodarowania oraz funkcjonowania gminy),
- występowania terenów i obiektów chronionych na podstawie przepisów szczególnych (tj. objętych ochroną prawną z uwagi na ich wartości przyrodnicze, kulturowe bądź potrzebę zapewnienia odpowiedniej strefy ochrony, jak np. w przypadku otuliny parków narodowych bądź krajobrazowych, stref izolacyjnych ujęć wody itp.),
- stanu i funkcjonowania środowiska przyrodniczego, w tym stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej (z czym wiąże się potrzeba szeroko rozumianej analizy zasobów środowiska i występujących zagrożeń oraz rozpoznaniem czynników wywołujących te zagrożenia),
- prawa własności gruntów (jako istotnego uwarunkowania kształtowania zagospodarowania terenu, w warunkach gospodarki rynkowej, mogącego mieć zasadniczy wpływ na możliwości realizacji postulowanych kierunków polityki przestrzennej i realny poziom osiągnięcia pożądanego rozwoju),
- jakości życia mieszkańców (w rozmaitych jej aspektach, ocenianych z punktu widzenia odczucia społecznego - jakościowych cech miasta, w kategoriach jakości środowiska przyrodniczego i otoczenia w miejscu zamieszkania, w tym warunków zdrowotnych, przyrodniczej i kulturowej atrakcyjności krajobrazu, funkcjonalności i harmonijności układu przestrzennego, wielości szans na zatrudnienie i wybór miejsca pracy, poziomu dobrobytu i bezpieczeństwa mieszkańców itp.),
- zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych (zadania te, w toku ich formułowania przez organy rządowe, mają być opiniowane przez sejmik samorządowy,
- wprowadzenie tych zadań do planu miejscowego stanowi warunek ich realizacji, następuje to po przeprowadzeniu negocjacji dotyczących warunków, na jakich dane zadanie będzie uwzględnione w planie miejscowym; wynikałaby stąd istotna rola studium jako merytorycznej podstawy w/ w negocjacji).

Rozpoznanie to powinno objąć również określenie zadań służących realizacji lokalnych celów publicznych (w tym zadań, które z racji występujących potrzeb powinny być podjęte oraz zadań, które gmina zamierza podjąć).

Wymienione wyżej analizy i oceny pozwalają na postawienie diagnozy stanu zagospodarowania i funkcjonowania gminy, stanowiąc podstawę określenia celów rozwoju gminy, ustalenia hierarchii tych celów oraz sformułowania propozycji dotyczących generalnych zasad i kierunków zagospodarowania obszaru gminy (ustalenia kierunków polityki przestrzennej).

Oprócz stworzenia studialno - analitycznych podstaw konstruowania planów miejscowych, ustalenia podjęte w wyniku studium umożliwią i ułatwią władzom gminy przeprowadzanie ocen efektów uzyskiwanych w procesach gospodarki przestrzennej, a także kontrolowanie przydatności planów miejscowych jako narzędzi tej gospodarki.

Cel i kierunki działania, określone w wyniku studium, mogą mieć szersze znaczenie i zastosowanie, niż tylko stworzenie podstaw sporządzania planów miejscowych. Mogą np. wskazywać na potrzebę podjęcia, obok prac nad planem, działań promocyjnych dotyczących rozwoju (w postaci ulg podatkowych dla określonego typu inwestycji czy dopłat z budżetu gminy, czy działań mających na celu tworzenie zasobów terenów komunalnych). Mogą mieć też istotne znaczenie z punktu widzenia ustalania programu gospodarczego, racjonalizacji budżetu gminy, ustanawiania przepisów porządkowych itp.

* * *

Zagadnienia omawiane w tej części opracowania stanowią zasadniczą analityczno - projektową część studium; bezpośrednią podstawą formułowania jego końcowych ustaleń (w tekście i rysunku studium).

Informacyjne podstawy w/ w analiz i rozwiązań projektowych zostały stworzone w ramach pierwszego etapu prac, którego wynikiem jest wieloaspektowa charakterystyka stanu i diagnoza gminy.

* * *

Jak już wspomniano, głównym celem sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest stworzenie podstaw do ustalenia - w sporządzanych w następnej kolejności planach miejscowych - regulacji dotyczących przeznaczenia i zasad zagospodarowania terenów. Regulacje te powinny zapewnić:

- 1) ochronę i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury materialnej,
- 2) możliwość kreacji nowych wartości.

Istotną rolę tych regulacji jest też kojarzenie zbieżnych interesów i działań podmiotów uczestniczących w zagospodarowaniu przestrzeni oraz minimalizowanie istniejących i potencjalnych konfliktów; przy czym jako konflikt rozumie się tu wszelkie sytuacje zakłóceń w tzw. zrównoważonym rozwoju gminy.

Biorąc pod uwagę, w przedstawionym opracowaniu zwrócono szczególną uwagę na zagadnienie wartości istniejących zasobów - przyrodniczych i kulturowych (stworzonych przez człowieka), potrzeby ich ochrony oraz możliwości wykorzystania w dalszym rozwoju gminy.

Istotnym elementem jest też problem podstaw dalszego funkcjonowania gminy, w tym podstaw ekonomicznych, jako punktu wyjścia do określenia potrzeb w zakresie kreacji nowych wartości.

Określając uwarunkowania (ograniczenia oraz predyspozycję) kreowania wartości, oparto się na wieloaspektowej charakterystyce stanu i rozwoju gminy, ocena uwarunkowań objęła tym samym, wiele aspektów przyszłego, potencjalnego rozwoju, dając podstawę określenia propozycji dotyczących celów oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

1.1 Problemy i obiektywnie istniejące uwarunkowania rozwoju gm. Żmudź.

Rozdział ten opracowano na podstawie diagnozy stanu gminy Żmudź przeprowadzonej w ramach Studium (odrębny tom opracowania), przedstawiający wyniki pierwszej fazy prac.

Omawia się tu występujące problemy, które wymagają rozwiązania, a także obiektywnie istniejące główne uwarunkowania - ograniczenia i predyspozycje rozwojowe.

1.2. Kierunki rozwoju gminy wynikające z uwarunkowań przyrodniczych.

1.2.1 Główne czynniki kształtujące możliwości i warunki rozwoju gminy.

Głównymi czynnikami środowiska warunkującymi dalszy społeczno -gospodarczy rozwój gminy są:

- urodzajne gleby,
- walory przyrodnicze i krajobrazowe.

Najważniejszym kierunkiem rozwoju gminy powinno być rolnictwo, a jako funkcja dodatkowa - turystyka. Preferować należy (szczególnie w Chełmskim Obszarze Chronionego Krajobrazu i Grabowiecko-Strzeleckim Obszarze Chronionego Krajobrazu) proekologiczne formy rolnictwa wykorzystujące metody i techniki rolnictwa ekologicznego. Istniejące użytki zielone (ok. 16% powierzchni gminy) mogą być podstawą do rozwoju hodowli zwierząt gospodarskich, szczególnie bydła, opartej na wypasie. Zrezygnować należy z dużych wielkotowarowych ferm metodą bezściołową ze względu na brak warunków do gnojowicowania pól. Preferować należy hodowlę w małych oborach ściółowych.

Gmina posiada przeciętne walory turystyczne i rekreacyjne. Formy zagospodarowania i użytkowania turystycznego powinny zapewnić utrzymanie równowagi w systemie ekologicznym. Preferowaną formą turystyki w gminie powinna być agroturystyka polegająca na organizowaniu wypoczynku w zagrodach wiejskich. Agroturystyka może rozwijać się we wszystkich wsiach w gminie. Korzystne warunki dla rozwoju tej formy turystyki są w miejscowości Pobołowice, Kol. Pobołowice i Wólka Leszczańska. Preferencje dla rozwoju agroturystyki powinny odbywać się poprzez ulgi podatkowe oraz niskooprocentowane kredyty na budowę i remonty.

Umożliwić należy:

- przekształcenie zabudowy zagrodowej (między innymi opuszczone zagrody i siedliska) na domy letniskowe, obiekty rekreacyjne i usługowe dla turystów,
- lokalizację zabudowy letniskowej jako uzupełnienie ciągu wsi.

Rozwój agroturystyki związany z korzystaniem z walorów krajobrazowych i przyrodniczych tworzy również rynek pracy dla ludności rolniczej. Rozwój gospodarstw agroturystycznych

powinien być skorelowany z kultywowaniem regionalnych tradycji architektonicznych i tradycyjnych form gospodarki wiejskiej np. promocję rękodzieła ludowego, obrzędów, potraw regionalnych itp.

1.2.2 Zasady gospodarowania na obszarach objętych ochroną prawną.

Na obszarze gminy Żmudź znajdują się obszary chronione, które posiadają ustalone zasady gospodarowania.

Gospodarowanie na obszarach chronionego krajobrazu powinno zapewnić stan równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Racjonalne wykorzystanie zasobów przyrodniczych i krajobrazowych powinno dążyć do:

- utrzymania procesów ekologicznych i stabilności ekosystemów,
- zachowania różnorodności gatunkowej,
- zapewnienia ciągłości istnienia gatunków i ekosystemów.

Ustalenia odnoszące się do Grabowiecko-Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zawarte są w Rozporządzeniu Nr 50 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 lutego 2006 r., a odnoszące się do Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zawarte są w Rozporządzeniu Nr 49 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 lutego 2006 r. Wymienione obszary chronionego krajobrazu obejmują „tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, a także pełnią funkcję korytarzy ekologicznych”.

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, w odniesieniu do obszarów chronionego krajobrazu mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;*
- 2) realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – zakaz nie dotyczy realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak znacząco negatywnego wpływu na ochronę przyrody obszaru chronionego krajobrazu;*
- 3) likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu*

- drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;*
- 4) wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;*
 - 5) wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;*
 - 6) dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;*
 - 7) likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;*
 - 8) lokalizowania obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej.*

Wymienione zakazy nie dotyczą:

- 1) wykonywania zadań na rzecz obronności kraju i bezpieczeństwa państwa;*
- 2) prowadzenia akcji ratowniczej oraz działań związanych z bezpieczeństwem powszechnym;*
- 3) realizacji inwestycji celu publicznego.*

Rezerwaty przyrody są terenami o najwyższych walorach przyrodniczych i są ściśle chronione przed degradacją zgodnie z Ustawą z dnia 16.X.1991 o ochronie przyrody. (Dz.U. Nr 99 z dnia 14.IX.2001). Na terenie rezerwatu przyrody Żmudź obowiązują zasady gospodarowania określone w Zarządzeniu MLiPD z dnia 15.XII.1980. (MP Nr 30 póź. 171).

Drzewa uznane za pomniki przyrody w Wólce Leszczańskiej, Żmudzi, Pobołowicach, Kol. Pobołowice, Andrzejowie, Puszczy, Bielinie i we wsi Podlaski podlegają bezwzględnej ochronie przed uszkodzeniem, wycinaniem itp. zgodnie z Ustawą z dnia 16.X.1991 o ochronie przyrody. (Dz.U. Nr 99 z dnia 14.IX.2001).

W granicach obszaru Natura 2000 wprowadza się następujące zasady:

- zakaz podejmowania działań mogących pogorszyć stan siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt, a także wpłynąć negatywnie na gatunki, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,*
- realizacja planowanych przedsięwzięć, które nie są bezpośrednio związane z ochroną obszaru Natura 2000 lub nie wynikają z tej ochrony, jeżeli mogą one znacząco oddziaływać na ten obszar, jest dopuszczalna po uzyskaniu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia.*

Park podworski w Wólce Leszczańskiej wpisany do rejestru zabytków podlega ochronie

konserwatorskiej. Wszelkie zmiany użytkowania parku powinny być uzgadniane ze służbami ochrony zabytków. Parki podworskie w Kolonii Leszczany, Klesztowie i Żmudzi ochronić należy również przed dalszą degradacją.

Tereny leśne podlegają ochronie przed zmianą użytkowania terenu zgodnie z Ustawą z dnia 3 lutego 1995 o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Dążyć należy do zwiększenia lesistości w gminie. Zalesiane powinny być grunty nieurodzajne kl. V i VI zgodnie z Ustawą z dnia 8.VI.2001 o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia. (Dz.U. Nr 73 z dn. 18.VII.2001). Lasami szczególnie chronionymi są lasy ochronne: cały kompleks leśny - Las Pobołowicki oraz fragmenty lasu leżącego na południowy- zachód od wsi Ksawerów.

Zasady gospodarowania w tych lasach określa plan urządzania lasu Nadleśnictwa Chełm *na lata 01.01.2008 – 31.12.2017, zatwierdzony przez Ministra Środowiska decyzją DL-1p-611-67/917/08 z dnia 06.08.2008 r.*

Gleby podlegają ochronie przed zmianą użytkowania na nierolnicze zgodnie z Ustawą z dn. 3 lutego 1995 o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Szczególną ochroną objęte są gleby klas od I-III oraz gleby organiczne.

Ochronie podlegają ujęcia wody dla wodociągów wraz ze strefami ochrony bezpośredniej i pośredniej zgodnie z Ustawą z dn. 18 lipca 2001 prawo wodne. (Dz.U. Nr 115 z 11.10.2001).

Na obszarze strefy ochrony pośredniej ujęć wód dla wodociągów zbiorowych w Żmudzi i Klesztowie zabrania się:

- wprowadzania ścieków do gruntu,
- gromadzenia odpadów,
- stosowania środków ochrony roślin wysokiej toksyczności,
- rolniczego wykorzystania ścieków i grzebania zwierząt,
- urządzania nieskanalizowanych parkingów i obozowisk.

1.3 Kierunki rozwoju gminy wynikające z uwarunkowań kulturowych.

13.1 Główne czynniki wpływające na możliwości i warunki rozwoju.

Większość wsi na terenie gminy charakteryzuje prosty układ przestrzenny. Dotychczasowy rozwój układów wsi odbywa się na zasadzie kontynuacji tradycyjnych układów.

Głównymi czynnikami ukierunkowującymi rozwój gminy Żmudź wynikającymi z potrzeb ochrony wartości kulturowych jest:

1. Występowanie nielicznych wartościowych zasobów środowiska kulturowego i krajobrazu.
2. Wymagania w zakresie ochrony konserwatorskiej obiektów, zespołów, terenów zabytkowych (na mocy ustawy z dnia 15.02.1962 r. o ochronie dóbr kultury).
3. Potrzeba ochrony wartościowych zasobów środowiska kulturowego, krajobrazu nie objętych dotychczas ochroną prawną, ze względu na ich znaczenie dla zachowania tożsamości kulturowej obszaru.
4. Potrzeba tworzenia atrakcyjnego krajobrazu gminy.

Podstawowymi zagrożeniami dla wartości kulturowych na obszarze gminy są:

1. Zagospodarowanie i zabudowywanie terenów w oderwaniu od miejscowej tradycji, naśladowanie, często nieumiejętne obcych form zabudowy.
2. Rozproszenie zabudowy wiejskiej i zabudowa samotnicza w północnej części gminy.
3. Brak poszanowania dla starej zabudowy i akceptacji społeczeństwa gminy dla działań zmierzających do użytkowania i modernizacji obiektów starych.
4. Dostępność nowych technologii, materiałów budowlanych, powiązana z nieumiejętnością ich stosowania.

1.3.2 Problemy i uwarunkowania wynikające z ochrony i kształtowania środowiska kulturowego i krajobrazu.

Na obszarze gminy Żmudź ochrona prawna obejmuje wyłącznie pojedyncze obiekty: 2 kościoły, młyn, dawny zajazd, zabytki archeologiczne oraz park podworski. W ostatnim z wymienionych przypadków mamy do czynienia raczej z jego pozostałościami. Utrzymanie tego cennego elementu krajobrazu kulturowo - przyrodniczego gminy wymaga prac pielęgnacyjnych porządkujących co podniosłoby zapewne jego walory ekspozycyjne.

W wyniku przeprowadzonej oceny zasobów ruralistycznych, zasobów dziedzictwa kulturowego, proponuje się objęcie ochroną układu przestrzennego we wsi gminnej Żmudź oraz przedpól ekspozycji zespołów zabytkowych. Istotnym problemem będzie tu ukształtowanie współczesnej zabudowy wsi w nawiązaniu do tradycji, w sytuacji gdzie w latach 70-tych nastąpiła wymiana części tradycyjnej zabudowy wsi na rzecz przenoszonych (najczęściej nieumiejętnie) wzorów "miejskich". Powodzeniu tego zamierzenia może jednak sprzyjać fakt, że w niektórych najnowszych realizacjach uwidacznia się dążenie do nawiązywania do tradycyjnych form zabudowy wsi.

W celu zachowania tożsamości obszaru i charakteru krajobrazu kulturowego Zarząd Gminy powinien zapewnić:

1. Objęcie bezpośrednią opieką konserwatorską obiektów figurujących w rejestrze zabytków woj. lubelskiego dla których wprowadza się zasadę kompleksowej ochrony wartości kulturowych na obszarze gminy, uwzględniającą wartości historyczne, architektoniczne, urbanistyczne i krajobrazowe. Na terenie gminy znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków woj. lubelskiego, na mocy ustawy o ochronie dóbr kultury z dnia 15 lutego 1962 r. /z późniejszymi zmianami/. W odniesieniu do tych obiektów obowiązuje bezwzględny priorytet wymogów konserwatorskich.

Bezpośrednią opieką konserwatorską objęto: kościół w Żmudzi, kościół w Klesztowie, zajazd w Wólce Leszczańskiej, park podworski w Wólce Leszczańskiej, młyn oraz zabytki archeologiczne.

Wszelka działalność inwestycyjna prowadzona przy tych obiektach oraz w obrębie strefy ochrony konserwatorskiej może być prowadzona jedynie po uzyskaniu zezwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Lublinie. Dotyczy to również zmiany sposobu użytkowania oraz wtórnych podziałów historycznych założeń.

2. Pośrednią ochroną konserwatorską obejmuje się obiekty o zachowanych cechach stylowych, posiadające wartości historyczne i kulturowe: znajdujące się w ewidencji LWKZ. Zachowaniu i ochronie podlega również 13 cmentarzy.

Wszelkie prace prowadzone przy tych obiektach wymagają uzyskania opinii LWKZ w Lublinie na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji. Ochronie konserwatorskiej podlega również teren w najbliższym sąsiedztwie obiektu zabytkowego jako obszar ochrony krajobrazowej.

3. Zachowanie historycznego układu przestrzennego miejscowości Żmudź.
4. Utrzymanie elementów krajobrazu kulturowego (kapliczek, krzyży przydrożnych, nasadzeń śródpolnych) celowo komponowanych (aleje, szpalery drzew).
5. Kształtowanie otoczenia obiektów zabytkowych podporządkowane powinno być tym obiektom oraz zharmonizowane w krajobrazie.
6. W momencie odkrycia zabytków archeologicznych (podczas prowadzenia prac ziemnych) należy wstrzymać prace budowlane. Zgodnie z art. 22 ust. 1 "Ustawy o ochronie dóbr kultury" osoby prowadzące roboty budowlane i ziemne w razie ujawnienia przedmiotu, który posiada cechy zabytku, obowiązane są niezwłocznie zawiadomić o tym Zarząd Gminy Żmudź lub Zarząd Powiatu Chełmskiego Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Jednocześnie obowiązane są zabezpieczyć odkryty przedmiot i wstrzymać wszelkie roboty, mogące go uszkodzić lub zniszczyć, do czasu wydania przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków odpowiednich zarządzeń. Wydawanie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania w strefach obserwacji archeologicznej wymaga uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

7. Wydawanie decyzji o warunkach zabudowy, zagospodarowania terenu związane z obiektami zabytkowymi (również znajdującymi się w ewidencji) wymaga uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie.
8. Wszelkie prace inwestycyjne projektowane w strefie obserwacji archeologicznej "OW" (w tym liniowe i infrastruktura techniczna) wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Lublinie na etapie ustalania warunków realizacji inwestycji.
9. W przypadku lokalizacji inwestycji - związanych z kopalniami piasku, realizację inwestycji należy poprzedzić archeologicznymi badaniami ratowniczymi.

1.4 Problemy i uwarunkowania społeczne i gospodarcze.

1.4.1 Problemy i uwarunkowania demograficzne i społeczne.

Wsie gminy Żmudź w latach 70 - tych przeżywały ograniczony rozwój związany z powstaniem województwa chełmskiego. Charakteryzował je odpływ ludności w wieku produkcyjnym. Obecnie odnotowuje się niewielki spadek liczby ludności gminy. W strukturze przestrzennej gminy zarysowują się wsie stanowiące lokalne ośrodki usługowe oraz wsie prawie całkowicie pozbawione usług. W zakresie usług handlowych i rzemieślniczych oraz gastronomicznych niedobory te są w ostatnich latach wyrównywane dzięki własnej inicjatywie ludności. Wymianie substancji, budowie, przebudowie oraz rozbudowie domów mieszkalnych towarzyszy również urządzenie pomieszczeń przeznaczanych pod działalność usługową. Istotne znaczenie dla dalszego rozwoju gminy ma rozmieszczenie ludności.

W centralnej części gminy w rejonie miejscowości gminnej można wyróżnić obszar skoncentrowanego osadnictwa. Takie rozmieszczenie ludności stanowi czynnik korzystny dla rozwoju, ze względu na koncentrację siły roboczej jak i szerszy rynek zbytu produktów rolnych, towarów i usług. Należy liczyć się z presją tych skupisk ludności na rozwój lokalnego rynku pracy, mieszkalnictwa, na wyposażenie w urządzenia obsługi ludności, komunikację i infrastrukturę techniczną. Przy stworzeniu odpowiednich warunków przestrzennych może to sprzyjać rozwojowi. Biorąc pod uwagę potrzeby społeczne, koniecznym wydaje się dążenie do rozszerzenia i zmiany struktury miejsc zatrudnienia w obrębie gminy. Wiązałoby się to m.in. ze stworzeniem przestrzennych warunków rozwoju różnorodnych dziedzin działalności gospodarczej, zarówno wytwórczych jak i usługowych.

1.4.2 Problemy i uwarunkowania gospodarcze.

Rolnictwo

Rolnictwo pozostanie na obszarze gminy podstawową gałęzią gospodarki, stanowiącą główne źródło utrzymania dla jej mieszkańców. Rozwój rolnictwa będzie w dużym stopniu decydował o poziomie społeczno - gospodarczym gminy. Bazę tego rozwoju będą stanowiły korzystne warunki naturalne. Głównym celem rozwoju rolnictwa będzie jego gruntowna restrukturyzacja i modernizacja, prowadząca do wielofunkcyjnego rozwoju wsi i obszarów wiejskich. Warunkować ten proces może stabilna, przewidywalna oraz konsekwentnie realizowana polityka rolna.

Proces rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich wymagać będzie następujących działań:

1. poprawy struktury obszarowej i gospodarstw rolnych,
2. zmniejszenia bezpośredniego zatrudnienia w rolnictwie; wymagać to będzie utworzenia na terenach wiejskich nowych miejsc pracy poza rolnictwem (w drobnym przetwórstwie rolno - spożywczym, przechowalnictwie, rzemiośle, usługach, obsłudze turystyki, agroturystyce),
3. podniesienia produkcji i rentowności gospodarstw rolnych poprzez:
 - rozwój wysokotowarowych gospodarstw specjalistycznych,
 - organizację zagospodarowania produkcji rolnej,
 - ukierunkowania produkcji w oparciu o istniejące warunki przyrodnicze,
1. rozwoju przetwórstwa rolnego wykorzystującego własne zasoby surowcowe poprzez:
 - rozwój małych i średnich zakładów przetwórczych,
 - wykorzystanie i zagospodarowanie wolnych obiektów produkcyjnych i usługowych,
2. poprawy cywilizacyjnych standardów jakości życia mieszkańców,
3. radykalnego podniesienia poziomu wykształcenia mieszkańców gminy, jako warunku transformacji rolnictwa, unowocześnienia gospodarstw i rozwoju działalności pozarolniczej,
4. ochrony gleb wysokiej jakości,

Kierunki rozwoju rolnictwa.

Rozwój funkcji rolniczej winien spowodować odnowę wsi. Jednak wieś współczesna nie może być monofunkcyjna. Powszechnym celem dążeń polityki i praktyki społeczno - gospodarczej powinien być wielofunkcyjny rozwój wsi i obszarów wiejskich. Podejmowane w jego ramach działania winny obejmować i zaspokajać wszystkie potrzeby mieszkańców wsi, nie stawiając produktywności jako najwyższej wartości. W warunkach gminy rolnictwo pozostanie jednak dla wsi najważniejszym czynnikiem rozwoju.

Przestrzenne ukierunkowanie produkcji rolnej.

Obszar gminy Żmudź leży w IV rejonie produkcji żywności w obszarze północnym - zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego. Rejon IV grupuje gminy o niezbyt wysokich (średnich) warunkach przyrodniczych dla rozwoju rolnictwa.

W produkcji roślinnej powinny dominować zboże i rośliny pastewne. Powinna także się rozwijać uprawa roślin przemysłowych, warzyw, owoców, ziół i roślin miododajnych.

W produkcji zwierzęcej należy utrzymywać kierunki tradycyjne - hodowlę bydła mlecznego i mięsnego, trzody chlewnej oraz mięsnych. Ze względu na mało skażone środowiska należy popierać produkcję pszczelarską. Na uwagę zasługuje możliwość rozwoju hodowli owiec i gospodarki rybackiej - w oparciu o cztery istniejące zbiorniki wodne. Wskazana byłaby specjalizacja gospodarstw i tworzenie grup producenckich w celu szerszego dostępu do rynku.

Przemysł.

Dodatkową (poza rolnictwem) podstawę ekonomicznego rozwoju gminy i bytu jej mieszkańców mogłaby stanowić działalność gospodarcza, głównie oparta o przetwórstwo rolno - spożywcze.

1.5 Problemy i uwarunkowania przestrzenne.

Podstawowe elementy struktury:

Strukturę funkcjonalno - przestrzenną obszaru gminy tworzą następujące elementy o zróżnicowanym charakterze.

1. Obszar rolniczy o dominującej funkcji produkcji rolnej.
2. Obszar ekologiczny w północnej i zachodniej części gminy o największych walorach przyrodniczych.
3. Obszar osadniczy w rejonie wsi Żmudź, ze zdecydowanie wykształconym ośrodkiem gminnym.
4. Obszar rekreacyjny w rejonie wsi: Pobołowice, Wołkowiany i Marianpol

2. UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY ŻMUDŹ WYNIKAJĄCE Z POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO.

2.2.1 Kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa.

Główne uwarunkowania rozwoju województwa lubelskiego w skład którego wchodzi gmina Żmudź, wiążą się w znacznej mierze ze specyfiką tego województwa na tle kraju. Specyfika ta wyraża się w:

1. dotychczasowym - jednostronnym kierunku rozwoju regionu opartym na rolnictwie,
2. stopniu urbanizacji regionu,
3. względnie jednolitym charakterem zagospodarowania, wiążącym się z jednolitością profilu społeczno - gospodarczego,
4. stanie środowiska przyrodniczego,

Cechy te określające specyfikę województwa lubelskiego na tle kraju, charakteryzują też gminę Żmudź.

W obecnym przejściowym okresie cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa lubelskiego i ich wpływ na kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy Żmudź mogą być określone na podstawie planu zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego.

2.2.2 Ponadlokalne przedsięwzięcia publiczne.

W okresie sporządzania studium uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego gminy Żmudź możliwe było jedynie ogólne zorientowanie się w zamierzeniach organów rządowych, dotyczących realizacji przedsięwzięć z zakresu zagospodarowania przestrzennego, brak programów rządowych w rozumieniu ustawy z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym.

W toku sporządzania planów należy ponowić wystąpienia do wojewody w celu uaktualnienia informacji bądź uzyskania odpowiedniego wykazu "zadań realizowanych na terenach i obiektach chronionych, na podstawie ustaw szczególnych" (art. 61 ust. 1 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym).

Stosownie do przepisów art. 62 tej ustawy, warunkiem realizacji w/w zadań rządowych jest ich wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, po uprzednim przeprowadzeniu negocjacji z gminą. Przedmiotem negocjacji są warunki wprowadzenia zadania rządowego do planu (co może się wiązać z finansowymi zobowiązaniami organów rządowych wobec gminy). Wcześniej, w toku formułowania omawianych zadań w Studium Zagospodarowania

Przestrzennego Województwa oraz w toku ustalania programu tych zadań, gmina ma prawo wykazania swego stanowiska w tej sprawie - w opinii formułowanej przez Sejmik Samorządowy.

Zadania wynikające z potrzeb ochrony są formułowane w planach ochrony sporządzanych w trybie przewidzianym ustawą z 16 października 1991 r. o ochronie przyrody. Według przepisów ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym (art.73) "ustalenia zawarte w planach ochrony dotyczące obszaru poddanego ochronie są wiążące przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, w skład którego wchodzi ten obszar".

Na mocy przepisów tego artykułu, w planie miejscowym uwzględnia się również ustalenia zawarte w rozporządzeniach wojewody dotyczące obszarów poddanych ochronie.

Stosownie do informacji przekazanej przez Biuro Planowania Przestrzennego w Lublinie na terenie gm. Żmudź dla poszczególnych stref występujących w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żmudź” określono następujące cele:

Środowisko przyrodnicze

- dostosowanie zagospodarowania przestrzennego do cech naturalnych, predyspozycji, walorów i odporności środowiska na antropopresję,
- ochrona i zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi,
- zachowanie i pomnażanie dziedzictwa i walorów krajobrazowych,
- poprawa jakości środowiska.

Środowisko kulturowe

- ochrona i pomnażanie dziedzictwa kulturowego oraz jego wykorzystanie dla harmonijnego rozwoju społecznego i gospodarczego,
- ochrona dóbr kultury.

Sieć osadnicza

- kształtowanie optymalnej przestrzennie sieci osadniczej gminy osadniczej gminy o wielofunkcyjnym modelu,
- stymulowanie lokalizacji inwestycji i rozwój małych i średnich przedsiębiorstw i rzemiosła.

Infrastruktura społeczno - gospodarcza

- uzupełnienie wyposażenia obszaru gminy w obiekty i urządzenia infrastruktury społeczno - gospodarczej, podnoszące jej atrakcyjność rozwojową, konkurencyjność i jakość życia mieszkańców,
- poprawa dochodów mieszkańców gminy przez rozwój działalności pozarolniczej oraz wykorzystanie potencjału produkcyjnego i intensyfikację produkcji rolnej i przetwórstwo płodów rolnych,

Infrastruktura techniczna

- polepszenie połączeń, rozbudowa i modernizacja sieci komunikacyjnej obszaru gminy przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska, (w szczególności droga wojewódzka Nr 844),
- zaspokojenie zapotrzebowania na energię elektryczną przy zachowaniu ciągłości dostawy,
- wykorzystanie alternatywnych, odnawialnych źródeł energii, porządkowanie gospodarki wodno - ściekowej, wyposażenie obszaru gminy w urządzenia i obiekty infrastruktury komunalnej, zapewniające pełną obsługę w zakresie gospodarki odpadami, zaopatrzenia w wodę i oczyszczanie ścieków,
- poprawa infrastruktury komunikacyjnej i łącznościowej, zapewniająca bezpieczeństwo publiczne.

3. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

3.1 Główne zasady i kierunki rozwoju.

3.1.1 Kompleksowość działań i aktywna rola samorządu jako warunek osiągnięcia celów rozwoju

Poprawa jakości życia w gminie Żmudź jest uwarunkowana wykonaniem szeregu zadań, należących do rozmaitych zakresów działalności (funkcji) gminy w większości wiążącymi się z nakładami finansowymi. Zasadniczym warunkiem osiągnięcia pożądaných celów rozwoju jest więc odpowiednia kondycja ekonomiczna gminy oraz jej mieszkańców.

Wyniki diagnozy i rozpoznania uwarunkowań rozwoju wskazują, że główną podstawą ekonomicznego rozwoju będzie rolnictwo.

W rozwoju gminy Żmudź istotne znaczenie będzie mieć aktywność Samorządu Gminy, podejmowane przez niego działania.

Skuteczność i efektywność tych działań jest w znacznym stopniu uwarunkowana ich kompleksowością. Każde działania, które nie są kompleksowe lecz wybiórcze, mogą wywrzeć tylko niewielki wpływ na jakość życia lokalnej społeczności.

Rolą władz samorządowych jest zrozumienie zasad działania lokalnej społeczności oraz wpływu na efektywność miejscowej gospodarki podmiotów sektora publicznego, prywatnego oraz władz samorządowych. Kompleksowość podejścia władz samorządowych do aktywizacji gospodarczej wyraża się w jednocześnie prowadzonych działaniach ukierunkowanych na:

- umocnienie istniejących podmiotów gospodarczych,
- kontrolowanie istniejącej struktury gospodarczej,
- reagowanie na konkretne problemy gospodarcze,
- szkolenia, mające na celu poprawę kwalifikacji zasobów pracowniczych,
- określenie polityki przestrzennej i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Prowadząc te działania władze samorządowe:

- umożliwiają włączenie się do nich wszystkim jednostkom organizacyjnym, aktywizują całą społeczność,
- koordynują wszystkie działania wpływające na życie miejscowej społeczności,
- prowadzą monitoring stanu i zmian w wybranych dziedzinach, istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy.

W celu realizacji tych zadań celowe jest powołanie specjalnej agencji rozwoju, w skład której mogą wchodzić: przedstawiciele Rady Gminy, głównych partii politycznych, reprezentacji miejscowych, publicznych i prywatnych jednostek organizacyjnych. Agencja ta prowadziłaby prace dotyczące m.in.:

- programu rozwoju gminy obejmującego wszystkie możliwe działania przyczyniające się do promocji dobrobytu gospodarczego,
- promocji gminy na skalę lokalną i ogólnokrajową,
- analiz funkcjonowania rolnictwa i innych dziedzin gospodarki (rozpoznanie dziedzin o potencjale wzrostowym, pogarszającym się, wyszukiwanie mechanizmów wspierających rozwój, chroniących przed upadaniem itp.),
- zachęcanie jednostek i przedsiębiorstw do podejmowania działalności na terenie gminy.

3.1.2 Funkcje gminy.

Podstawową funkcją gospodarczą gminy pozostanie rolnictwo w oparciu o grunty orne oraz duże zasoby użytków zielonych, wykorzystywanych do produkcji pasz.

Dodatkową funkcją będzie różnorodna działalność gospodarcza. Rozwój tej funkcji oraz funkcji usługowych o znaczeniu ponadlokalnym jako podstawy rozwoju ekonomicznego gminy uwarunkowany jest:

- Wyznaczeniem terenów dla działalności gospodarczych.
- Zapewnieniem dostępności komunikacyjnej umożliwiającej powiązanie z podstawowym układem dróg.
- Wyposażeniem terenów przeznaczonych pod w/w działalności w infrastrukturę techniczną w celu podniesienia atrakcyjności tych lokalizacji dla potencjalnych inwestorów.
- Prowadzenie przez władze samorządowe aktywnej polityki promocyjnej o zasięgu ponadlokalnym.

Rozwój funkcji podstawowej (rolnictwa) podobnie jak funkcji uzupełniającej (różnorodna działalność gospodarcza) oraz towarzyszących (głównie w zakresie wyposażenia i funkcjonowania), wymaga znacznych nakładów inwestycyjnych.

Funkcje towarzyszące nie mogą być traktowane jako stanowiące o ekonomicznej kondycji gminy (aczkolwiek będą stanowić źródła utrzymania części ludności) są jednak niezbędne by pozostałe zakresy działalności funkcjonowały prawidłowo i zapewniały spodziewane dochody.

Nakładom finansowym na rozwój omawianych działalności powinny towarzyszyć niezbędne działania organizacyjne, prawne i inne. O szansach osiągnięcia omawianych celów rozwoju zadecyduje też to, czy znajdą się podmioty zainteresowane inwestowaniem w gminie.

Ze strony gminy ważne byłyby działania przygotowujące te inwestycje m.in. w zakresie przeznaczenia na ten cel odpowiednich terenów i przygotowania ich pod inwestycje (również w zakresie spraw prawno - własnościowych, stworzeniu społecznego, sprzyjającego podejmowanym działaniom, a także wyposażenia ich w komunikację i infrastrukturę techniczną).

3.1.3 Główne kierunki rozwiązań przestrzennych.

Ze względu na rolniczy charakter gminy większość terenu gminy przeznaczona jest na cele produkcji rolnej. Grunty orne i użytki zielone najwyższych klas oraz pochodzenia organicznego wyłączone będą z zainwestowania. Rolnicza przestrzeń produkcyjna obejmuje głównie południową część gminy.

Z produkcji rolnej wyłączone będą jedynie rezerwy przyrody (na terenach otwartych) oraz tereny zainwestowania przedstawione w rysunku Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.

Jednym z głównych zadań wymagających rozwiązania było poszukiwanie terenów pod rozwój działalności gospodarczej - wytwórczej i usługowej. Działalność tego rodzaju powinna stanowić dodatkową podstawę rozwoju gminy.

W pewnym stopniu tereny dla nowych zakresów działalności gospodarczej można będzie uzyskać w drodze wykorzystania terenów zwalnianych przez likwidowane przedsiębiorstwa, spółdzielnie rolnicze, PGR, itp.

Przy wyznaczaniu nowych terenów pod działalności gospodarcze należy brać pod uwagę wymagania ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego, a także potrzebę ochrony mieszkańców gminy przed ewentualnymi uciążliwościami.

Analiza uwarunkowań lokalizowania omawianej działalności gospodarczej wykazała:

- występowanie barier rozwoju tego typu działalność całym obszarze gminy (głównie gospodarka wodno - ściekowa, ograniczenia wynikające z ochrony środowiska),
- możliwości przekazania na ten cel dotychczasowych, niewykorzystywanych już terenów i obiektów przemysłowych, składowych i innych.

W zakresie ustaleń dotychczasowych planów zagospodarowania przestrzennego (planu zagospodarowania przestrzennego gminy oraz planów szczegółowych dotyczących fragmentów obszaru gminy), przyjmuje się zasadę utrzymywania ich podstawowych rozwiązań o ile analiza potrzeb rozwojowych gminy w obecnej zmienionej sytuacji społeczno - gospodarczej nie wskazuje na celowość ich zmiany (generalny zakres tych zmian określa się w studium, zakres szczegółowy zostanie określony w toku sporządzania planów miejscowych).

Podobną zasadę przyjmuje się w odniesieniu do ukształtowanej już struktury gminy nie naruszając jej bez niezbędnej potrzeby, lecz porządkując i uzupełniając o brakujące i nowe

elementy.

Tym samym kontynuuje się dotychczasowe zasadnicze kierunki rozwoju, wzbogacając je o nowe elementy, niezbędne z punktu prawidłowego funkcjonowania gminy oraz kształtowania ładu przestrzennego.

Realizacja omawianych w tym rozdziale przedsięwzięć jest uwarunkowana aktywną polityką gminy w tym zakresie, a zwłaszcza:

- przygotowaniem zasobów pod zabudowę mieszkaniową indywidualną (w celu umożliwienia łatwego nabywania działek budowlanych),
- przygotowaniem terenów pod nowe działalności gospodarcze (uregulowanie sytuacji prawno własnościowej, wyposażeniem w komunikację i infrastrukturę techniczną),
- przygotowanie terenów pod zabudowę lotniskową i usług turystyki w rejonie zbiorników wodnych,
- rozwinięciem działań promujących inwestowanie na terenie gminy.

3.2 Strefy polityki przestrzennej.

3.2.1 Zasady wyznaczania stref.

W każdej miejscowości zostały wydzielone obszary przestrzeni publicznej o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia, stanowiące centra wsi. Centra wsi obejmują: budynki użyteczności publicznej, usługowe, handlowe, edukacyjne, kulturalne, sportowo- rekreacyjne.

Wyznaczając strefy polityki przestrzennej w obrębie obszaru gminy Żmudź obok potrzeb związanych z uwarunkowaniami rozwoju społeczno -ekonomicznego, uwzględniono wyniki analiz uwarunkowań przestrzennych, obejmujących rozpoznanie i ocenę:

- wartości rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- stanu zagospodarowania obszaru w tym wartości użytkowych tego zagospodarowania,
- stanu wyposażenia obszaru w systemy transportowe, systemy infrastruktury technicznej oraz warunków rozbudowy tych systemów,
- wymagań nowych w strukturze gminy komponentów tej struktury (tj. głównie elementów zagospodarowania związanych z działalnością gospodarczą, wytwórczą i usługową);
- przyrodniczych warunków rozwoju funkcji osadniczych, przy jednoczesnym uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z potrzeb ochrony wartości przyrodniczych i kulturowych środowiska,

W granicach gminy Żmudź wyodrębniają się 3 obszary w obrębie których wyznacza się strefy polityki przestrzennej:

- strefa rolnicza - obejmująca większą część obszaru gminy związaną z produkcją rolną,
- strefa ekologiczna - obejmująca północną i zachodnią część gminy o największych walorach przyrodniczych,
- strefa osadnicza obejmująca tereny ośrodka gminnego oraz wsi: Stanisławów, Dryszczów i Syczów.

3.3 Kierunki zagospodarowania w poszczególnych strefach.

3.3.1 Kierunki zagospodarowania polityki przestrzennej w strefie rolniczej. "R"

Celem polityki przestrzennej w strefie rolniczej przestrzeni produkcyjnej wraz ze związanymi z nią terenami zabudowy wsi jest:

1. Wykorzystanie potencjału terenów rolniczych z uwzględnieniem charakteru środowiska przyrodniczego, występujących ograniczeń dla rozwoju rolnictwa oraz tworzenia warunków do restrukturyzacji rolnictwa.
2. Porządkowanie, uzupełnianie i kształtowanie terenów przeznaczonych do zabudowy zgodnie z występującymi uwarunkowaniami funkcjonalnymi, kulturowymi i przyrodniczymi.

W obrębie strefy rolniczej wyróżniono następujące kategorie obszarów osadniczych:

- istniejące zespoły osadnicze proponowane do rozwoju,
- istniejące zespoły osadnicze o ograniczonym rozwoju, obejmujące małe zespoły zabudowy wiejskiej o charakterze przysiółków,
- proponowane, potencjalne tereny rozwojowe funkcji osadniczych, położone w zasięgu projektowanej rozbudowy centralnego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków,
- proponowane, potencjalne tereny rozwojowe, których zabudowa uwarunkowana jest podłączeniem centralnego systemu odprowadzania i oczyszczania ścieków.

W odniesieniu do terenów rolniczych określa się następujące kierunki zagospodarowania:

- ochronę zwartych kompleksów gleb o najwyższych klasach bonitacyjnych,
- wyłączenie z produkcji rolnej terenów o najmniejszej produktywności z przeznaczeniem tych terenów pod zalesienie w oparciu o projekt regulacji granicy polno -leśnej. Na wszystkich obszarach przewidzianych pod zalesienie zgodnie z PN-75/E-05100-1

pozostawić pod istniejącymi liniami elektroenergetycznymi SN, NN bezzalesiania o szerokości min. 9,30m. Dopuszcza się w pozostawionym pasie prowadzenie gospodarki leśnej pod warunkiem utrzymywania pod linią drzew nie przekraczających 2m wysokości oraz pozostawienie wokół każdego słupa powierzchni niezalesionej w odległości co najmniej 4m od słupa,

- opracowanie rekultywacji gleb,
- zapobieganie degradacji gleb przez zastosowanie zabiegów agrotechnicznych,
- zachowanie otwartych przestrzeni o wybitnych walorach krajobrazu,
- tworzenie specjalistycznych gospodarstw w oparciu o lokalne warunki produkcji rolniczej,
- rozwój działalności gospodarczej związanej z rolnictwem,
- *możliwość realizacji elektrowni wiatrowych wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną we wskazanym obszarze,*
- *zagospodarowanie terenu w taki sposób, aby możliwa była eksploatacja udokumentowanych złóż surowców.*

Szczególne kierunki w zagospodarowaniu strefy:

- tereny pomników przyrody, parków podworskich, zieleni powinny być wyłączone z jakiegokolwiek zabudowy,
- w zagospodarowaniu obszarów położonych w Chełmskim Obszarze Chronionego Krajobrazu oraz Strzelecko - Grabowieckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu należy uwzględnić przepisy określające zasady ochrony tych terenów,
- wskazuje się na ochronę zabytkowego zespołu dworsko - parkowego w Wólce Leszczańskiej,
- tereny ciągu ekologicznego wzdłuż rzeki Krzywólki i Udał. Powinny być chronione przed zabudową, wskazane jest wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień.

W odniesieniu do obszarów funkcji osadniczych (przedstawionych na mapie "Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Żmudź") określa się następujące kierunki zagospodarowania:

- adaptowanie istniejącej zabudowy i umożliwienie wykorzystania nowych terenów pod zabudowę zagrodową, mieszkaniową i usługową,
- uzupełnienie wyposażenia w urządzenia usługowe i tworzenie centrów usługowych wsi w zespołach osadniczych proponowanych do rozwoju,
- wyposażenie terenu w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- kształtowanie nowej zabudowy przy uwzględnieniu tradycyjnej formy architektonicznej oraz modernizacja i stopniowe przekształcanie w tym kierunku zabudowy istniejącej.

W strefie rolniczej "R" znajduje się kilka kompleksów leśnych.

W odniesieniu do terenów leśnych określa się następujące cele i kierunki zagospodarowania:

Celem polityki jest tu przede wszystkim ochrona lasów jako ważnego elementu, warunkującego funkcjonowanie środowiska w skali regionalnej, kształtującego lokalne warunki bioklimatyczne oraz walory krajobrazowe i turystyczne obszaru.

W odniesieniu do terenów leśnych określa się następujące kierunki zagospodarowania:

- utrzymanie istniejących lasów,
- zalesianie terenów rolnych o najniższej przydatności dla rolnictwa, a także rekultywowanych nieużytków przemysłowych,
- zagospodarowanie lasów według planów urządzania lasów, zgodnie z wymaganiami gospodarki ochronnej,
- udostępnianie lasów w zakresie nie kolidującym z wymaganiami gospodarki leśnej dla turystyki i wypoczynku,
- objęcie ochroną lasów według projektów rezerwatów.

3.3.2 Kierunki zagospodarowania polityki przestrzennej w strefie osadniczej "O".

Strefa osadnicza "O" znajduje się w centralnej części gminy.

Celem polityki przestrzennej w tej strefie jest kształtowanie struktury przestrzennej z zachowaniem i wzbogaceniem wartości użytkowych istniejącego zagospodarowania mieszkalno - usługowego i stworzeniem warunków do podniesienia jakości życia mieszkańców.

W odniesieniu do tej strefy określa się następujące kierunki zagospodarowania:

- adaptację istniejących zespołów zabudowy mieszkaniowej i uzupełnieniem ich nową zabudową, w części centralnej preferuje się przeznaczenie terenu pod urządzenia usługowe z zielenią towarzyszącą w rejonie skrzyżowania drogi wojewódzkiej w centrum wsi lokalizuje się ośrodek usługowy pełniący z w/ w terenami funkcję ośrodka gminnego.
- wykorzystanie na cele działalności gospodarczej oraz na cele komunalne terenów przydatnych do tego typu zagospodarowania w tym zwalnianych terenów baz "GS" i spółdzielni usług rolniczych, wykorzystując położenie w centralnej części gminy, korzystne warunki komunikacyjne, dostępność do drogi wojewódzkiej.

Tereny są uzbrojone w wodociąg i kanalizację. Tereny uzbrojone w energię elektryczną z

istniejącego GPZ.

- ochrona zachowanej struktury przestrzennej miejscowości gminnej. Ochrony wymaga zabytkowy kościół (obiekt wpisany do rejestru zabytków),
- ustalenie w planach miejscowych- warunków kształtowania form zabudowy oraz zespołów zieleni,
- kształtowanie terenów biologicznie aktywnych w nawiązaniu do fizjograficznych warunków terenu,
- wyposażenie całości strefy w niezbędne urządzenia z zakresu komunikacji i infrastruktury technicznej,
- rozbudowa istniejącego cmentarza,
- ochrona zieleni cmentarzy nieczynnych,
- pozostawienie rezerwy terenu pod budownictwo mieszkaniowe. Tereny te do czasu zainwestowania powinny być w użytkowaniu rolniczym.

3.3.3 Kierunki zagospodarowania i polityki przestrzennej w strefie ekologicznej „E”.

Teren projektowanego powiększenia rezerwatu przyrody Żmudź (o 40,22 ha) do czasu ustanowienia rezerwatu obejmuje się ochroną planistyczną, która polega na:

- szczególnej dbałości o walory przyrodnicze i krajobrazowe,
- zakazie wprowadzania zmian użytkowania terenu,
- zakazie lokalizacji obiektów szkodliwych dla środowiska.

Prawidłowe funkcjonowanie systemu ekologicznego wymaga zachowania i ochrony przed degradacją walorów przyrodniczych, rozległych dolin i obniżeń terenu oraz utrzymania drożności ekologiczno-przestrzennej i walorów przyrodniczych korytarzy ekologicznych. Objąć należy ochroną planistyczną korytarz ekologiczny o znaczeniu regionalnym - dolinę rzeki Udał. Zgodnie z zasadami przyjętymi w Planie zagosp. woj. lubelskiego (2002) na obszarach korytarzy ekologicznych wprowadza się:

zakazy:

- składowania odpadów komunalnych i przemysłowych,
- lokalizacji wylewisk gnojowicy i nieczystości oraz grzebowisk zwierząt,
- lokalizacji zabudowy mieszkaniowej i innej,
- tworzenia nasypów ziemnych usytuowanych poprzecznie do osi koryta,
- eksploatacji surowców mineralnych,

nakazy:

- likwidację obiektów destrukcyjnych,
- poszerzania lub wykonywania przepustów w przecinających korytarze nasypach drogowych,

zalecenia:

- kształtowanie pasmowych struktur przyrodniczych (łąk, zadrzewień),
- restytucji użytków zielonych kosztem gruntów ornych.

Dążyć należy do minimalizowania barier ekologicznych jakimi są drogi biegnące w dolinach poprzez budowę zwiększonej ilości przepustów.

W celu pełniejszego zabezpieczenia cennych zasobów przyrodniczych gminy należy:

- opracować inwentaryzację przyrodniczą gminy,
- odrestaurować i uporządkować parki podworskie.

Niezbędne jest wykonanie szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej zieleni parkowej oraz określenie sposobu rewaloryzacji istniejącego drzewostanu. Wprowadzić należy ochronę zachowawczą walorów krajobrazowych poprzez:

- utrzymanie enklaw nie zabudowanej przestrzeni krajobrazowej,
- nie lokalizowanie zabudowy na otwartych terenach rolnych,
- nie sytuowanie obiektów wprowadzających dysharmonię krajobrazu.

Szczególną ochroną krajobrazową obejmuje się bliskie przedpola punktów widokowych.

Ze względu na duże walory krajobrazowe obszaru gminy wskazane jest opracowanie studium kształtowania krajobrazu.

Objąć należy ochroną dna wszystkich dolin rzecznych. Pełnią one ważne funkcje hydrologiczne, klimatyczne (naturalny system wentylacyjny) i ekologiczne. Tereny te powinny pozostać w dotychczasowym użytkowaniu (łąki, pastwiska) jako tereny otwarte.

Przyjąć należy następujące zasady gospodarowania:

- wykluczyć zabudowę kubaturową i urządzenia infrastruktury (poza przypadkami określonymi w miejscowym planie),
- budowę liniowych urządzeń technicznych przecinających dolinę z zachowaniem jej drożności w celu umożliwienia migracji flory i fauny (przepusty, słupy),
- zakaz tworzenia nasypów i przegród (ogrodzeń) prostopadle do osi doliny,
- sukcesywną restytucję łąk, przekształcanie gruntów ornych na użytki zielone i zwiększenie bioróżnorodności,
- retencjonowanie wody poprzez budowę małych zbiorników wodnych,
- pasmowe zadrzewienia, zakrzewienia i zadarnienia wzdłuż doliny w celu utworzenia biologicznego buforu chroniące dno doliny i ciekę przed spływami wód zanieczyszczonych z

terenów upraw rolnych.

Gmina Żmudź położona jest na obszarze GZWP Chełm-Zamość nr 407 i w zasięgu projektowanej strefy ochronnej tego zbiornika oraz w części na terenie Obszaru Wysokiej Ochrony w/w zbiornika. Określone zostały na tym obszarze następujące zakazy:

- lokalizacji nowych obiektów gromadzenia odpadów bez zapewnienia izolacji podłoża,
- odprowadzenia ścieków niedostatecznie oczyszczonych do wód i gruntu,
- lokalizacji nowych obiektów szczególnie niebezpiecznych dla jakości wód (fermy z bezściółową hodowlą, zakłady przemysłowe i magazyny zawierające substancje toksyczne, bazy i dalekosiężne rurociągi paliw płynnych, tranzyt materiałów niebezpiecznych).

Zlikwidowane powinny być istniejące źródła zanieczyszczenia wód oraz uporządkowanie istniejącego zagospodarowania. Powinna być prowadzona okresowa kontrola w aspekcie jakości wód podziemnych. (Przeds. Geol. 1996).

Docelowo wszystkie jednostki osadnicze wyposażać należy w sieć wodociągową i kanalizacyjną z wysokosprawnymi oczyszczalniami ścieków. Szczególnie pilna jest realizacja sieci kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków we wsiach posiadających wodociągi (Dryszców, Anopol, Rudno, Stanisławów, Klesztów, Kol. Klesztów, Bielin, Rostoka, Wólka Leszczańska)

W miejscowościach nie posiadających zbiorczej sieci kanalizacyjnej wskazana jest realizacja przydomowych oczyszczalni ścieków lub odprowadzanie ścieków do szczelnych szamb. Postuluje się wykonanie ewidencji szamb i stały nadzór nad ich szczelnością.

Prowadzić należy zorganizowaną gospodarkę odpadami na terenie całej gminy, ustawić kontenery we wszystkich wsiach i wywozić odpady na wysypisko w Żmudzi. Należy zneutralizować negatywny wpływ wysypiska odpadów w Żmudzi na wody podziemne poprzez uszczelnienie dna wysypiska i oczyszczanie odcieków.

Gmina Żmudź położona jest na obszarze zlewni deficytowej Udalu i z tego względu wskazany jest rozwój małej retencji przy uwzględnieniu walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych terenu.

W celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery preferować należy ekologiczne nośniki energii cieplnej (gaz, biomasa, olej, wiatr, energia elektryczna).

Należy zachować strefy ochrony sanitarnej wokół czynnych cmentarzy:

- 50m jeżeli ludność zaopatrywana jest w wodę z sieci wodociągu zbiorowego
- 150m w przypadku braku takiej sieci.

W strefie ochrony sanitarnej obowiązuje zakaz: zabudowy mieszkaniowej, zakładów produkujących lub przechowujących artykuły żywnościowe oraz lokalizowania ujęć wody. (Rozp. MGK z dnia 25.VIII.1959r.).

3.4 Kierunki zagospodarowania dotyczące układu komunikacyjnego.

3.4.1 System komunikacyjny gminy i jego związku z otoczeniem.

System komunikacyjny w gminie stanowi:

- po pierwsze integralną część systemu komunikacji zewnętrznej w stosunku do gminy pełniąc rolę tranzytową,
- usługową, umożliwiającą funkcjonowanie obszaru, sprawność układu komunikacyjnego, ma bowiem istotny wpływ na jakość życia mieszkańców i warunki osiągnięcia celów publicznych (gospodarczych, bytowych, kulturowych),
- stymulującą rozwój obszarów, poprzez udostępnianie terenów, hamującą rozwój obszarów, tam gdzie jest to pożądane, raz wpływa na kompozycję przestrzenną i krajobraz.

Z kolei negatywne oddziaływania elementów układu komunikacyjnego mogą dotyczyć:

- kolizji wynikających z istnienia bądź wprowadzenia tras komunikacyjnych jako fizycznych elementów zagospodarowania terenu (rozcinanie obszarów dotychczas stanowiących całość, powodowanie odkształceń fizjonomicznych cech obszaru) związane głównie z drogą wojewódzką Nr 844,
- kolizji wynikających z funkcjonowania tras w tym:
- wiążący się z oddziaływaniem trasy na otoczenie (zanieczyszczenie powietrza i gleb,
- zakłócenia np. w postaci wibracji, hałasu czy światła, odkształcenia warunków wodnych, glebowych, szaty roślinnej.
- wiążących się z oddziaływaniem otoczenia na warunki ruchu na trasie (zakłócenie, lub brak widoczności na trasie powodowane przez zastane bądź wadliwe zaprojektowane elementy w otoczeniu trasy, wywołane przez cechy fizjograficzne otoczenia, np. występowanie mgieł, oblodzeń nawierzchni, zawiewanie śniegiem itp.).

Uwzględnienie tych pozytywnych i negatywnych oddziaływań układu komunikacyjnego, w znacznym stopniu decyduje o rozwiązaniach zaproponowanych w Studium.

System komunikacyjny gminy powinien być w sposób czytelny powiązany z systemem ponadlokalnym, wojewódzkim i krajowym. Powiązania zaspakajają potrzeby obu stron - gminy i jej otoczenia, służąc osiągnięciu celów transportowych, źródłowych i docelowych.

3.4.2 Komunikacja drogowa.

Schemat podstawowego układu komunikacyjnego gminy przedstawiono na mapie kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żmudź. Głównym kierunkiem polityki przestrzennej dotyczącej komunikacji drogowej jest adaptacja istniejącego układu. Szkielet tego układu tworzy droga wojewódzka Nr 844, po której odbywa się ruch tranzytowy z Chełma do granicy państwa. Droga wojewódzka nr 844 Chełm - Hrubieszów - Witków - Dolhobyczów - granica Państwa klasy G (główna) powinna mieć powiązania z drogami nie niższej klasy niż L (wyjątkowo klasy D), a odstępy między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie powinny być mniejsze niż 800m oraz na terenie zabudowy nie mniejsze niż 500m; dopuszcza się wyjątkowo odstępy między skrzyżowaniami poza terenem zabudowy nie mniejsze niż 600m, a na terenie zabudowy nie mniejsze niż 400m, przy czym na drodze klasy G należy ograniczyć liczbę i częstość zjazdów przez zapewnienie dojazdu z innych dróg niższych klas, szczególnie do terenów przeznaczonych pod nową zabudowę.

Obiekty, urządzenia obsługi uczestników ruchu nie mogą być usytuowane w miejscach zagrażających bezpieczeństwu ruchu drogowego, a w szczególności:

1. w obszarze oddziaływania skrzyżowania lub węzła,
2. w miejscu, w którym nie jest zapewniona wymagana widoczność wjazdu na drogę,
3. na odcinku drogi o pochyleniu niwelety większym niż 4%,
4. nie bliżej wierzchołka łuku wypukłego niż wymagana odległość widoczności na zatrzymanie,
5. na odcinku występowania dodatkowego pasa ruchu.

Ruch zewnętrzny głównie docelowo - źródłowy wprowadzany jest na obszar gminy drogami powiatowymi.

Poszczególne wsie powiązane będą z miejscowością gminną i jedenastoma drogami powiatowymi. Połączenia pomiędzy wsiami podstawowymi zapewniają drogi gminne.

We wszystkich jednostkach osadniczych gminy należy zapewnić drogi pożarowe zgodnie z wymaganiami wynikającymi z przepisów przeciwpożarowych oraz zasadami bezpieczeństwa.

Przyjęty układ komunikacyjny zapewnia prawidłową obsługę terenu gminy, sieć drogowa wymaga jednak modernizacji dla uzyskania parametrów i stanu technicznego wymaganego normatywem. Transport zbiorowy winien być zabezpieczony przez linie autobusowe, kursujące głównie wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych.

Dopuszcza się lokalizację stacji benzynowych przy drogach wojewódzkich i powiatowych z wyłączeniem obszarów chronionych.

3.5. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej.

Podstawowym zadaniem systemów infrastruktury technicznej jest obsługa mieszkańców i innych podmiotów działających w obrębie gminy, na poziomie akceptowanych standardów jakościowych, ilościowych z możliwie największą niezawodnością.

3.5.1 Zaopatrzenie w wodę.

Podstawą zaopatrzenia w wodę obszaru gminy są wody podziemne. Gmina praktycznie pozbawiona jest wód powierzchniowych (poza rzekami Krzywólką i Udal). Na terenie gminy funkcjonują trzy wodociągi z ujęciami w: Żmudzi, Wólce Leszczańskiej i Klesztowie. Wiele wsi zaopatruje się w wodę wyłącznie ze studni kopanych lub wierconych. Warunki korzystania z wody ulegają pogorszeniu, obniża się poziom wody w studniach.

Koncepcja zaopatrzenia wsi gminy Żmudź w wodę polegać będzie na modernizacji istniejących wodociągów. Zakłada się zwodociągowanie wszystkich wsi o zwartej zabudowie.

We wszystkich jednostkach osadniczych gminy należy zapewnić przeciwpożarowe zaopatrzenie wodne, zgodnie z przepisami przeciwpożarowymi oraz zasadami bezpieczeństwa.

3.5.2 Odprowadzenie i oczyszczanie ścieków.

W sytuacji występowania na znacznym obszarze gminy: obszaru wysokiej ochrony głównego zbiornika wód podziemnych "Niecka Lubelska" odprowadzenie i oczyszczanie ścieków z terenu gminy urasta do jednego z najtrudniejszych problemów.

Obecnie na terenie gminy funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków w miejscowości gminnej i Wólce Leszczańskiej.

Stwarza to istotne zagrożenie dla czystości wód podziemnych stanowiących podstawowe (a w zasadzie jedyne) źródło zaopatrzenia w wodę całego obszaru gminy, jednocześnie nie powinno dopuszczać się zagospodarowania nowych terenów bez wyposażenia ich w systemy odprowadzania i oczyszczania ścieków.

Projektowana rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Żmudź wymagać będzie modernizacji oczyszczalni ścieków. Studium proponuje budowę oczyszczalni ścieków dla zespołu wsi: Klesztów, Rostoka, Dryszczów, Stanisławów.

W przypadku przyjęcia koncepcji realizacji lokalnych oczyszczalni ścieków niezbędne będzie spełnienie następujących warunków:

- zabezpieczenie retencji w celu zmniejszenia nierównomierności ścieków,
- zapewnienie wysokiego efektu oczyszczania ścieków, głównie z zanieczyszczeń organicznych i związków biogennych,

- bezwzględnie spełniać wymogi w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub ziemi zgodnie z rozporządzeniem ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5.XI.1991 r.,
- uwzględniać wytyczne Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, między innymi w zakresie dopuszczalnych wartości wskaźników zanieczyszczeń,
- mieć dostosowany do warunków lokalnych system gospodarki osadami,
- posiadać punkty zlewne,
- charakteryzować się minimalną uciążliwością dla otoczenia i małym zapotrzebowaniem terenów,
- mieć każdorazowo określoną szerokość strefy ochrony sanitarnej (na podstawie oceny oddziaływania na środowisko).

Istotnym problemem jest wykonanie szczelnych systemów kanalizacyjnych w strefach osadniczych; powinny one być wykonane z rur i kształtek PCV o średnicach 0 200 - 400mm.

Na terenach nieskanalizowanych, do czasu wybudowania kanalizacji zbiorczej, konieczne jest gromadzenie ścieków w zbiornikach bezodpływowych i ich wywóz do punktu zlewego przy najbliższej oczyszczalni lub indywidualne unieszkodliwianie ścieków (oczyszczalnie przydomowe)

3.5.3 Gospodarka odpadami

Obecnie na terenie gminy funkcjonuje gminne wysypisko śmieci. Rozwiązania problemu wysypiska odpadów można poszukiwać w porozumieniu z sąsiednimi gminami w ramach wspólnej realizacji Komunalnego Związku Gmin Ziemi Chełmskiej. Wysypisko wybudowane będzie w miejscowości Serebryszcze w gm. Chełm.

Proponuje się przy tym przyjęcie zasady segregacji odpadów i recyklingu. Niezbędne jest też zlikwidowanie "dzikich wysypisk" i zrekultywowanie terenów po tych wysypiskach.

3.5.4 Elektroenergetyka

Uwzględniając kierunki rozwoju gminy, propozycje złożone przez Zakład Energetyczny oraz zadania rządowe, rozwój elektroenergetyki w gminie powinien iść w kierunku:

- zachowania istniejących sieci elektroenergetycznych,
- możliwości przebudowy, *rozbudowy* i skablowania istniejących linii,
- pozostawienia pasa o szer. min. *13,0 m* bez zalesiania wzdłuż linii elektroenergetycznych SN i NN,
- budowy sieci elektroenergetycznych i stacji transformatorowych 15/04 kV na terenach przewidywanych pod budownictwo mieszkaniowe.
- budowa napowietrznej linii wysokiego napięcia 110kV Dorohusk - Wojślawice, szerokość pasa wolnego od zabudowy 36.0m (po 18.0 m od osi linii). *Lokalizacja obiektów w pobliżu*

planowanej linii elektroenergetycznej może odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w normach EN 50341 oraz PN/E-05100-1 tj. przy zachowaniu odpowiednich odległości.

- Wszystkie istniejące sieci elektroenergetyczne do zachowania i dalszej eksploatacji z możliwością ich remontu, modernizacji oraz rozbudowy w zależności od potrzeb. Lokalizacja obiektów w pobliżu istniejących linii elektroenergetycznych może odbywać się zgodnie z warunkami określonymi w normach EN 50341 oraz PN/E-05100-1 tj. przy zachowaniu odpowiednich odległości. Strefa wolna od zabudowy wynosi:
 - dla linii napowietrznej SN 15 kV – pas 12,0 m (po 6,0 od osi linii)
 - dla linii napowietrznej nN 0,4 kV – pas 5,0 m (po 2,5 od osi linii)
 - dla linii kablowej SN 15 kV – pas 2,0 m (po 1,0 od osi linii)
 - dla linii kabliwej nN 0,4 kV – pas 1,0 m (po 0,5 od osi linii)

Rozwój infrastruktury elektroenergetycznej gminy nie dotyczy wyłącznie elementów sieci przesyłowej, ale także wytwarzania energii w oparciu o źródła odnawialne. Na terenie gminy przewiduje się lokalizację urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW. Planowane są zarówno elektrownie wiatrowe, jak i biogazowe lub elektrownie fotowoltaiczne (słoneczne). Realizacja tych inwestycji powinna w szczególności uwzględniać:

- 1) strefy ochronne związane z ograniczeniami w zabudowie, użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu w przypadku elektrowni wiatrowych, które wiążą się z zakazem lokalizacji funkcji wymagających ochrony przed hałasem przekraczającym 40 dB i 45 dB w porze nocnej, a jednocześnie ograniczają oddziaływanie akustyczne inwestycji do obszarów wskazanych na rysunku studium;
- 2) ustalając rozmieszczenie poszczególnych elektrowni wiatrowych należy uwzględniać wymogi bezpieczeństwa ludności, bezpieczeństwa przeciwpożarowego, a także bezwzględnie należy zachować minimalną ich odległość wynoszącą 200 m od granic obszaru Natura 2000 (zawierającego równocześnie obszar istniejącego rezerwatu przyrody oraz projektowanego jego powiększenia) oraz 100 m od granic Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu;
- 3) rozwiązania technologiczne urządzeń do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych nie powinny odbiegać od standardów stosowanych w obiektach związanych z tego typu działalnością i opierać się na nowoczesnej technologii;
- 4) w obrębie wyznaczonego terenu EN możliwa jest lokalizacja elektrowni biogazowej, elektrociepłowni biogazowej lub elektrowni fotowoltaicznej (słonecznej); w przypadku budowy elektrowni biogazowej lub elektrociepłowni biogazowej dopuszczalna jest taka skala przedsięwzięcia oraz takie rozwiązania technologiczne, które nie spowodują zakwalifikowania jej jako zakładu o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii

przemysłowej lub zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej; w obrębie tego terenu wyznacza się strefę ochrony archeologicznej – wszelka działalność inwestycyjna związana z prowadzeniem prac ziemnych oraz zmiany w użytkowaniu gruntu, wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – przed zgłoszeniem lub uzyskaniem pozwolenia na budowę, prace ziemne towarzyszące uzgodnionym inwestycjom muszą być poprzedzone ratowniczymi badaniami archeologicznymi, po uzyskaniu pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie badań archeologicznych;

- 5) połączenie poszczególnych urządzeń energetyki odnawialnej z istniejącym systemem energetycznym należy realizować za pośrednictwem linii elektroenergetycznych średniego lub wysokiego napięcia z możliwością budowy stacji WN/SN, w uzgodnieniu z właściwym zarządcą sieci, minimalizując ich oddziaływanie na środowisko oraz krajobraz, ze wskazaniem tworzenia systemów kablowych (podziemnych) z dopuszczeniem linii napowietrznych;
- 6) lokalizację podziemnej i nadziemnej infrastruktury technicznej,
- 7) budowę sieci dróg wewnętrznych służących obsłudze obiektów wytwarzających energię w sposób umożliwiający połączenie ich z drogami publicznymi po uzgodnieniu zjazdów z właściwym zarządcą drogi;
- 8) zakaz zalesień terenów rolnych w wyznaczonych strefach ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie, użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu;
- 9) wszelkie projektowane obiekty o wysokości równej i większej od 50 m npt. podlegają zgłoszeniu do Szefostwa Służby Ruchu Lotniczego Sił Zbrojnych RP.

Budowa urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii jest możliwa po identyfikacji i ograniczeniu do minimum ryzyka przyrodniczego oraz niekorzystnego oddziaływania na środowisko akustyczne terenów objętych ochroną przed hałasem na podstawie przepisów odrębnych i krajobraz.

Na etapie opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego przeznaczenie terenów dla rozwoju energetyki uwarunkowane jest analizą, oceną i stwierdzeniem (w prognozie oddziaływania na środowisko) braku możliwości wystąpienia znaczącego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze w tym obszary i gatunki chronione, ptaki, nietoperze oraz klimat akustyczny i krajobraz.

Realizacja planowanych inwestycji powinna być poprzedzona monitoringami przyrodniczymi, w szczególności ornitologicznym i chiropterologicznym. Studium ustala ponadto możliwość ograniczania lub wstrzymywania pracy jednej lub kilku siłowni wiatrowych w określonych porach doby w wybranych okresach w ciągu roku, w celu ochrony gatunków ptaków i nietoperzy, jeśli na podstawie prowadzonych monitoringów porealizacyjnych wyniknie taka

konieczność.

Przy sytuowaniu siłowni wiatrowych w pobliżu napowietrznych linii elektroenergetycznych należy stosować następujące wymagania w zakresie odległości siłowni od linii:

- zalecane wymagania dla linii elektroenergetycznych o napięciu do 45 kV:

należy wyznaczyć pasy techniczne, w których przy dowolnym stanie pracy siłowni wiatrowej, nie może znaleźć się jakikolwiek jej element (w szczególności łopaty siłowni). Oś symetrii pasa technicznego wyznaczać powinny słupy.

Szerokość pasów technicznych dla danego typu linii:

Rodzaj linii	Linia jednotorowa	Linia dwutorowa
Linie niskiego napięcia (do 1 kV)	20 m	25 m
Linie średniego napięcia (do 45 kV)	25 m	30 m

- Zalecane wymagania dla napowietrznych linii elektroenergetycznych o napięciu powyżej 45 kV:

W przypadku linii napowietrznych o napięciu powyżej 45 kV odległość posadowienia siłowni wiatrowej od skrajnego przewodu linii elektroenergetycznej powinna być większa niż $3d$, gdzie „ d ” jest średnicą (w metrach) koła zataczanego przez łopaty turbiny wiatrowej. Dopuszcza się posadowienie siłowni w odległości nie mniejszej niż $1,5d$ od skrajnego przewodu planowanej linii napowietrznej 110 kV wyłącznie pod warunkiem zastosowania rozwiązań technologicznych zwiększających odporność linii na oddziaływanie siłowni wiatrowej.

W przypadkach koniecznych istnieje możliwość budowy planowanej linii wysokiego napięcia w wykonaniu kablowym oraz przebudowy lub skablowania linii napowietrznych SN, nN. Zakres i technologię przebudowy określi RE Chełm na wniosek zainteresowanej strony.

W obrębie terenów przeznaczonych pod lokalizację infrastruktury komunalnej (np. oczyszczalnie ścieków) dopuszcza się lokalizację niewielkich elektrowni wiatrowych o wysokości do 30 m i mocy nieprzekraczającej 100 kW, pod warunkiem, że nie będą kolidować z podstawową funkcją terenu oraz że nie będą wywoływać konfliktów lub ograniczeń w zagospodarowaniu terenów sąsiednich.

3.5.5 Zaopatrzenie w gaz

Obecnie teren gminy Żmudź nie jest wyposażony w sieci gazu przewodowego.

W perspektywie źródłem gazu dla gminy Żmudź będzie gazociąg wysokoprężny relacji Zółtańce - Kamień. Wyposażenie gminy w gaz będzie możliwe po uprzednim doprowadzeniu gazu do gminy Dorohusk.

Węzeł C - 19 (wg Programu zasilania w gaz mieszkańców wsi w gminach: Żmudź, Białopole, Dubienka) będzie miejscem odgałęzienia gazociągu wysokiego ciśnienia zasilającego gminę Żmudź.

Na terenie gminy znajduje się zlikwidowany odwiert Kumów IG-1.

3.5.6 Ciepłownictwo

Na obszarze gminy nie występuje zorganizowana gospodarka ciepła. Grupowe systemy grzewcze występują w osiedlach zabudowy wielorodzinnej w Żmudzi i Wólce Leszczańskiej. Ponadto poszczególne obiekty użyteczności publicznej na terenie gminy wyposażone są w lokalne kotłownie. Indywidualne domy w zabudowie zagrodowej i jednorodzinnej ogrzewane są z lokalnych kotłowni c.o. lub trzonów kuchennych opalanych paliwem starym.

Po zrealizowaniu sieci gazowej należy wymienić kotły opalane węglem lub koksem na kotły gazowe. Jednym z najważniejszych aspektów gazu ziemnego będzie zdecydowane zmniejszenie emisji zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza przez indywidualne urządzenia grzewcze, trzony kuchenne oraz całkowite zlikwidowanie odpadów paleniskowych.

4. UZASADNIENIE ZAWIERAJĄCE OBJAŚNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZĘ USTALEŃ STUDIUM

Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym studium jest dokumentem określającym politykę przestrzenną gminy i w pierwszym rzędzie stanowiącym podstawę do opracowania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Studium składa się z dwóch zasadniczych części: uwarunkowań – w której omówione zostały naturalne i antropogeniczne elementy ukształtowane w przestrzeni gminy oraz kierunków zagospodarowania przestrzennego – w której omówione są podstawowe zasady kształtowania przyszłego zagospodarowania gminy.

Z punktu widzenia opracowywanych w przyszłości planów miejscowych istotniejsza jest część druga studium, w której są zawarte wytyczne dla projektantów sporządzających akty prawa miejscowego, odnośnie obszarów dla których gmina planuje opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

W studium wyznaczono generalne zasady dotyczące rozwoju struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy i kształtowania zagospodarowania.

Głównymi czynnikami warunkującymi rozwój gminy są urodzajne gleby oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe. Kierunkiem rozwoju gminy powinno być rolnictwo, a jako funkcja dodatkowa – turystyka, oparta w największym stopniu na gospodarstwach agroturystycznych.

W zakresie ochrony zasobów i wartości środowiska przyrodniczego studium ustala konieczność: ochrony lokalnego systemu przyrodniczego poprzez dążenie do utrzymania procesów ekologicznych i stabilności systemu, zachowania bioróżnorodności oraz zapewnienia ciągłości istnienia gatunków.

Ochrona systemu przyrodniczego polegać ma głównie na jak najmniejszej ingerencji i zmian w obrębie wyznaczonych obszarów;

Grabowiecko-Strzeleckiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,

rezerwatu przyrody Żmudź,

pomników przyrody,

obszarów Natura 2000,

terenów parków podworskich,

terenów leśnych.

W zakresie ochrony dóbr kultury i zabytków:

ustanowiono strefy i ustalono zasady ochrony konserwatorskiej obiektów zabytkowych na terenie gminy:

zespołów i obiektów wpisanych do rejestru zabytków,
obiektów figurujących w gminnej ewidencji zabytków,
zabytków archeologicznych,
ustalono zasady kształtowania harmonijnego krajobrazu kulturowego;
ustalono zasady utrzymania ciągłości tradycji i tożsamości ludności.

Ustalając kierunki zagospodarowania przestrzennego ustalono podział terytorium gminy na 3 obszary w obrębie których wyznaczono strefy polityki przestrzennej”

- Strefa rolnicza – obejmująca większą część obszaru gminy związaną z produkcją rolną,
- Strefa ekologiczna – obejmująca północną i zachodnią część gminy o największych walorach przyrodniczych,
- Strefa osadnicza – obejmująca tereny ośrodka gminnego oraz wsi: Stanisławów, Dryszczów i Syczów.

Ustalenia studium koncentrują się również na zagadnieniach rozwoju infrastruktury. W zakresie komunikacji drogowej – akceptuje się stan istniejący, uzupełniając go o niezbędne elementy zarówno w zakresie komunikacji zewnętrznej, stanowiącej powiązanie gminy z terenami gmin sąsiednich i regionem, jak również komunikacji wewnętrznej, stanowiącej powiązania pomiędzy poszczególnymi wsiami i jednostkami osadniczymi, a także urządzeń obsługi motoryzacji.

W zakresie rozwoju infrastruktury technicznej studium ustala zasady odnoszące się do:

- zaopatrzenia w wodę – z wodociągów grupowych i komunalnych,
- odprowadzania i oczyszczania ścieków – poprzez rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej i propagowanie przydomowych oczyszczalni ścieków poza projektowanymi systemami zbiorczymi,
- gospodarki odpadami stałymi – poprzez zapewnienie odbioru odpadów z obszaru całej gminy oraz wdrażanie selektywnej zbiórki odpadów,
- elektroenergetyki – poprzez utrzymanie w sprawności istniejącego systemu zaopatrzenia w energię elektryczną oraz budowę urządzeń energetyki odnawialnej – elektrowni wiatrowych przy uwzględnieniu predyspozycji poszczególnych obszarów i zachowania wymogów ochrony środowiska,
- zaopatrzenia w gaz i ciepłownictwa – poprzez podjęcie starań w kierunku realizacji gazociągu wysokiego ciśnienia oraz rozwoju sieci gazowych średnioprężnych dla obszaru gminy.

Zmiany wprowadzone do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego na podstawie uchwał Nr XIX/149/2012 Rady Gminy Żmudź z dnia 8 maja 2012 r. oraz Nr XXVIII/228/2013 Rady Gminy Żmudź z dnia 14 lutego 2013 r. w sprawie przystąpienia do

sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Żmudź, wyróżnione są w tekście ujednoliconym studium kursywą, a na rysunku studium dotyczących oznaczeń graficznych, które znajdują się w wydzielonej części legendy do rysunku. Wprowadzone zmiany wynikają z:

- analizy istniejącego stanu zagospodarowania,
- obowiązków wynikających z ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- uwzględnienia obszarów i obiektów objętych ochroną na podstawie przepisów odrębnych.

Z punktu widzenia przyszłego zagospodarowania przestrzeni istotniejsza jest część studium zawierająca ustalenia dotyczące kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Zmiany studium opracowane zostały dla terenu gminy, uwzględniając główne korekty w zakresie:

- wprowadzenia do studium zasad gospodarowania wynikających z ustanowionych na terenie gminy Żmudź obszarów Natura 2000,
- zaktualizowania ustaleń dotyczących ochrony wartości kulturowych i zabytków na terenie gminy,
- wprowadzenia terenów pod lokalizację farmy wiatrowej oraz pod lokalizację terenów energetyki odnawialnej – farmy fotowoltaicznej lub elektrowni biogazowej.